

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. FORMALNO – PRAWNE PODSTAWY DO WYKONANIA OPRACOWANIA	5
1.2. CEL I ZAKRES PROGRAMU	7
1.3. METODYKA WYKONANIA OPRACOWANIA.....	8
1.4. OKRES OBJĘTY PROGRAMEM	10
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	11
2.1. PODSTAWOWE DANE	11
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE.....	12
2.3. UŻYTKOWANIE TERENU	12
2.4. DEMOGRAFIA GMINY	13
2.5. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE.....	15
2.6. DZIEDZICTWO KULTUROWE	18
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	19
3.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	19
3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa.....	19
3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	22
3.2. GAZOWNICTWO	25
3.3. CIEPŁOWNICTWO	25
3.4. ELEKTROENERGETYKA.....	26
3.4. TELEFONIZACJA.....	27
3.5. KOMUNIKACJA	27
3.6. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.....	30
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI	30
3.7.1. Nowy system gospodarki odpadami.....	31
4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	34
4.1. RZEŻBA TERENU I GEOLOGIA.....	34
4.2. POKRYWA GLEBOWA	35
4.3. WODY PODZIEMNE.....	36
4.4. WODY POWIERZCHNIOWE	37
4.4.1. Sieć rzeczna	37
4.4.2. Zbiorniki wodne	38
4.5. WARUNKI KLIMATYCZNE.....	38
4.6. WALORY PRZYRODNICZE	39
4.6.1. Charakterystyka szaty roślinnej.....	39
4.6.2. Lasy	40
4.6.3. Charakterystyka świata zwierząt.....	41
4.7. FORMY OCHRONY PRZYRODY	42
4.7.1. Park Narodowy	42

4.7.2. Rezerwat przyrody.....	43
4.7.3. Obszary Chronionego Krajobrazu	44
4.7.4. Obszary Natura 2000	45
4.7.5. Pomniki przyrody	48
4.7.6. Użytki ekologiczne	49
4.7.7. Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe.....	50
4.7.8. Ochrona gatunkowa.....	51
4.7.9. Zieleń urządzona	51
5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ	52
5.1. RZEŻBA TERENU I PRZYPOWIERZCHNIOWA WARSTWA SKORUPY ZIEMSKIEJ	52
5.1.1. Wpływ wydobycia kopalin na rzeźbę terenu	52
5.2. GLEBY	54
5.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	57
5.3.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza	62
5.4. WODY PODZIEMNE.....	65
5.5. WODY POWIERZCHNIOWE	68
5.5.1. Ocena jakości wód rzecznych.....	70
5.5.2. Ocena jakości wód jeziornych.....	72
5.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	73
5.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	76
5.8. POWAŻNE AWARIE	78
5.9. PRZYRODA OŻYWIONA	79
5.9.1. Flora gminy	79
5.9.2. Fauna gminy	79
5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny.....	80
5.10. KRAJOBRAZ	80
6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA	81
6.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	81
6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa	83
6.1.2. Limity krajowe	88
6.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	89
6.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO	91
7. OCENA REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	100
8. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	115
8.1. CELE EKOLOGICZNE DLA GMINY DRAWNO.....	115
8.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawno	117
8.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Gminy Drawno.....	129
9. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	159
9.1. FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ.....	159
9.2. EMISJA OBLIGACJI KOMUNALNYCH	160

9.3. FINANSOWANIE OCHRONY ŚRODOWISKA Z BUDŻETU POWIATOWEGO I GMINNEGO	161
9.4. EKOFUNDUSZ	162
9.5. WSPARCIE FINANSOWE UE.....	163
9.5.1. Fundusze strukturalne	163
9.5.2. Programy pomocowe-operacyjne	163
9.5.3. Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska .	167
9.5.4. Perspektywa finansowa na lata 2014-2020	170
9.6. BANK OCHRONY ŚRODOWISKA	176
10. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	177
10.1. KONCEPCJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	177
10.1.1. Instrumenty prawne	178
10.1.2. Instrumenty finansowe.....	179
10.1.3. Instrumenty społeczne	179
10.1.4. Instrumenty strukturalne	180
11. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	181
11.1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM.....	181
11.2. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	182
11.2.1. Mierniki realizacji Programu	183
12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	189

1. WPROWADZENIE

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem wszystkich obywateli oraz władz publicznych, które poprzez politykę zrównoważonego rozwoju powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne oraz nieograniczony dostęp do zasobów naturalnych zarówno współczesnemu jak i przyszłemu pokoleniu. Ogólnym celem ochrony środowiska naturalnego jest właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników środowiska naturalnego. Prowadzone działania mające na celu chronić środowisko przyrodnicze gminy polegają głównie na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i właściwym gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu powstawaniu zanieczyszczeń,
- utrzymywaniu i przywracaniu elementów środowiska przyrodniczego do stanu właściwego.

Polityka proekologiczna prowadzona przez władze Gminy Drawno w pełni wyraża się poprzez ideę ekorozwoju, widoczną w planowaniu i realizacji zadań strategicznych. Niniejsza aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” stanowi podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska naturalnego.

1.1. Formalno – prawne podstawy do wykonania opracowania

Program ochrony środowiska jest podstawowym instrumentem realizacji polityki ekologicznej Państwa. Działania z zakresu ochrony środowiska muszą być podejmowane na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska, który opracowano zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), a w szczególności zgodnie z:

Art. 14.

1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17.

1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez:

- ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku projektów wojewódzkich programów ochrony środowiska,
- organ wykonawczy województwa – w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska,

- organ wykonawczy powiatu – w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska.

3. Uchylony.

Art. 18.

1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

2. Z wykonania Programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub Radzie Gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno opracowano w oparciu o obowiązujące akty prawne, tj. :

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2008r. Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.),
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.),
- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz. U. z 2012 r. poz. 145),
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r. Nr 32, poz. 159),
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.),
- Ustawa o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 roku (Dz. U. z 2013r. Nr 0, poz. 21),
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r. Nr 152, poz. 897),
- Ustawa z dnia 25 stycznia 2013 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013, Nr 0, poz. 228),
- Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 roku (Dz. U. z 2001r. Nr 63, poz. 638 z późn. zm.),
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2009r. Nr 115, poz. 967),
- Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 90, poz. 607 z późn. zm.),
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (Dz. U. z 2012 r. poz. 647)
- Ustawa o ochronie roślin z dnia 18 grudnia 2003 roku (Dz. U. z 2008 nr 133 poz. 849 z późn. zm.)
- Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2003r. Nr 106, poz. 1002 z późn. zm.),
- Ustawa o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (tekst pierwotny Dz. U. z 2001r. Nr 97, poz.1051 z późn. zm.),
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.),

- Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 10 lipca 2007 roku (Dz. U. z 2007r. Nr 147, poz.1033),
- Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z dnia 19 czerwca 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 3 poz. 20 z późn. zm.),
- Ustawa o substancjach zubożających warstwę ozonową z dnia 20 kwietnia 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz.1263 z późn. zm.),
- Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska z dnia 20 lipca 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 112 poz. 982 z późn. zm.).

Do opracowania aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” przystąpiono na podstawie zlecenia Gminy Drawno, ul. Kościelna 3, 73-220 Drawno dla firmy EKO-GLOBE, Os. Leśne 50 z siedzibą w Swarzędzu.

1.2. Cel i zakres programu

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawno na lata 2004-2007 z perspektywą dna lata 2008-2011, który został przyjęty uchwałą Nr XXII/131/05 Rady Miejskiej w Drawnie w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Ochrony Środowiska oraz Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Drawno.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Głównym celem aktualizacji programu jest dostosowanie polityki ekologicznej gminy wynikającej z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno na lata 2008-2015” do realizowanej polityki ekologicznej Państwa. Dokument ten definiuje podstawowe kierunki, zadania oraz cele ekologiczne, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze gminy. Pozwoli to na zarządzanie w sposób strategiczny oraz na wyeliminowanie wszystkich niekorzystnych elementów, które powstały wskutek niezrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska prezentuje aktualną sytuację ekologiczną na terenie gminy oraz określa politykę jego zrównoważonego rozwoju. Program ochrony środowiska przekazuje społeczeństwu oraz funkcjonującym przedsiębiorcom aktualne informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska. Uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, ekonomiczne oraz społeczne. Dokument prezentuje aktualny stan zagadnień z zakresu ochrony środowiska, a są to pojęcia związane z ochroną powierzchni ziemi, ochroną wód podziemnych i powierzchniowych, ochroną powietrza atmosferycznego, ochroną środowiska akustycznego, ochroną przed polami elektromagnetycznymi oraz charakterystyką poszczególnych zasobów przyrodniczych na terenie gminy.

Aktualizacja dokumentu prezentuje także główne uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, a więc zjawiska wpływające ujemnie na stan otaczającego środowiska, które utrudniają lub pogarszają komfort życia ludzi, np. hałas, drgania, zanieczyszczenie powietrza itp. Przekroczenie dopuszczalnych wartości parametrów, charakteryzujących stan środowiska stwarza zagrożenie zdrowia ludzi lub degradacji środowiska. Ponadto dokument zawiera także konkretne rozwiązania w celu minimalizacji tych zagrożeń lub całkowitego ich wykluczenia. Jednym z ważniejszych celów niniejszego dokumentu jest również nakreślenie sposobów współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Opracowany program daje także możliwość do występowania o środki finansowe potrzebne

do realizacji zadań ekologicznych wyszczególnionych w dokumencie. W pewnym stopniu dokument ten organizuje system informacji o stanie środowiska i działań zmierzających do jego poprawy na terenie gminy.

1.3. Metodyka wykonania opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” opracowany został przez firmę EKO-GLOBE z siedzibą w Swarzędzu, przy stałej współpracy z pracownikami Urzędu Miejskiego w Drawnie. Do realizacji opracowania wykorzystano materiały uzyskane z Urzędu Miejskiego w Drawnie, przedsiębiorstw funkcjonujących na przedmiotowym terenie, urzędów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych. Dokument został przygotowany zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, a także z obowiązującymi przepisami prawa.

W trakcie realizacji opracowania pt. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” uwzględnia uwarunkowania dokumentów krajowych, tj.:

- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości,
- Raport o stanie lasów w Polsce,
- Polityka Energetyczna Polski do roku 2030,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej.

Nakreślone podstawowe priorytety, cele oraz działania ekologiczne dla Gminy Drawno niezbędne do realizowania własnej polityki ekologicznej są zgodne z dokumentami regionalnymi oraz lokalnymi, tj.:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku
- Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 -2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015,
- Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego za okres od 1 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku,
- Roczna Ocena Jakości Powietrza dla Województwa Zachodniopomorskiego, Raport za rok 2010 oraz 2011,
- Program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej w zakresie ozonu,
- Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009,
- Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2011,
- Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w 2011 roku,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019,
- Strategia Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego na lata 2007-2015,

- Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2013,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015,
- Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” za lata 2010-2011,
- Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” za lata 2008-2009,
- Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2018,
- Sprawozdanie z realizacji „Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2009-2011 z perspektywą na lata 2013-2018”,
- Informacja o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w roku 2009, 2010 oraz 2011,
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawno na lata 2004-2007 z perspektywą dna lata 2008-2011,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno na lata 2008-2015,
- Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Drawno na lata 2010-2015,
- Wieloletni Plan Finansowy Gminy Drawno na lata 2008 – 2015,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Drawno na lata 2008 – 2015.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska została przygotowana w oparciu o ww. dokumenty.

Program przyjmuje także podstawowe zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska UE i Polski, a są to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - ✓ sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - ✓ sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - ✓ równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

W trakcie prac nad Programem:

- przeprowadzono ocenę relacji pomiędzy programami na szczeblu centralnym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym,
- ustalono zakres i formę opracowywanego Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno z władzami gminy,
- przeprowadzono analizę stanu środowiska poprzez zgromadzenie aktualnych informacji na temat stanu poszczególnych zasobów środowiska przyrodniczego oraz poszczególnych komponentów środowiska,
- przeprowadzono analizę do określenia podstawowych priorytetów, celów oraz działań ekologicznych, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze Gminy Drawno,
- określono priorytetowe działania ekologiczne dla Gminy Drawno na lata 2013 – 2016 i 2017 – 2020,

- określono metody oraz kierunki realizacji Programu oraz monitorowania jego wdrażania,
- zweryfikowano i skonsultowano opracowany dokument z władzami Urzędu Miejskiego w Drawnie w celu jego zaakceptowania.

Niniejsze opracowanie składa się z następujących części:

1. Wprowadzenie,
2. Charakterystyka gminy,
3. Infrastruktura techniczna,
4. Charakterystyka środowiska przyrodniczego,
5. Analiza stanu środowiska oraz źródła jego przeobrażeń,
6. Uwarunkowania zewnętrzne – polityka ekologiczna,
7. Główne ustalenia Programu Ochrony Środowiska,
8. Instrumenty realizacji Programu Ochrony Środowiska,
9. System zarządzania Programem Ochrony Środowiska,
10. Wdrożenie i monitoring Programu Ochrony Środowiska,
11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1.4. Okres objęty Programem

Zgodnie z ustaleniami Prawa ochrony środowiska art. 14 ust. 2, polityka ekologiczna przyjmowana jest co cztery lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata. Program zawiera zatem zadania dla dwóch faz:

- cele krótkoterminowe - lata 2013 - 2016,
- cele długoterminowe - do roku 2020.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań Programu dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy, co 2 lata od przyjęcia Programu.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Podstawowe dane

Gmina Drawno położona jest w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie choszczeńskim, na zachodnim skraju Puszczy Drawskiej, na pograniczu Pojezierza Myśliborskiego i Wałeckiego. Od północy graniczy z gminą Kalisz Pomorski, od strony północno – zachodniej z gminą Recz, od zachodu z gminą Choszczno, od wschodu z gminą Człopa i Tuczmem, natomiast od południa z gminami: Bierzwnik i Dobiegniew. Terytorium gminy ma równoleżnikowy, wydłużony kształt, obejmujący powierzchnię 321 km², położona pomiędzy 15.37 – 16.02 długości geograficznej wschodniej i 53.07 - 53.19 szerokości geograficznej północnej. W granicach administracyjnych znajduje się 13 sołectw. Znaczny obszar gminy objęty jest przez Drawieński Park Narodowy wraz z otuliną (ponad 70% powierzchni). Podział administracyjny powiatu choszczeńskiego przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Podział administracyjny Powiatu Choszczeńskiego

Źródło: www.gminypolskie.pl

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, Gmina Drawno liczy 5.319 mieszkańców (stan na 31.12.2011r.), w tym 2.626 osób stanowiły kobiety. Pod względem liczby ludności gmina znajduje się na czwartym miejscu w powiecie.

W sąsiedztwie Drawna przebiegają drogi krajowe: nr 10 relacji Szczecin – Bydgoszcz, nr 22 relacji Gorzów – Wałcz oraz droga wojewódzka nr 175 relacji Choszczno - Kalisz Pomorski. Najbliżej położonymi węzłami komunikacji publicznej są stacje: kolejowa i autobusowa w Kaliszu Pomorskim oraz w Choszcznie.

Walory przyrodniczo - krajobrazowe, oraz dobrze rozbudowana baza turystyczna i agroturystyczna Gminy Drawno stwarzają wspaniałe warunki do czynnego wypoczynku w lesie, nad wodą, do uprawiania różnych form turystyki: pieszej, rowerowej, czy też sportów wodnych i wędkarstwa, dzięki licznym jeziorom. Do dyspozycji jest 77 km szlaków pieszych i rowerowych oraz 58 km odcinek rzeki Drawy. Drawa należy do najpiękniejszych

i najczystszych rzek w Polsce. Spływy kajakowe rzeką Drawą są rozpowszechnione w całym kraju. Atrakcją dla miłośników przyrody jest Drawieński Park Narodowy.

2.2. Położenie fizyczno-geograficzne

Zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg Kondrackiego, obszar gminy należy do prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich, makroregionu Pojezierze Południowopomorskie. W obrębie makroregionu Pojezierze Południowopomorskie tereny gminy wchodzi w skład jednostek (mezoregionów):

Pojezierze Choszczeńskie – obejmujące większą część gminy, wiąże się z łukiem moren czołowych, uformowanych przez wysunięty na południe odrzański lub łob lodowcowy, gdzie wały morenowe zmieniają kierunek z równoleżnikowego na południkowy, tworząc człon pośredni między Pojezierzem Myśliborskim a Pojezierzem Ińskim. Prostopadle do łuku moren przebiegają liczne rynny jeziorne.

Równina Drawska - to obszar ciągnący się wzdłuż doliny Drawy, na wschód od Pojezierza Choszczeńskiego i Dobiegniewskiego, aż po jezioro Lubie na północy. Jest rozległym polem sandrowym powstałym w fazie pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Sandr ten budują wodnolodowcowe piaski, sporadycznie przewarstwione żwirami.

2.3. Użytkowanie terenu

Łączna powierzchnia Gminy Drawno zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Choszczynie wynosi 32.100 ha (stan na dzień 31.12.2010r.). Gmina Drawno pod względem użytkowania terenu zalicza się do obszaru rolniczo-leśnego, gdzie funkcjami wiodącymi gminy są rolnictwo, leśnictwo oraz turystyka i wypoczynek. Taki sposób użytkowania gruntów, przy niewielkiej ilości przemysłu na obszarze gminy, sprzyja rozwojowi agroturystyki oraz turystyki wiejskiej. Ogólną strukturę użytkowania gruntów na terenie Gminy Drawno prezentuje tabela 1.

Tabela 1.

Ogólna struktura użytkowania gruntów na terenie gminy

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna	
	[ha]	[%]
Użytki rolne	7.313	22,78
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	22.184	69,11
Grunty zabudowane i zurbanizowane	708	2,21
Grunty pod wodami	822	2,56
Użytki ekologiczne	89	0,28
Nie użytki	962	2,99
Tereny różne	22	0,07
Powierzchnia ogólna	32.100	100,00

Źródło: Starostwo Powiatowe w Choszczynie (stan na dzień 31.12.2010r.)

Powyższe zestawienia obrazują, iż przeważającą część obszaru na terenie gminy stanowią użytki rolne oraz lasy. Użytki rolne zajmują 22,78% powierzchni gminy, świadczy to o tym, iż rolnictwo to bardzo ważny sektor gospodarki lokalnej. Powołując się na dane

pozyskane na podstawie przeprowadzenia Powszechnego Spisu Rolnego prowadzonego w 2010 roku, na terenie gminy funkcjonują 174 gospodarstwa rolne, o łącznej powierzchni 6.609,73 ha.

2.4. Demografia gminy

Całkowita liczba ludności zamieszkująca teren Gminy Drawno wg stanu na dzień 31.12.2011r., zgodnie z danymi uzyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego wynosiła 5.319 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła około 16 osób na km². Rozmieszczenie ludności na terenie gminy jest stosunkowo równomierne. Największa liczba ludności zamieszkuje Miasto Drawno (2.392 osoby). Ogólne dane dotyczące demografii na terenie Gminy Drawno w 2011 roku prezentuje tabela 2.

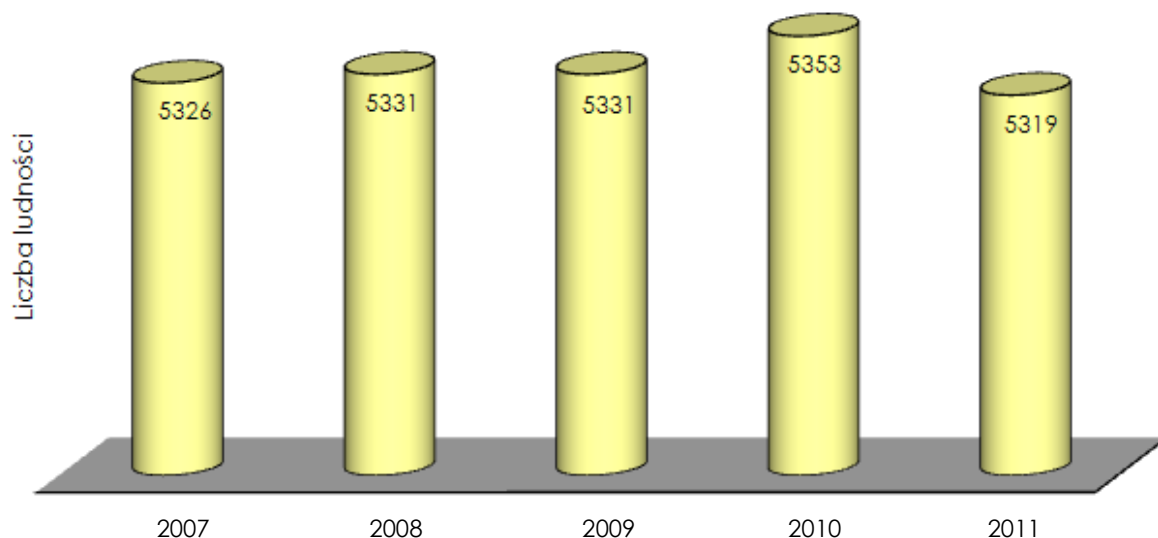
Tabela 2.

Ludność na terenie Gminy Drawno w 2011 roku

Powierzchnia [ha]	Liczba ludności	Mężczyźni	Kobiety	Gęstość zaludnienia [M/km ²]
32.100	5.319	2.693	2.626	16,57

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (stan na dzień 31.12.2011r.)

W ostatnich latach stan liczby ludności w gminie utrzymywał się na stałym poziomie. W porównaniu do roku 2007 liczba ludności w 2011 roku spadła o 7 osób. Ogólną charakterystykę liczby ludności na terenie Gminy Drawno w latach 2007 – 2011 przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Liczba ludności w latach 2007 – 2011

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Struktura ludności wg płci i wieku ma duże znaczenie dla całej sfery życia społecznego i gospodarczego gminy. Określa ona natężenie urodzeń i zgonów, a co za tym idzie, tempo rozwoju ludności. Z kolei liczba ludności w wieku produkcyjnym jest czynnikiem warunkującym rozwój lokalnego rynku pracy. Szczegółowe dane dotyczące struktury ludności wg wieku kształtującej się na przełomie lat 2007 – 2011 prezentuje tabela 3.

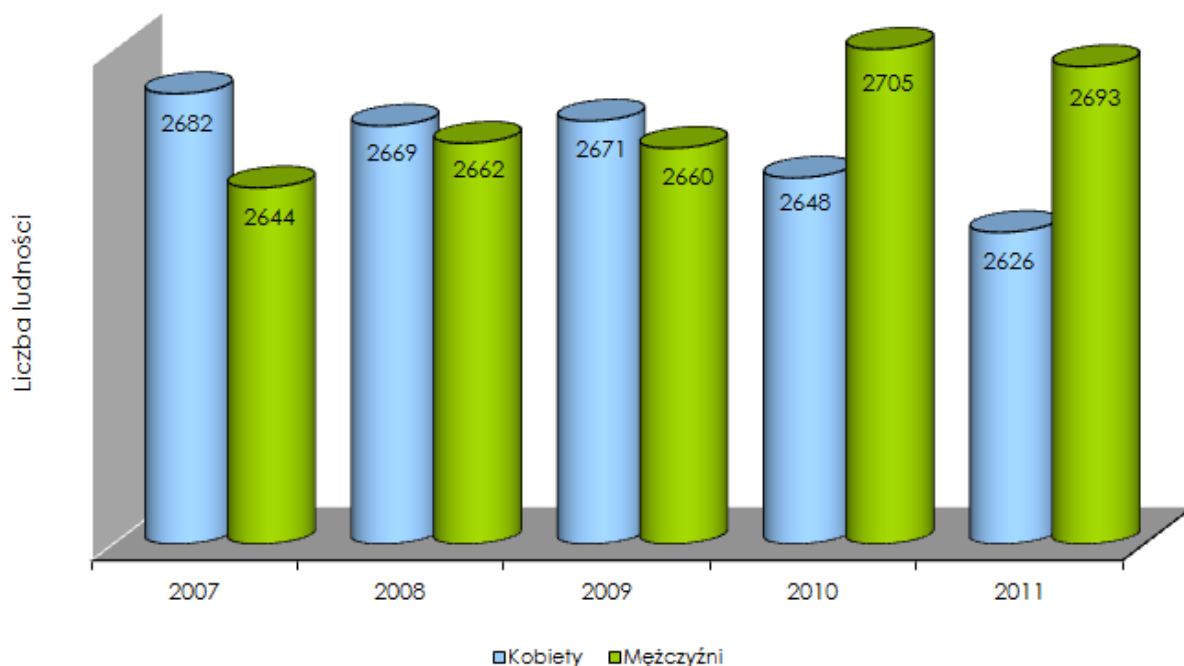
Tabela 3.
Struktura ludności wg wieku na terenie Gminy Drawno

Rok	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2007	875	3.709	742
2008	849	3.746	736
2009	835	3.741	755
2010	790	3.767	796
2011	776	3.717	826

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

W poszczególnych latach widać wyraźną tendencję spadkową w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym. Zgodnie ze stanem z 2011 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 14,59% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2007 wskaźnik ten był o ponad jeden punkt procentowy wyższy i stanowił około 16,43%. Powyższa tabela wskazuje także, iż w ostatnich latach zwiększył się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, który wynosił w roku 2007 - 13,93%, natomiast w 2011 roku – 15,53%.

Do 2009 roku Gmina Drawno charakteryzował się nadwyżką liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Jednakże w latach 2010-2011 przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet była znacząca. W 2011 roku kobiety stanowiły około 49,37 % całkowitej populacji, a mężczyźni 50,63 %. Strukturę liczby ludności wg płci kształtującej się w latach 2007 –2011 prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Liczba ludności wg płci na terenie gminy w latach 2007 – 2011

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Wzrost liczby ludności na terenie gminy zależy jest od wielu czynników stałych oraz zmiennych. Stałym czynnikiem jest przyrost naturalny ludności, tj. różnica pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów w danym okresie na obszarze gminy. Na przestrzeni ostatnich lat w gminie kształtował się ujemny przyrost naturalny tzn. liczba zgonów przewyższała liczbę

urodzeń. Charakterystykę kształtowania się przyrostu naturalnego w ostatnich latach przedstawia tabela 4.

Tabela 4.

Ruch naturalny na terenie Gminy Drawno w latach 2007 - 2011

Rok	Przyrost naturalny	Urodzenia	Zgony
2007	-4	55	59
2008	-1	56	57
2009	2	57	55
2010	-12	44	56
2011	-19	38	57

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Migracje obejmują ruch wędrownicy ludności w ciągu roku, związany ze zmianą miejsca zamieszkania. W ostatnich latach w gminie obserwuje się ujemną wartość salda migracji – przewaga wymeldowań nad zameldowaniami. Przyczyną tego zjawiska jest brak miejsc pracy na rynku lokalnym oraz niedostatek lokali mieszkaniowych w tym komunalnych. Charakterystykę kształtowania się procesu migracyjnego w ostatnich latach przedstawia tabela 5.

Tabela 5.

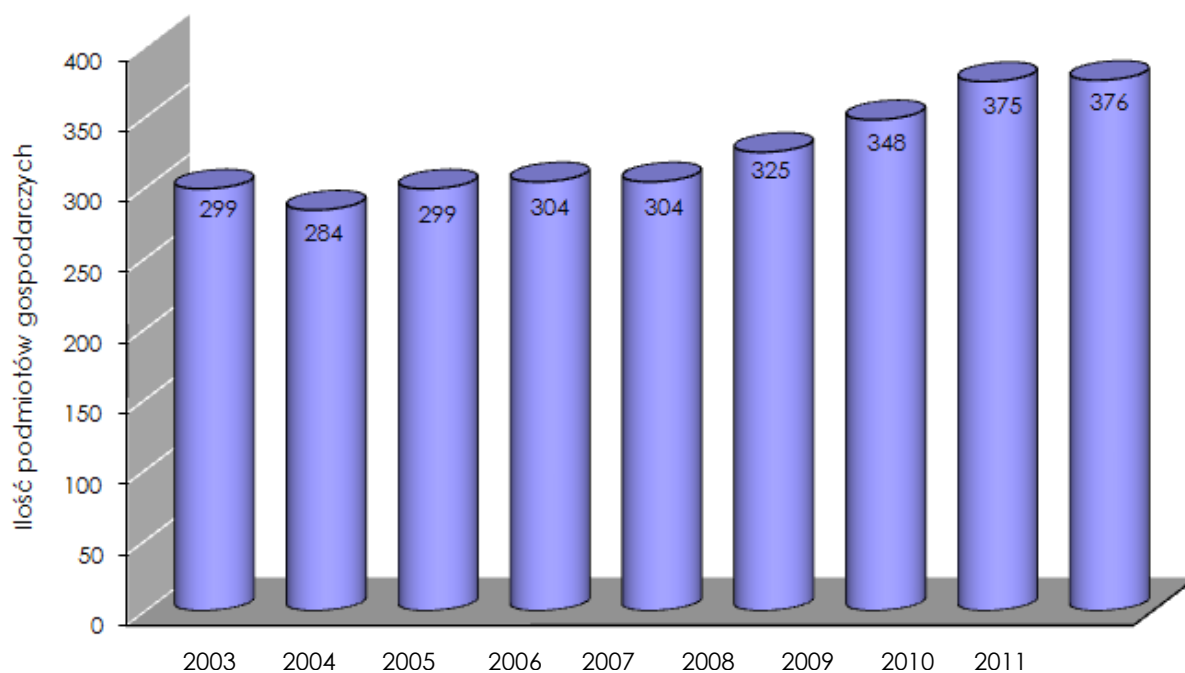
Procesy migracyjne na terenie Gminy Drawno w latach 2007 - 2011

Rok	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji
2007	74	86	-12
2008	63	60	3
2009	80	70	10
2010	69	83	-14
2011	62	77	-15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

2.5. Uwarunkowania gospodarcze

W Gminie Drawno na koniec 2011 roku zarejestrowanych w rejestrze REGON było 376 podmiotów gospodarczych, z czego 22 w sektorze publicznym, a 354 w sektorze prywatnym. W latach 2003 - 2011 liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych na terenie gminy systematycznie wzrastała. Charakterystykę ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie gminy w latach 2003 -2011 prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Ilość podmiotów gospodarczych w latach 2003-2011

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie dominują podmioty działające w handlu hurtowym i detalicznym, rolnictwie oraz budownictwie. Charakterystykę funkcjonujących podmiotów gospodarczych wg rodzaju branży na terenie Gminy Drawno w 2011 roku prezentuje tabela 6.

Tabela 6.

Ilość podmiotów gospodarczych wg rodzaju branż (stan na dzień 31.12.2011r.)

Rodzaj branży	Ilość podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	53
Przetwórstwo przemysłowe	30
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
Budownictwo	45
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	73
Transport i gospodarka magazynowa	20
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	13
Informacja i komunikacja	4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	32
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	17
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6
Edukacja	14
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12
Inne	24

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

2.5.1. Aktywność ekonomiczna ludności

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Choszczynie w dniu 31 grudnia 2011r. w powiecie choszczeńskim zarejestrowanych było 4.072 osoby bezrobotne, w tym 2.295 kobiet. W porównaniu do końca 2010r. liczba osób bezrobotnych wzrosła o 120 osób. Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2011r. r. wynosiła 26,5 % i wzrosła o 0,3 % w porównaniu do końca 2011r. Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2011r. w województwie zachodniopomorskim wynosiła 17,5 %. Szczegółową liczbę bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu prezentuje tabela 7.

Tabela 7.

Liczba bezrobotnych w poszczególnych gminach Powiatu Choszczeńskiego

Gmina/ Powiat	Ogółem		Z prawem do zasiłku		Zamieszkali na wsi		Wskaźnik natężenia
	razem	kobiety	razem	Kobiety	razem	kobiety	
Bierzwnik	425	249	75	38	425	249	14,2%
Choszczno	1.518	867	284	144	597	336	10,5%
Drawno	447	258	74	33	287	159	12,8%
Krzęcin	349	182	45	24	349	182	14,2%
Pęczyce	733	391	120	55	510	280	14,1%
Recz	600	348	87	39	336	194	16,3%
Powiat Choszczno	4.072	2.295	685	333	2504	1400	12,6%

Źródło: Informacja o powiatowym rynku pracy za rok 2011, www.pupchoszczno.pl

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Choszczynie największa liczba bezrobotnych (1.518) znajdowała się w gminie Choszczno (stan na dzień 31.12.2011r.). Jest to ponad dwukrotnie więcej od znajdującej się na drugiej pozycji gminy Pęczyce (733). Najwyższe natężenie bezrobocia jest w gminie Recz (16,3%). Na drugim miejscu są gminy Bierzwnik i Krzęcin (po 14,2%). Z roku na rok zwiększa się udział kobiet w populacji bezrobotnych (w 2011 roku było ich 56,4%). Szczegółową strukturę osób bezrobotnych na terenie Gminy Drawno w latach 2009-2011 prezentuje tabela 8.

Tabela 8.

Szczegółowa struktura osób bezrobotnych na terenie Gminy Drawno w latach 2009-2011

Wyszczególnienie	31.12.2011 r.		31.12.2010 r.		31.12.2009 r.	
	Osób	%	osób	%	osób	%
Liczba bezrobotnych	447	100	450	100	521	100
Wskaźnik natężenia	-	12,8	-	12,9	-	14,9
Liczba kobiet	258	57,7	234	52,0	262	50,3
Z prawem do zasiłku	74	16,6	74	16,4	109	20,9
w tym kobiet	33	7,4	36	8,0	44	8,4
Zamieszkali na wsi	287	64,2	258	57,3	320	61,4
w tym kobiet	159	35,6	135	30,0	157	30,1

Źródło: Informacja o powiatowym rynku pracy za rok 2011, www.pupchoszczno.pl

Analizując powyższe dane zaobserwować można zjawisko spadku ogólnej liczby osób bezrobotnych na terenie Gminy Drawno w roku 2011 w porównaniu do lat 2009-2010. Dodatkowo w 2011 roku wzrosła liczba bezrobotnych kobiet w porównaniu do roku 2010. Istniejące bezrobocie to głównie niekorzystny skutek przemian strukturalnych w rolnictwie, a także niechęć podjęcia pracy w zakładach pracy oferujących niskie wynagrodzenie. Główne przyczyny bezrobocia to także restrukturyzacja gospodarki, regres gospodarczy

w sektorze rolniczym i innych gałęziach gospodarki, brak kapitału inwestycyjnego zarówno własnego, jak i obcego oraz zasobów pieniężnych. Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Dodatkowym problemem bezrobocia jest niewystarczająca ilość miejsc pracy na terenie gminy oraz w jej otoczeniu. Przy obecnym niedoborze ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych lub nieodpowiednich warunkach płacowych, wiele osób decyduje się na wyjazdy zagraniczne, gdzie często pracują bez legalnego zatrudnienia, utrzymując zasiłek w kraju. Ożywienie gospodarcze terenów wiejskich oraz tworzenie nowych miejsc pracy powinny być najważniejszymi celami działania w zakresie obniżenia bezrobocia. Proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

2.6. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Drawno zachowało się wiele cennych obiektów zabytkowych o charakterze obronnym, sakralnym, dworskim, oraz związanych z budownictwem ludowym. Do najcenniejszych zabytków, pochodzących z różnych okresów historycznych na terenie gminy należą:

- ✓ Drawno – ruiny renesansowego zamku Wedłów z XIV - XVI w. Do dzisiaj zachowały się dwa wschodnie narożniki,
- ✓ Drawno - Kościół p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy - gotyk /XIII - XIV w., przebudowany w XV, XVII i XIX w., świątynia jednonawowa z transeptem i pięciobocznym prezbiterium, zabytkowy ołtarz z 1696 r., chrzcielnica i ambona barokowa z XVIII w; do kościoła przylega wieża ryglowa z 1800 r.,
- ✓ Drawno - dawny układ urbanistyczny miasta z wąskofrontowymi domami o konstrukcji ryglowej z XVIII i XIX w. oraz kilkoma studniami artezyjskimi,
- ✓ Drawno - dwór ryglowy z XIX w.,
- ✓ Drawno - poniemiecki cmentarz z XIX w. z pojedynczymi nagrobkami. Tutaj również wzniesiony jest na miejscu dawnego pomnika ku czci poległych w I wojnie światowej Niemców, tzw. Kamień Pojednania polsko-niemieckiego, z pamiątkową tablicą poświęconą pamięci i porozumieniu pomiędzy narodami polskim i niemieckim,
- ✓ kościoły zabytkowe we wsiach Dominikowo, Barnimie, Brzeziny,
- ✓ barokowy pałac z XVIII w., przebudowany w XIX w. i odbudowany w 1964 r. na Dom Pomocy Społecznej w Brzezinach,
- ✓ późnobarokowy dworek myśliwski z XVIII w. w Kiełpinie w kształcie podkowy, przebudowany w 1804 r.,
- ✓ gorzelnia z 1880 w Niemieńsku,
- ✓ dawny pałac myśliwski w Niemieńsku zwany Zamkiem, zbudowany w latach 1922-1930,
- ✓ ruiny pałacu oraz park krajobrazowy z XIX w. z licznymi pomnikami przyrody w Konotopiu,
- ✓ kościół z XIX w. w Święciechowie, przebudowany w 1980 r., z ciekawymi stacjami drogi krzyżowej oraz zespół pałacowo-folwarczny z początku XX wieku.

Dostępne w gminie zabytki wpływają na atrakcyjność turystyczną analizowanego obszaru. Nie są jednak w stanie samodzielnie generować ruchu turystycznego.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Prowadzenie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej ma ogromny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego, a w szczególności na stan wód powierzchniowych oraz (w przypadku eksploatacji nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) na jakość wód podziemnych. Gmina Drawno należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Około 84% obszaru gminy jest zwodociągowana. Brak jest natomiast dostatecznej infrastruktury służącej odprowadzaniu zanieczyszczeń.

3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa

Zaspokajanie potrzeb przez systemy wodociągowe wiąże się ze spełnieniem dwóch imperatywów (norm), tj. zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele oraz zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebnymi ilościami. Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorodne zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii. Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW). Zaopatrzenie ludności w wodę na terenie Gminy Drawno odbywa się z wodociągów: miejskich, komunalnych, wiejskich i zakładowych oraz z urzędzeń własnych. Na obszarze gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody podziemne należą do głównych źródeł wody pitnej w gminie. Na terenie gminy znajduje się 15 ujęć wody w 11 miejscowościach. Parametry oraz lokalizacje eksploatowanych ujęć wody na terenie gminy prezentuje tabela 9.

Tabela 9.

Ujęcia wód na terenie Gminy Drawno

Lokalizacja	Właściciel/ użytkownik	Numer studni	Głębokość [m]	Wydajność studni [m ³ /h]
Drawno	PŻM Sz-n	1	68	2
Drawno	JW. 1219	1	41,7	58
		2	45	33
Drawno	Oś. PTK	1	43,5	6
Drawno	Stacja PKP	1	35,5	b.d.
Drawno	Gmina Drawno	1	106	83
		2	94	84
Chomętowo	POLDANOR	1	42	23
		2	50	58
Dominikowo	Gmina Drawno	1	28	20
		2	37	
Barnimie	Gmina Drawno	3	31	20
Brzeziny	Gmina Drawno/ KZUH Drawno	1	53	2
		2	52	2
Konotop	Gmina Drawno/ KZUH Drawno	1	50	58
Kiełpino	Gmina Drawno	1	30	37

Święciechów	Gmina Drawno	1	14	42
		2	67,7	34
Zatom	Gmina Drawno/ KZUH Drawno	1	29	2
Niemieńsko	Gmina Drawno/ KZUH Drawno	1	30	46
		2	36	46
Podegrodzie	Gmina Drawno	1	23	10

Źródło: Urząd Miejski w Drawnie

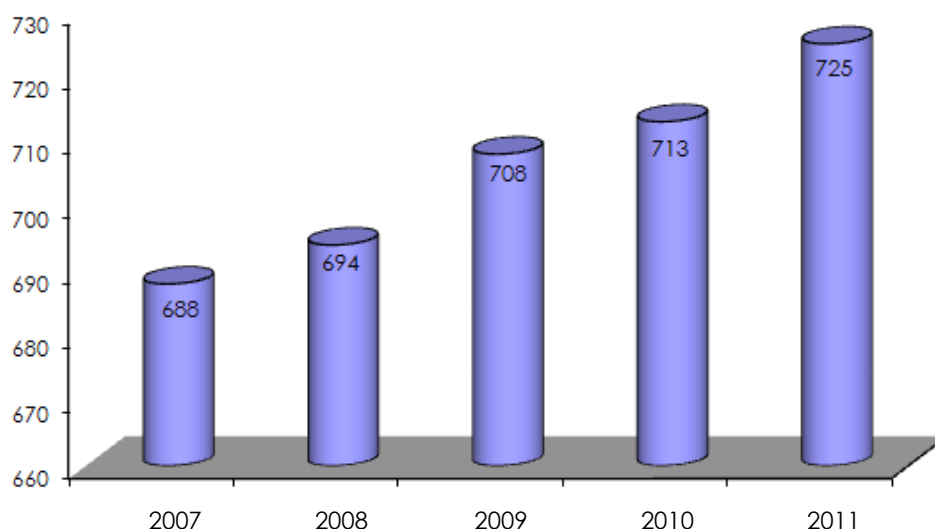
Gmina Drawno należy do obszaru o wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z ujęć wodociągowych. Woda na terenie gminy dostarczana jest poprzez scentralizowaną sieć wodociągową o łącznej długości 55,3 km (stan na 31.12.2011r.). Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 roku 4.424 mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej. Stopień zwodociągowania gminy wynosi ponad 83%. Sieć wodociągowa na terenie gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych, które w przyszłości będą podlegać wymianie. Szczegółowe informacje dotyczące długości sieci wodociągowej oraz stopnia zwodociągowania na terenie Gminy Drawno prezentuje tabela 10.

Tabela 10.
Systemy wodociągowe na terenie Gminy Drawno

Jednostka administracyjna	Długość sieci wodociągowej [km]	Liczba połączeń do budynków mieszkaniowych i zbiorowego zamieszkania	Stopień zwodociągowania terenu [%]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej
Drawno - miasto	17,5	304	96,57	2.310
Drawno – obszar wiejski	37,8	421	72,22	2.114
RAZEM	55,3	725	83,17	4.424

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

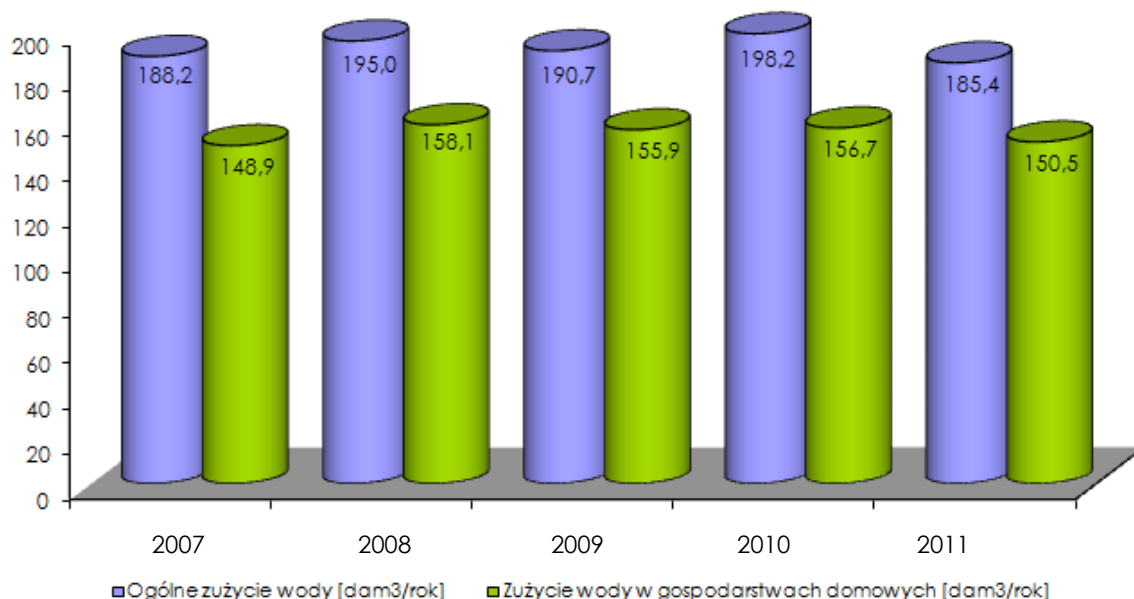
W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości podłączeń do sieci wodociągowej. Przyrost ilości podłączeń budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania do sieci wodociągowej na terenie Gminy Drawno w latach 2007 – 2011 obrazuje wykres 4.

Wykres 4. Przyrost podłączeń [szt.] do sieci wodociągowej w latach 2007-2011

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

W latach 2007-2011 na terenie Gminy Drawno zużycie wody utrzymywało się na podobnym poziomie. Ogólne dane dot. zużycia wody [tys. m³/rok] w latach 2007-2011 przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Zużycie wody w gminie [tys. m³/rok]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Z ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) wynika, że wójt, burmistrz, prezydent miasta jest zobowiązany do informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (art. 12 ust. 5). Badania jakości ujmowanych wód na terenie gminy prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Choszcznie. Prowadzi ona ocenę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach nadzoru sanitarnego w okresach kwartalnych. Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny stwierdza przydatność wody w przypadku urządzeń wodociągowych dostarczających wodę na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2010 r., Nr 72 poz. 466). Prowadzone badania kontrolne przez Państwową Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Choszcznie w ostatnich latach wykazały, iż woda na terenie gminy spełniała wymagania wody do spożycia przez ludzi zgodnie z ww. rozporządzeniem. Jedynym wyjątkiem była jakość wód badanych w wodociągu Brzeziny oraz Niemieńsko, gdzie zanotowano przekroczenia dopuszczalnych wartości manganu. Ocena jakości dostarczanej wody na terenie Gminy Drawno w 2010 roku prezentuje tabela 11.

Tabela 11.

Ocena jakości dostarczanej wody na terenie Gminy Drawno

Lp.	Nazwa wodociągu	Liczba ludności zaopatrwanej (w tys.)	Jakość wody	Przekroczenia wartości dopuszczalnych	Prowadzone postępowanie administracyjne
Wielkość produkcji wody 1.000 - 10.000 m³/dobę					
1.	Drawno	2,500	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
Wielkość produkcji wody <100 m³/dobę					
2.	Brzeziny	0,470	warunkowo przydatna do spożycia	Mn	Decyzja administracyjna (termin wykonania do dnia 31.01.2011 r.)
3.	Kiełpino	0,140	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
4.	Święcichów	0,500	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
5.	Podegrodzie	0,060	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
6.	Barnimie	0,270	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
7.	Dominikowo	0,260	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
8.	Zatom	0,140	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
9.	Konotop	0,150	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy
10.	Niemieńsko	0,180	warunkowo przydatna do spożycia	Mn	Postępowanie egzekucyjne (termin wykonania do dnia 30.04.2011 r. grzywna w celu przymuszenia)
11.	Chomętowo	0,310	przydatna do spożycia	nie stwierdzono	nie dotyczy

Źródło: Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Choszcznie

3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

Ścieki z terenu Gminy Drawno odprowadzane są za pomocą systemów kanalizacji sanitarnej. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest około 59,43 % ludności, a długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 20,4 km (stan na dzień 31.12.2011r.). Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 roku około 3.161 mieszkańców korzystało z sieci kanalizacyjnej. Szczegółowe informacje dotyczące długości sieci kanalizacyjnej oraz stopnia skanalizowania gminy przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12.
Systemy kanalizacyjne na terenie Gminy Drawno

Jednostka administracyjna	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba połączeń do budynków mieszkaniowych i zbiorowego zamieszkania	Stopień skanalizowania terenu [%]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
Drawno - miasto	13,8	249	82,23	1.967
Drawno – obszar wiejski	6,6	144	40,79	1.194
RAZEM	20,4	393	59,43	3.161

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Sieci kanalizacyjne funkcjonują w Drawnie oraz wsiach: Podegrodzie, Święciechów, Chomętowo, Niemieńsko oraz Zatom. Miejscowość Święciechów podłączona jest poprzez rurociąg tłoczny do sieci miejskiej, z której ścieki odprowadza się do biologiczno - mechanicznej oczyszczalni ścieków w Drawnie. Oczyszczalnia ścieków w Drawnie to obiekt oddany do użytku w 1993r., zlokalizowana na południe od miasta w miejscu gdzie rz. Drawa wypływa z jez. Dubie Płd. w odległości ok. 900m od zabudowy mieszkaniowej (w linii prostej 700m). Jest to oczyszczalnia mechaniczno biologiczna, działająca w technologii osadu czynnego z komorami: beztlenową, dotlenioną i tlenową. Końcowy element oczyszczalni stanowią stawy stabilizacyjne, można zakładać, że mają one znaczący wpływ na dobre wyniki badań oczyszczonych (próbki pobierane są przy samym ujściu do rz. Drawy). Zrzut ścieków oczyszczonych zachodzi na terenie DPN (wg pozwolenia $Q_{maxd}=700 \text{ m}^3/\text{d}$). Ścieki po przejściu całego procesu oczyszczania, zachowują nałożone pozwoleniem wodno-prawnym parametry i są odprowadzane do pobliskiej rzeki Drawy. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje jeszcze 5 oczyszczalni ścieków, a ogólną charakterystykę wszystkich eksploatowanych oczyszczalni w gminie przedstawia tabela 13.

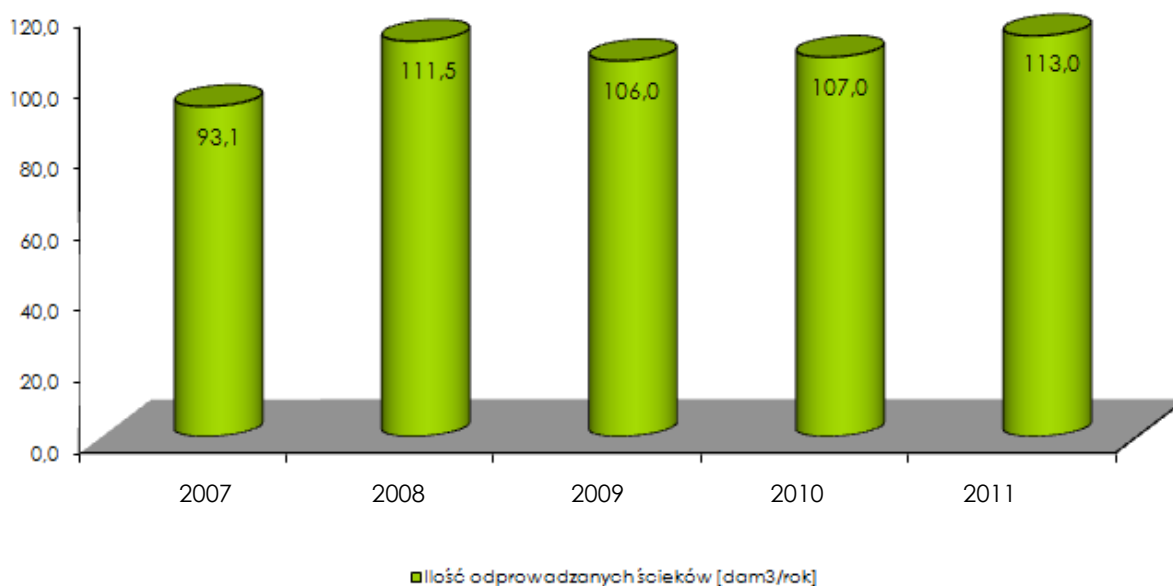
Tabela 13.
Oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Drawno

Miejscowość	Użytkownik	Typ	Przepustowość [m^3/d]	Odbiornik
Drawno	KZUH Sp. z o. o.	mechaniczno - biologiczna	700	Drawa
Chomętowo	KZUH Sp. z o. o.	mechaniczno - biologiczna	45	Rów melioracyjny
Niemieńsko	KZUH Sp. z o. o.	mechaniczno - biologiczna	26	Słopica
Brzeziny	DPS	korzeniowa	36	Rów melioracyjny
Rogoźnica	DPN	korzeniowa	1,68	Rów melioracyjny
Zatom	KZUH Sp. z o. o.	mechaniczno - biologiczna	32,6	Drawa

Źródło: Program Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno na lata 2008-2015

Powołując się na dane Głównego Urzędu Statystycznego całkowita ilość wytworzonych osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków funkcjonujących na terenie Gminy Drawno w roku 2011 wynosiła 46 Mg, z czego 27 Mg było zastosowanych do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne, a 18 Mg przeznaczono do czasowego magazynowania.

Procesy oczyszczania ścieków w eksploatowanych oczyszczalniach na terenie gminy przebiegają bez zakłóceń, a osiągnięte parametry spełniają wymagania postawione w pozwoleniu wodno-prawnym i w rozporządzeniu Ministra Środowiska dotyczącego jakości ścieków oczyszczonych. Charakterystykę ilości ścieków odprowadzanych z oczyszczalni zlokalizowanych na terenie Gminy Drawno w latach 2007-2011 prezentuje wykres 6.

Wykres 6. Ilość ścieków oczyszczonych [tys. m³]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Na terenach nieskanalizowanych ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, a następnie wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni miejskiej. Na terenie gminy obsługą zbiorników bezodpływowych zajmuje się firma KZUH sp. z o. o. której właścicielem jest Urząd Miejski Drawno. Podmiot miesięcznie obsługuje około 63 gospodarstwa domowe. Zdecydowana większość istniejących zbiorników jest nieszczelna, a część gospodarstw w ogóle ich nie posiada. W miejscowościach nie objętych projektowanym systemem kanalizacyjnym ze względów ekonomicznych przewiduje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków przez właścicieli poszczególnych posesji. Brak urządzeń oczyszczających i gromadzących ścieki powoduje, że są one często bezpośrednio odprowadzane do rowów melioracyjnych, zanieczyszczając okoliczne ciekłi wodne.

Obecnie Gmina Drawno jest wpisana do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych zgodnie z Rozporządzeniem nr 77/2006 Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24.03.2006 (Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego nr 48 poz. 878). Zgodnie z zapewnieniami Rządu RP umożliwi to w najbliższych latach pozyskiwanie środków zewnętrznych na inwestycje w tym obszarze. Gmina Drawno zamierza aplikować o środki na inwestycje dotyczące obszaru wsi Barnimie i Dominikowo usytuowanych bezpośrednio w sąsiedztwie Drawieńskiego Parku Narodowego. Realizacja tych zamierzeń pozwoli na kompleksowe rozwiązanie problemów w tym zakresie na wskazanych obszarze wiejskim.

3.2. Gazownictwo

Siecią gazową zarządza Wielkopolska Spółka Gazownicza sp. z o.o., która świadczy usługi dystrybucyjne na terenie województwa zachodniopomorskiego, tym samym na terenie Gminy Drawno. Spółka dostarcza gaz gazociągami wysokiego ciśnienia, który przebiega bezpośrednio przez gminę Drawno, a także Recz, Choszczno i Pełczyce. Są to gazociągi Dn 250 Piła - Stargard Szczeciński, oraz Dn 200 Recz – Gorzów Wielkopolski, z rozdzielniami gazu w Reczu i Choszcznie. Charakterystykę długości sieci gazowej na terenie gminy przedstawia tabela 14.

Tabela 14.

Sieć gazowa na terenie Gminy Drawno

Jednostka administracyjna	Długość czynnej sieci gazowej [km]	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	Odbiorcy gazu
Drawno - miasto	20,31	350	280
Drawno – obszar wiejski	22,62	205	97
RAZEM	42,93	555	377

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Obecnie na terenie gminy zgazyfikowane są miejscowości Chomętowo, Dominikowo i Drawno. W zakresie rozwoju systemu gazowniczego na terenie gminy stworzona została „Koncepcja gazyfikacji gminy Drawno”, zgodnie z którą w kolejnych latach podłączone zostaną następujące miejscowości: Święciechów, Barnimie, Niemieńsko oraz Zatom. Są to inwestycje Zakładu Gazowniczego i przez niego będą realizowane. Mieszkańcy nie objęci siecią gazową zaopatrywani są w gaz bezprzewodowy – butlowy. Ponad 80% gospodarstw domowych korzysta z tego rodzaju środka energetycznego. Jednym z czynników warunkujących mały udział gazu, jest jego mała dostępność, spowodowana brakiem sieci gazowniczej na terenie gminy i konieczność korzystania z uciążliwych butli gazowych.

3.3. Ciepłownictwo

Na obszarze gminy nie funkcjonuje sieć ciepłownicza, dominuje natomiast system lokalnych źródeł ciepła. W gminie Drawno zapotrzebowanie na energię cieplną w około 80% pokrywane jest z palenisk indywidualnych i w około 20% z kotłowni lokalnych. Do ogrzewania stosuje się zarówno paliwa stałe, jak i płynne. Funkcjonujące kotłownie są w głównej mierze opalane węglem, koksem i miałem węglowym. Do większych odbiorców paliwo dostarczane jest bezpośrednio ze stacji kolejowych. Nie przewiduje się realizacji systemów ciepłowniczych zdalaczynnych, obejmujących całość lub część miejscowości. Przyjmuje się ogrzewanie urządzeniami lokalnymi wbudowanymi, zasilającymi w zasadzie obiekty leżące na jednej posesji. Ewentualne wspólne źródła ciepła mogą obejmować kilka posesji sąsiadujących. Rodzaj ogrzewania zależy od relacji kosztów pomiędzy różnymi nośnikami energii. Należy zapewnić przestrzenne możliwości korzystania z każdego rodzaju paliwa (paliwa stałe, oleje opałowe, gaz ziemny, gaz płynny, energia elektryczna, biogaz), według decyzji odbiorców opartych o własne kalkulacje ekonomiczne. Należy preferować stosowanie paliw niskozasiarczonych, korzystanie ze źródeł niekonwencjonalnych, ekologicznych oraz odchodzenie od stosowania paliw stałych. Jak dotąd w strukturze użytkowania paliw energetycznych na terenie gminy, gaz ziemny pełnił rolę pomniejszą, jednak jego

wykorzystanie wydaje się być przyszłościowe i powinno być promowane jako przyjazne środowisku.

3.4. Elektroenergetyka

Przez teren Gminy Drawno nie przebiega żadna linia przesyłowa 110kV. Obszar Gminy zasilany jest z sieci przesyłowej 110kV relacji Stargard Szczeciński – Drawski Młyn poprzez Główne Punkty Zasilania (GPZ) w Choszcznie, Krzęcinie i Dobiegniewie. Obszar Gminy Drawno jest zasilany poprzez sieć rozdzielczą SN-15kV będącą własnością ENEA Operator Sp. z o.o. wyprowadzoną z GPZ Choszczno, GPZ Krzęcin oraz GPZ Dobiegniew o łącznej długości blisko 130 km. Energia jest rozdzielana do 72 stacji transformatorowych SN/nn i dalej sieciami 0,4kV o łącznej długości 72 km. Sieć rozdzielczą stanowią głównie linie napowietrzne, jedynie w obszarze zabudowy miejskiej Drawna przeważają linie kablowe. Stopień wykorzystania przepustowości sieci rozdzielczej jest bardzo zróżnicowany, a z uwagi na rozległą sieć i w wielu przypadkach brak drugostronnego zasilania na obszarach wiejskich, zachowanie wymaganych maksymalnych dopuszczalnych przerw w dostawach energii stanowi poważne wyzwanie techniczno-organizacyjne. Istotny jest fakt, iż na obszarze gminy znajduje się znaczną ilość małych osad śródlęsnych z niewielką liczbą odbiorców, za to z rozległą siecią rozdzielczą SN. Miasto Drawno posiada rezerwowanie zasilania po stronie SN z zastosowaniem zdalnego sterowania, z tym, że przy obecnym poziomie zapotrzebowanej mocy i istniejącym układzie sieci zachowanie wymaganych parametrów dostarczanej energii elektrycznej w awaryjnych układach zasilania staje się problematyczne. Położenie gminy (znacznym stopniem zalesienia, duża ilość zbiorników wodnych, znaczna odległość od stacji WN 110/15 kV) w znacznym stopniu negatywnie wpływa na ciągłość zasilania. Istnieje także potrzeba rozbudowy linii oświetleniowych w miejscach zurbanizowanych w Drawnie i innych miejscowościach, które w tej chwili nie posiadają takiego dostępu. W najbliższych latach priorytetem wśród inwestycji stała się rozbudowa oświetlenia dotycząca następujących miejsc: ul. Kolejowa w Drawnie, ul. Choszczeńska (Osiedle w Drawnie), oświetlenie ciągu pieszo – rowerowego przy jeziorze Grażyna w Drawnie, teren pomiędzy ul. Choszczeńską a Promenadą w Drawnie, zagospodarowanie wzgórze Wedłów, miasto Drawno, wieś Dominikowo, wieś Niemieńsko, wieś Święciechów, wieś Jażwiny, wieś Rościn, wieś Brzeziny, wieś Zatom oraz wieś Barnimie.

Z uwagi na różnorodne uwarunkowania w perspektywie najbliższych kilkunastu lat realna wydaje się budowa linii 110 kV wraz z GPZ-tem w m. Recz w efekcie, czego poprawią się parametry zasilania obszaru Gminy Drawno. W koncepcjach rozwoju sieci przesyłowych z początku lat 90-tych przewidywano ich dalszą rozbudowę już na obszarze Gminy Drawno do projektowanego GPZ w Kaliszu Pomorskim, przez co miał być stworzony ciąg linii 110kV ze Stargardu Szczecińskiego w kierunku Wałcza.

W zakresie sieci SN-15kV i nn - 0,4kV (sieć przesyłowa) konieczne staje się dążenie do zasilania odbiorców w układach sieci pierścieniowych zapewniających rezerwowanie. W pierwszym etapie dotyczy to w szczególności sieci średnich napięć na obszarach wiejskich poprzez budowę nowych powiązań sieciowych na obszarze Gminy Drawno i gmin sąsiadujących m. in. z: projektowanym GPZ Recz – kierunek Drawno, Jakubówka – Krzowiec oraz Prostynia – Cybowo.

Zaspokojenie postępującego wzrostu zapotrzebowania mocy na obszarze Gminy Drawno będzie wymagać w perspektywie najbliższych kilkunastu lat sygnalizowanej wcześniej rozbudowy sieci przesyłowych 110kV, które z uwagi na intensyfikujące się działania inwestorów w zakresie budowy źródeł odnawialnych energii np. ferm wiatrowych o znacznych mocach wytwórczych, należałoby koordynować ograniczając ich zakres

do niezbędnego poziomu. Uwarunkowania środowiskowe, szczególnie istotne przy realizacji inwestycji liniowych znacznie spowalniają proces inwestycyjny, stąd właściwa koordynacja planowania rozwoju przestrzennego wymaga koordynacji działań w sferze elektroenergetyki.

3.4. Telefonizacja

Gmina objęta jest w znacznej części telefonią stacjonarną i komórkową. Sieć telefonii komórkowej obejmuje swoim zasięgiem około 90 % terenu gminy. Na terenie gminy znajduje się 7 stacji bazowych telefonii komórkowej, tj. 3 znajdują się w Drawnie, 2 w Żółwinie, 1 w Nowej Korytnicy oraz 1w Prostyni. Ponadto w miejscowościach: Barnimie, Dominikowo i w Drawnie znajduje się łącznie 6 aparatów samoinkasujących (tzw. budek telefonicznych). Wiele gospodarstw na terenie miejscowości Drawno posiada także dostęp do Internetu, a liczba ta stale wzrasta. Każda instytucja w mieście posiada stały dostęp do Internetu. Pomimo tego istnieje ogromna potrzeba rozwoju sieci z dostępem do Internetu na pozostałych obszarach gminnych. W Gminnym Centrum Informacji, istnieje możliwość skorzystania z Internetu dla osób nieposiadających łącza w domu. W gminie funkcjonuje Urząd Pocztowy, który wykonuje standardowe usługi pocztowe. Czynny jest w dni powszednie. Podlega Rejonowemu Urzędowi Pocztownemu w Stargardzie Szczecińskim

3.5. Komunikacja

Na terenie Gminy Drawno istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia droga krajowa nr 10 relacji Żółwino – Prostynia oraz droga wojewódzka nr 175 przebiegająca przez Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski – Choszczno. Jest to droga tranzytowa, którą odbywa się głównie transport ładunków ciężarowych. Droga ta ma istotny wpływ na kształtowanie zewnętrznych powiązań gminy. W związku z jej tranzytową funkcją charakteryzuje się ona największym natężeniem ciężkiego ruchu kołowego. Stan techniczny drogi wojewódzkiej określany jest jako dobry. Posiada ona nawierzchnię bitumiczną i jest dobrze oznakowana i we właściwy sposób utrzymywana. Uzupelnienie układu dróg wojewódzkich i powiatowych stanowią drogi gminne, zapewniające obsługę wewnętrzną gminy. Układ dróg gminnych dopełniony jest przez drogi wewnętrzne pełniące w systemie komunikacyjnym gmin rolę dojazdów do wsi, siedlisk i pól. Gęstość dróg znaczenia lokalnego jest wystarczająca dla zapewnienia wewnętrznej obsługi komunikacyjnej całej gminy. Głównym mankamentem tych dróg są ich parametry, przede wszystkim szerokości pasa drogowego i jezdni oraz nie zawsze zadowalający stan techniczny nawierzchni.

Ogólną charakterystykę sieci dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych przebiegających przez teren Gminy Drawno przedstawia tabela 15.

Tabela 15.

Sieć dróg na terenie Gminy Drawno

Nr drogi	Opis odcinka	Długość [km]
Drogi krajowe		
10	Żółwino - Prostynia	9,000
Drogi wojewódzkie		
175	Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski – Choszczno	16,400
Drogi powiatowe		
2222Z	Recz – Suliszewo – Kołki – Zieleniewo – Chtopowo – Krzęcin (droga zamiejska)	0,213
2226Z	Recz – Kiełpino – Brzeziny – Zieleniewo (droga zamiejska)	8,938
2223Z	Suliszewo – Korytowo – Brzeziny (droga zamiejska)	0,830
2233Z	Żółwino – Drawno (ul. Pomorska, Chomętowska) –Zatom – Granica powiatu (droga miejska)	25,799
2234Z	Drawno (ul. Słoneczna) – Konotop (skrzyżowanie) –(droga miejska)	10,395
2235Z	Brzeziny – Wygon (droga zamiejska)	4,010
2224Z	Brzeziny – Barnimie – Dominikowo – Granica powiatu (droga zamiejska)	14,468
2236Z	Chomętowo – Dominikowo (droga zamiejska)	0,878
2237Z	Niemieńsko – Nowa Korytnica (droga zamiejska)	8,373
2238Z	Jażwiny – Bogdanka (droga zamiejska)	0,992
2243Z	Bogdanka – Stare Osieczno (droga zamiejska)	3,917
2244Z	Drawno – Rościn (droga zamiejska)	5,272
2245Z	Drawno (ul. Polna) – Barnimie (droga miejska)	7,337
Razem	drogi miejskie – 2,018 km + drogi zamiejskie – 89,404 km	91,422
Drogi gminne		
11-09-001	Dominikowo - Nowa Korytnica	7,8
11-09-002	Drawno - Zdanów (ul. Leśników)	2,5
11-09-003	Brzeziny – Podlesie	4,5
11-09-004	Podlesie – Gack	0,5
11-09-005	Barnimie – Niemieńsko	3,2
11-09-006	Barnimie – Zatom	6,6
11-09-007	Zdanów – Kraśnik	2,0
11-09-008	Święciechów – Rościn	4,25
11-09-009	Święciechów – Nętkowo	2,25
11-09-010	Święciechów – Kraśnik	1,75
11-09-011	Borowiec – Drawnik	0,5
11-09-012	Drawno - kol. Ostrożyce	1,25
11-09-013	Drawno - kol. Janków	1,0
11-09-014	Gack – Brzeziny	1,75
11-09-015	od mostu na rz. Korytnica w kier. Jelenie	4,0
11-09-016	droga woj. – Sieniawa	0,8
Drawno	Energetyków	0,615
Drawno	Jeziorna	0,198
Drawno	Konopnickiej	0,06
Drawno	Kościelna	0,210
Drawno	Kościuszk	0,375
Drawno	Króćka	0,052
Drawno	Kwiatowa	0,185
Drawno	Leśna	0,360
Drawno	Leśników	0,463
Drawno	Łąkowa	0,115
Drawno	Ogrodowa	0,260
Drawno	Piaskowa	0,150
Drawno	Poprzeczna	0,193
Drawno	Potokowa	0,110
Drawno	Sienkiewicza	0,125
Drawno	Stacja Kolejowa	0,150
Drawno	Szkolna	0,313

Drawno	Szpitalna	0,170
Drawno	Tylna	0,270
Drawno	Plac Wolności	0,490
Drawno	Plac Zgody	0,500
Drawno	Żeromskiego	0,170
Drawno	Saperów	0,470
Drawno	Zdrojowa	0,430
Razem		50,094
Razem Gmina Drawno		157,916

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno 2008-2015

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa zachodniopomorskiego. Ostatni pomiar natężenia ruchu przeprowadzony był w roku 2010. Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w odniesieniu do wybranych odcinków drogi wojewódzkiej nr 175 przechodzącej przez teren gminy, wskazują iż natężenie ruchu kształtuje się na poziomie około 1.500 pojazdów/dobę, np. droga wojewódzka Nr 175 relacji Drawno – Kiełpino – natężenie ruchu kształtowało się na poziomie 1.414 pojazdów/dobę. Szczegółowe dane dotyczące natężenia ruchu wg pomiarów przeprowadzonych w 2010 roku na dwóch przykładowych odcinkach drogi wojewódzkiej Nr 175 przechodzącej przez teren Gminy Drawno przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16.

Natężenie ruchu na przykładowych odcinkach drogi wojewódzkiej Nr 175 (SDR)

Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
Pojazdy samochodowe ogółem	Motocykle	Samochody Osobowe Mikrobusy	Lekkie Samochody ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze
Droga Wojewódzka Nr 175: Kalisz Pomorski – Drawno (12,8 KM)						
963	12	700	121	113	5	12
Droga Wojewódzka Nr 175: Drawno – Kiełpino (9,6 KM)						
1.414	14	1.193	129	58	16	4

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, SDR 2010

W gestii samorządów leży utrzymanie dróg na terenie gminy. Stan techniczny wielu odcinków dróg jest niezadowolający. Większość z nich jest zbyt wąska, a ich nawierzchnie są bardzo zużyte i wymagają remontów i modernizacji. W najbliższych latach jednym z priorytetów winna być poprawa infrastruktury drogowej.

Komunikacja publiczna na terenie gminy stanowi tabor Państwowej Komunikacji Samochodowej i jedna czynna linia kolejowa relacji Stargard Szczeciński – Prostynia - Kalisz Pomorski. Znaczenie tej linii jest niewielkie, ograniczone jedynie do pociągów towarowych. Druga linia kolejowa, relacji Choszczno- Drawno- Kalisz Pomorski jest nieczynna od 1998 roku. Istnieje także komunikacja autobusowa PKS, która obejmuje wszystkie większe miejscowości na terenie gminy:

- ✓ trasa Drawno - Kiełpino- Brzeziny- Choszczno,
- ✓ trasa Drawno- Świąciechów- Żółwino –Recz,
- ✓ trasa Drawno- Sieniawa- Kalisz Pomorski,
- ✓ trasa Drawno- Chomętowo- Dominikowi- Niemieńsko- Konotop- Zatom- Dobiegniew.

Oprócz komunikacji państwowej istnieje możliwość komunikacji prywatnym taborem komunikacji lokalnej.

3.6. Odnawialne źródła energii

W ostatnich latach można zaobserwować coraz szybszy rozwój techniki, a co za tym idzie również przemysłu. Głównym motorem tego rozwoju miało być podniesienie standardu życia człowieka poprzez masową produkcję urządzeń powszechnego użytku. Ponadto rozwój przemysłu stał się równoznaczny ze wzrostem zapotrzebowania na paliwa kopalne - węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropę naftową i gaz ziemny. Intensywna ich eksploatacja oraz zanieczyszczenia, jakie powodują zmusiły ludzkość do poszukiwań nowych źródeł energii, które nie byłyby tak bardzo uciążliwe dla środowiska naturalnego. Źródłami takimi są: promieniowanie słoneczne, energia wiatru, energia wodna, energia pozyskiwana ze spalania biomasy, energia rozszczepienia pierwiastków promieniotwórczych, energia geotermalna, energia przyptywów i odpływów mórz oraz różnicy temperatury wody powierzchniowej i głębinowej.

Na szczycie Rady Europejskiej 8-9 marca 2007 r. przyjęto Plan Działań integrujący politykę klimatyczną i energetyczną Wspólnoty, aby ograniczyć wzrost średniej globalnej temperatury o więcej niż 2°C powyżej poziomu sprzed okresu uprzemysłowienia oraz zmniejszyć zagrożenie wzrostem cen i ograniczoną dostępnością ropy i gazu. Główne planowane działania to:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do 2020r. co najmniej o 20 % w porównaniu do 1990 r.,
- racjonalizacja wykorzystania energii i w konsekwencji ograniczenie jej zużycia o 20 %,
- zwiększenie udziału energii produkowanej z OZE do 20 % całkowitego zużycia energii średnio w UE w 2020 r.,
- osiągnięcie co najmniej 10 % udziału biopaliw w sprzedaży paliw transportowych w 2020 r.

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Drawnie aktualnie na terenie gminy żadna z form energetyki odnawialnej nie jest wykorzystywana.

3.7. Gospodarka odpadami

Jako podstawowy cel gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Drawno przyjęto minimalizację ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie zgodnego z normami europejskimi systemu ich odzysku i unieszkodliwiania. Realizacja celu podstawowego wiąże się z realizacją celów cząstkowych oraz zadań nakreślonych Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami. Organizacja i nadzór nad systemem gospodarki odpadami komunalnymi należy do Gminy Drawno. Zbiórka odpadów komunalnych na terenie gminy jest zorganizowana. System gospodarki odpadami oparty jest na zbiórce odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiska odpadów, a odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren gminy.

Zadania z zakresu zbierania odpadów komunalnych mogą być realizowane przez przedsiębiorców wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości Gminy Drawno, a są to:

- ✓ REMONDIS Sanitech Poznań Sp. z o.o. ul. Górecka, 61-483 Poznań,

- ✓ ALTVATER Piła Sp. z o.o. ul. Łączna 4 a 64-920 Piła,
- ✓ SITA JANTRA Sp. z o.o., ul. Księżnej Anny 11, 70-671 Szczecin,
- ✓ Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o., ul. Wolności 26, 73-200 Choszczno,
- ✓ Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „EKO – FIUK” S.C. ul. Świerczewskiego 2 b, 78-320 Potczyn Zdrój,
- ✓ Stowarzyszeniem Ludzi Bezrobotnych, ul. Kościelna 3, 73-220 Drawno,
- ✓ Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Eugeniusz Grabowski, ul. Stargardzka 31A, 78-500 Drawsko Pomorskie,
- ✓ Komunalny Zakład Usługowo – Handlowy Sp. z o.o. w Drawnie, ul. Kolejowa 7,
- ✓ Przedsiębiorstwo Komunalne Sanikont – bis Waldemar Zawistowski, ul. Aleja Rodła 45, 77-400 Złotów,
- ✓ Firma Usługowo-Handlowa „FOREST” Sylwia Tarnawska, Zatom 29a, 73-220 Drawno,
- ✓ Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., Wardyń Górny 35, 78-320 Potczyn Zdrój,
- ✓ Ragn-Sells Polska Sp. z o.o., ul. Postępu 15C, 02-676 Warszawa,
- ✓ Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z o.o., ul. Szczecińska 5, 74-100 Gryfino.

Zbieranie odpadów komunalnych gromadzonych nieselektywnie prowadzone jest metodą „odbioru bezpośredniego” oraz metodą „donoszenia”. W ramach prowadzonej gospodarki odpadami zebrane z terenu Gminy Drawno zmieszane odpady komunalne z grupy 20 przekazywane są do procesu unieszkodliwienia na składowiska znajdujące się poza analizowanym terenem gminy. Odpady komunalne zbierane na terenie Gminy Drawno poddawane są unieszkodliwieniu na następujących składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne:

- ✓ składowisko odpadów w Mirosławcu,
- ✓ składowisko odpadów w miejscowości Dalsze 36, 74-300 Myślibórz,
- ✓ składowisko odpadów w miejscowości Grzmiąca, 78-450 Grzmiąca.

Na terenie Gminy Drawno prowadzony jest system selektywnej zbiórki odpadów, który ogranicza się głównie do odpadów opakowaniowych (szkło, tworzywa sztuczne, papier). Odpady opakowaniowe i użytkowe zbierane są w sposób selektywny i przekazywane są do firmy REMONDIS Sanitech Poznań Sp. z o.o. do dalszego zagospodarowania poza terenem gminy.

W Gminie Drawno przy ul. Kolejowej 7, funkcjonuje gminny punkt zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz odpadów wielkogabarytowych, prowadzony przez Komunalny Zakład Usługowo - Handlowy w Drawnie. Dodatkowo na terenie gminy prowadzona jest zbiórka tego typu odpadów w systemie objazdowym z terenu całej gminy raz w roku. Terminy wywozu ustalane są w porozumieniu z Urzędem Miejskim, a odbiór sprzętu i odpadów wielkogabarytowych odbywa się na bieżąco przez podmioty odbierające odpady komunalne.

3.7.1. Nowy system gospodarki odpadami

Do kluczowych wymagań UE w zakresie gospodarki odpadami, jakie należy ująć w planowanym systemie gospodarowania odpadami należą:

I. ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz ich zagospodarowania zgodnego z przyjętą hierarchią postępowania z odpadami w systemie zbierania i zagospodarowania wytwarzanych odpadów,

II. ograniczenie ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów,

III. osiągnięcie określonych przez UE poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych

Konieczność dostosowania prawodawstwa polskiego do przepisów obowiązujących w UE spowodowała, że do polskiego systemu prawnego wprowadzono nowe regulacje dotyczące postępowania z odpadami. Zapisy zostały zawarte w aktach prawnych, takich jak:

- ✓ ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21, z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r., poz. 391).

Nowe przepisy dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi wprowadziła ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 897).

Teren województwa zachodniopomorskiego został podzielony na nowe regiony gospodarki odpadami. Przy podziale województwa na regiony kierowano się znowelizowaną ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2012 r., poz. 391) oraz ustawą o odpadach wg której podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się regiony gospodarki odpadami komunalnymi, w których liczba mieszkańców nie powinna być mniejsza niż 150 tys. Zgodnie z powyższymi ustaleniami województwo zachodniopomorskie zostało podzielone na 4 cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Powołując się na dane dokumentu pn. „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023” ustanowione 4 regiony gospodarki odpadami komunalnymi, w województwie to: Region Szczeciński, Region CZG XXI, Region Koszaliński oraz Region Szczecinecki. Zgodnie z ustanowionym podziałem Gmina Drawno należy do Regionu Szczecineckiego. Region ten obejmuje 21 gmin, tj. Barvice, Biały Bór, Bierzwnik, Borne Sulinowo, Brojce, Czaplinek, Człopa, Drawno, Grzmiąca, Kalisz Pomorski, Łobez, Mirosławiec, Połczyn-Zdrój, Rąbino, Rymań, Stawoborze, Szczecinek, Świdwin, Tuczno, Miasto Wałcz, Gmina Wałcz. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przedmiotowy region w 2010 roku zamieszkiwało 227.377 mieszkańców, z czego większa część zamieszkiwała obszary miejskie. W oparciu o wskaźniki wytwarzania odpadów zawarte w KPGO2014 obliczono ilość wytworzonych w regionie odpadów komunalnych w 2010 r., wynosiła ponad 69 tys. Mg. Według danych GUS w 2010 roku zebrano w regionie ponad 54 tys. Mg odpadów komunalnych, z czego ok. 88% było składowanych na składowiskach, co stanowi ilość blisko 48 tys. Mg.

Na terenie Regionu Szczecineckiego nowy system gospodarki odpadami będzie oparty o funkcjonowanie regionalnych instalacji przetwarzania odpadów. Charakterystykę planowanych regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Szczecineckim prezentuje tabela 17.

Tabela 17.

Planowane regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Szczecińskim

Rodzaj instalacji	Technologia	Nazwa i adres instalacji	Planowany podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalacji	Rodzaje przetwarzanych odpadów	Szacowany termin budowy/rozbudowy instalacji
INSTALACJE MACHANICZNO – BIOLOGICZNEGO PRZETWARZANIA ODPADÓW					
Gmina Mirosławiec					
Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych	Sortowanie, oczyszczanie, przesiewanie, separacja, stabilizacja	Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, ul. Parkowa, 78-650 Mirosławiec	PHU „EKO-FIUK” S.C. ul. Świerczewskiego 2b, 78-320 Połczyn-Zdrój	Zmieszane odpady komunalne	2013r.
Gmina Barwice					
Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych	Sortowanie, oczyszczanie, przesiewanie, separacja, stabilizacja	Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Jeziorkach	EKO-VENTOR Sp. z o.o. ul. Włociańska 15, 01-710 Warszawa	Zmieszane odpady komunalne	2014r.
Gmina Rymań					
Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych	Sortowanie, oczyszczanie, przesiewanie, separacja, stabilizacja	Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Mirowie, 78-125 Rymań	SITA JANTRA Sp. z o.o. ul. Ks. Anny 11, 70-671 Szczecin	Zmieszane odpady komunalne	2013r.

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023

Szczegółowe informacje na temat organizacji nowego systemu gospodarki odpadami na terenie Regionu Szczecińskiego przedstawiono w dokumencie pn. „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023”

Zamierzeniem Gminy Drawno jest branie czynnego udziału w tworzeniu struktur regionalnych związanych z uporządkowaniem systemu gospodarki odpadami. Cele nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Drawno to:

- ✓ uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
- ✓ prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”,
- ✓ całkowite wyeliminowanie nielegalnych składowisk odpadów,
- ✓ prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- ✓ zmniejszenie dodatkowych zagrożeń dla środowiska wynikających z transportu odpadów komunalnych z miejsc ich powstania do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania,

- ✓ osiągnięcie wymaganych dyrektywami unijnymi i przepisami prawa poziomów odzysku i recyklingu odpadów komunalnych redukcji masy odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko,
- ✓ utworzenie samofinansującego się systemu gospodarki odpadami,
- ✓ prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

4.1. Rzeźba terenu i geologia

Teren gminy obejmuje w przeważającej części obszar równiny sandrowej. W części centralnej i zachodniej występują płaty utworów moren czołowej i dennej oraz wzniesienia o charakterze kemowym. Powierzchnia gminy wykazuje spadek w kierunku południowym, najwyższy punkt to wzniesienie (109,1 m n.p.m.) na pd. od jez. Trzebuń, najniższe położone jest lustro Drawy w miejscu w którym opuszcza ona gminę. Główne jednostki wyróżniane w krajobrazie gminy to:

- ✓ równina sandrowa (sandry Równiny Drawskiej),
- ✓ dolina Drawy z systemem teras dolinnych,
- ✓ wzniesienia kemowe (Srebrna Góra, Winna Góra, Wapienna Góra, Lisia Góra na Polanie Drawskiej),
- ✓ system rynien subglacjalnych, w dużej części wypełnionych jeziorami (zróżnicowane kierunki przebiegu rynien).

Dominującą jednostką w krajobrazie jest Równina Drawska (Kondracki, 1998). Ma ona formę szerokiego pasa piasków glacialnych (powstałych na skutek działania wód polodowcowych), ciągnących się wzdłuż doliny Drawy, na wschód od Pojezierza Choszczeńskiego i Dobiegniewskiego. Mimo, że obszar nosi nazwę Równiny Drawskiej, nie ma on jednak zupełnie płaskiego i monotonnego charakteru. Rzeźba terenu na obszarze gminy jest znacznie bardziej skomplikowana, niż wynika to z pobieżnej charakterystyki mezoregionu.

W rzeźbie terenu gminy wyraźnie zaznaczają się skomplikowane układy rynien lodowcowych i dawnych szlaków odpływu wód. Formy terenu widoczne dziś na powierzchni oraz zróżnicowana rzeźba terenu, zagrzebana pod piaskami sandrowymi, w tym liczne szlaki tunelowego drenażu podlodowcowego, decydują o dzisiejszym systemie odwodnienia terenu.

Głębokie podłoże geologiczne gminy należy do obszaru wału pomorskiego. Stropowe części tego utworu zbudowane są z osadów jurajskich. W skali lokalnej, w ramach struktury wału pomorskiego wyróżnia się antyklinę Drawna. Na powierzchni gminy występują tylko utwory czwartorzędowe, z okresu plejstocenu (utwory polodowcowe) i holocenu (osady rzeczne, torfy). Na terenie gminy dominują piaski i żwiry wodnolodowcowe (dolne i górne), lokalnie występują: gliny zwałowe i ich eluwia, oraz ropy, mułki, piaski i żwiry kemów, piaski i żwiry rzeczne a także cały wachlarz utworów holocenijskich w dnach i dolnych partiach stoków dolin, mis jeziornych, zagłębień bezodpływowych.

Na terenie Gminy Drawno występują złoża piasków i żwirów oraz złoża kredy jeziornej. Aktualny stan zagospodarowania złóż na terenie gminy na podstawie „Bilansu zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2011 r.” prezentuje tabela 18.

Tabela 18.

Zasoby surowców naturalnych Gminy Drawno

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
		wydobywalne bilansowe	przemysłowe	
Kreda [tys. t]				
Suliszewo	Z	1.877	-	-
Piaski i żwiry [tys. t]				
Niemieńsko	R	40	-	-

Źródło: www.pig.gov.pl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Skróty literowe stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

R - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁, a dla ropy i gazu – w kat. A+B);

Z - złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane

Ponadto zgodnie z dokumentem pn. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno 2008-2015 na terenie gminy rozpoznano złoża piasków kwarcowych Kiełpino-Suliszewo o powierzchni 131 ha i zasobach bilansowych 9 729 tys. m³. Dodatkowo zinwentaryzowano także tereny poeksploatacyjne piasków i żwirów w obrębie Kiełpina, na północ od Drawna, oraz iltu i torfu w okolicy Brzezin. Wyrobiska te są od dłuższego czasu nieczynne.

4.2. Pokrywa glebowa

Gleby na terenie gminy wytworzyły się z macierzystych utworów czwartorzędowych pokrywających jej obszar pochodzących z okresu recesji zlodowacenia i późniejszych. Na przeważającym obszarze gminy grunty orne stanowią gleby brunatne właściwe i wylugowane wykształcone na bazie utworów gliniastych, w mniejszym stopniu gleby bielicowe wytworzone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia – lekkie, średnie i ciężkie. Obszar gminy w większości należy do Dobiegniewskiego regionu rolniczo glebowego, który powiązany jest z obszarem równiny sandrowej obejmującej większość gminy. Na południowy wschód od Drawska występuje duży kompleks gleb brunatnych. Są to w większości gleby ochronne. Znaczne obszary dobrej jakości gruntów rolnych znajdują się pomiędzy Drawnem a Świąciechowem, w jego skład wchodzi znaczna powierzchnia gruntów kompleksu pszenego dobrego). Na terenie gminy występują gleby żyzne, przeważnie 3-ego do V-ego kompleksu przydatności rolnej.

Na obszarach leśnych parku narodowego i otuliny dominują wykształcone z piasków polodowcowych (miejscami rzeczno-lodowcowych) gleby rdzawe. Gleby tego typu mogą mieć bardzo zróżnicowaną żyzność i w Puszczy Drawskiej funkcjonują pod bardzo różnymi ekosystemami – od świeżych borów sosnowych począwszy, na żyznych lasach bukowych skończywszy. Gleby rdzawe są silnie zróżnicowane na podtypy – od rdzawych brunatniejszych po rdzawe bielicowane. Znaczny udział mają także gleby związane z działalnością akumulacyjną rzeki Drawy, oraz gleby torfowe. Występuje wysokie zróżnicowanie pokrywy glebowej w zagłębieniach rynnowych i w dolinach rzecznych.

Wg gleboznawczej klasyfikacji gruntów, na obszarze gminy występują w różnym udziale gleby wszystkich klas bonitacyjnych (poza pierwszą i drugą) co obrazuje tabela 19.

Tabela 19.

Bonitacja gleb na terenie Gminy Drawno

Klasa bonitacyjna										
I	II	III	IIIA	IIIB	IV	IVA	IVB	V	VI	VIZ
0	0	163,35	505,17	1429,96	748,15	1429,56	571,37	1571,82	849,17	13,34

Źródło: Starostwo Powiatowe w Choszczynie

Na terenie Gminy Drawno nie występują gleby pierwszej i drugiej klasy bonitacyjnej. Na terenie gminy przeważają gleby klas bonitacyjnych średnio dobrej jakości (klasa IIIb) oraz średniej jakości (IVa).

Na stan i jakość gleb może mieć wpływ wiele czynników tj. erozja wietrzna, wodna i susza. Erozję gleb przyspiesza również działalność człowieka, prowadząca niekiedy do degradacji gleb spowodowanej niszczeniem szaty roślinnej (np. w wyniku wypalania roślinności), niewłaściwej uprawy gruntów rolnych i dobór roślin uprawnych. Zmiany warunków atmosferycznych i występujące anomalie pogodowe mogą również mieć negatywny wpływ na jakość gleb np. w wyniku częstych suszy, lub nadmiernych opadów atmosferycznych.

4.3. Wody podziemne

Pod względem uwarunkowań hydrogeologicznych Gmina Drawno należy do terenów bogatych w zasoby wodne. Nie obserwuje się na tym terenie przekształceń w poziomie wód podziemnych w postaci obniżenia leja depresyjnego. Na terenie gminy ujmowane są przede wszystkim wody podziemne z utworów czwartorzędowych. Podyktowane to jest ich szerokim rozprzestrzenieniem, względnie niewielkimi kosztami wykonania studni, oraz korzystnymi na ogół warunkami zasilania. Warstwę wodonośną studni stanowią głównie piaski drobne, średnie, gruboziarniste, pospółka i otoczaki. Głębokości odwiertów wynoszą w większości przypadków od 8 do 40 m. Wody pobierane w mieście Drawno mają charakter artezyjski, zachodzi ich samodzielny wypływ z studni.

Na terenie gminy zachodzą zjawiska o charakterze źródłkowym, mają one miejsce głównie w południowo wschodniej części gminy; nad Płociczną w Drawieńskim Parku Narodowym, w dolinie Korytnicy i nad jez. Szerokim. Może to świadczyć o zwiększonej podatności wód podziemnych na infiltrację zanieczyszczeń, spowodowaną nieciągłością warstw nieprzepuszczalnych.

Wschodnia część gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 125 „Wałcz-Piła”. Jest to zbiornik międzymorenowy o całkowitej powierzchni 1712 km², o porowatym ośrodku. Średnia głębokość ujęcia wynosi 65 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 169 tys. m³. Zbiornik ten został zaliczony do zlewni Odry, a z tytułu położenia na granicy województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego, ochrona jakości jego wód została zaliczona w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzeni do zadań które należy koordynować w skali obydwu jednostek administracyjnych. Według załącznika mapowego do wojewódzkiego Planu zagospodarowania przestrzeni strefa ochrony wód podziemnych tego zbiornika obejmuje na terenie gminy m.in. miejscowość Chomętowo w której zlokalizowana jest wielkotowarowa ferma hodowli trzody chlewnej zaliczana do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Główne zagrożenia jakości wód podziemnych wynikają z braku kanalizacji sanitarnej (zwłaszcza na terenach zaopatrzonych w sieć wodociągową, gdzie zużycie wody jest największe) oraz z prowadzonej gospodarki rolnej (nawadnianie pól ściekami). Ogniska

zanieczyszczeń koncentrują się wokół budynków gospodarskich (kurniki, obory, chlewy, szamba, gnojowniki, śmietniki). Ponadto zagrożenie stanowi nadmierna chemizacja terenów uprawnych, powodująca migrację toksycznych związków z wodami opadowymi w głąb gruntu.

4.4. Wody powierzchniowe

Pod względem zasobności w wody powierzchniowe Gmina Drawno jest zaliczana do obszarów o dużej powierzchni wód, jest to obszar pojezierza. Sieć wód powierzchniowych na omawianym terenie jest dobrze rozwinięta. Występują tu zarówno wody płynące, sztuczne i naturalne akweny, jak i tereny podmokłe. Teren gminy ma korzystny bilans wodny z tytułu wysokiej lesistości oraz dużej objętości wody retencjonowanej w torfowiskach i terenach podmokłych.

Przez obszar gminy przebiega granica pomiędzy terenami należącymi do zlewni Górnej Odry i podległymi RZGW Szczecin, oraz dorzeczem Warty (RZGW Poznań, 93% powierzchni gminy). Przebieg granicy określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, (...) oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne.

4.4.1. Sieć rzeczna

Gmina Drawno należy w przeważającej części do zlewni Drawy oraz w mniejszym stopniu do zlewni Wardynki będącego dopływem Iny. Główne ciekі gminy to Drawa, Głęboka, Bagnica I, Bagnica II, Sitna, Stópica, Korytnica i Wardynka.

Rzeka Drawa – prawobrzeżny dopływ Noteci (drugi pod względem wielkości), do której uchodzi w jej 48,9 km (okolice Krzyża). Całkowita długość Drawy wynosi 185,9 km, a powierzchnia zlewni – 3 296,4 km². Źródła rzeki znajdują się powyżej jeziora Małego w Dolinie Pięciu Jezior (Górne, Krąg, Długie, Głębokie, Małe) w okolicach Połczyna Zdroju. Zlewnia Drawy jest obszarem skomplikowanym pod względem hydrograficznym, hydrologicznym i hydrogeologicznym, a zarazem cennym z uwagi na unikatowe wartości przyrody żywej i nieożywionej. Powierzchnia zlewni na terenie gminy wynosi 26 km². Ochrona doliny Drawy jest jednym z głównych celów ochrony wyznaczonych dla Drawieńskiego Parku Narodowego.

Rzeka Głęboka – niewielka rzeka o około 13 km długości wypływająca z bagien na pn. od wsi Głębokie, spiętrzona w sztuczne jezioro w początkowym biegu. Przepływa przez jez. Głębokie, Trzebuń, Pańskie i uchodzi do Drawy k. Prostyni. W jej dolinie pomiędzy jez. Głębokim i Pańskim występują torfowiska źródłiskowe (poza terenem gminy Drawno).

Rzeka Stobnica – jest to lewy dopływ Drawy o całkowitej długości 51,4 km i zlewni o powierzchni około 92 km², wypływa z jeziora Środkowego w okolicach Kalisza Pomorskiego. W obrębie gminy jest odbiornikiem ścieków z oczyszczalni Niemieńsko – Zamek.

Rzeka Bagnica I i II – na znacznym odcinku mają charakter rowu melioracyjnego. Płyną skrajem kompleksu Czarnych Gajów, uchodzą do jeziora Dubie w Drawnie. Przecinają kompleksy zmeliorowanych torfowisk niskich, w suche lata może zanikać.

Rzeka Sitna – strumień około 8 km wypływający z terenów podmokłych w okolicy Kraśnika (gm. Rzeczn) przepływa przez kompleks Czarnych Gajów i uchodzi do jeziora Dubie na zach. od Drawna. W przeważającej części ma charakter rowu melioracyjnego, tuż przed ujściem bieg naturalny.

Rzeka Korytnica - lewobrzeżny dopływ Drawy. Rzeka bierze początek w okolicach Mirosławca, przepływa przez jezioro Nowa Korytnica i uchodzi do Drawy w okolicach osady Bogdanka. Korytnica przepływa 34 kilometrowym odcinkiem przez teren gminy Drawno.

Rzeka Wardynka - rzeka o długości 17,800 km, na terenie gminy leży niewielka część jej górnego odcinka. Wyptywa z torfowisk na pn. od Kiełpina, płynie przez pola jako rów melioracyjny, w dalszym biegu ma charakter strumienia leśnego. Jest dopływem Iny.

4.4.2. Zbiorniki wodne

Na terenie Gminy Drawno znajduje się 12 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, zajmując one łączną powierzchnię około 614 ha. Miasto Drawno położone jest w sąsiedztwie jezior Dubie Północne i Południowe (w tabeli 20 zostały one nazwane jez. Adamowo i jez. Grażyna.) Są to największe zbiorniki wodne powstałe na rzece Drawie na terenie gminy. Charakterystykę 12 jezior gminy prezentuje tabela 20.

Tabela 20.

Bonitacja gleb na terenie Gminy Drawno

Nazwa jeziora	Właściciel/ użytkownik	Powierzchnia [ha]	Głębokość		Ilość kąpielisk
			śr.	max.	
Grażyna-Adamowo (Dubie)	PZW Gorzów	216,0	7,3	34,4	1
Dominikowo-Duże	PZW Gorzów	71,0	9,3	16,5	1
Nowa Korytnica	PZW Gorzów	11,2	2,4	4,7	1
Trzebuń	PZW Szczecin	136,0	9,2	20,0	1
Pańskie	PZW Szczecin	44,9	b.d.		-
Karpino	PZW Gorzów	28,5	b.d.		-
Piaseczno	PZW Gorzów	38,5	b.d.		-
Środkowe	PZW Gorzów	22,5	4,0	9,5	-
Krzywy Róg	PZW Gorzów	16,0	1,5	5,0	-
Chomętowskie	PZW Gorzów	12,5	1,5	2,8	-
Żółwińskie	AWRSP dzierżawa	8,5	0,6	0,7	-
Czarne Zdanowskie	PZW Gorzów	8,6	1,5	2,8	-

Źródło: Urząd Miejski w Drawnie

4.5. Warunki klimatyczne

Gmina Drawno leży w strefie klimatu umiarkowanego o wpływie klimatu morskiego i oceanicznego. Według regionalizacji R. Gumińskiego położona jest w obrębie dzielnicy pomorskiej i bydgoskiej. Dzielnica pomorska należy do stosunkowo chłodnych. Rzeźba terenu wpływa na charakterystyczny rozkład opadów, które po północno – zachodniej stronie wzniesień morenowych przekraczają sumę 700 mm rocznie. Dzielnica bydgoska stanowi strefę przejściową pomiędzy dzielnicą pomorską i cieplejszą oraz suchszą od niej dzielnicą środkową.

Parametry meteorologiczne charakteryzujące warunki klimatyczne tego obszaru, przedstawiają się następująco:

- ✓ średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7 – 8°C,
- ✓ najcieplejszym miesiącem jest lipiec [18 – 19°C], a najzimniejszym styczeń [(-2) - (-3) °C],
- ✓ średnia liczba dni gorących w roku [t_{max} powyżej 25°C] wynosi 80 – 100, mroźnych natomiast [t_{max} poniżej 0,0°C] wynosi 55 – 75,
- ✓ rocznie spada około 617 mm opadów,

- ✓ średnia liczba dni z pokrywą śniegową wynosi 50 – 60,
- ✓ okres wegetacyjny trwa 200 - 220 dni,
- ✓ łączne roczne nasłonecznienie wynosi około 1 423 h w roku,
- ✓ najczęściej występują wiatry z zachodu i południowego zachodu,
- ✓ zaleganie pokrywy śnieżnej trwa od 30 do 50 dni, choć zdarzają się zimy zupełnie bezśnieżne, a okresy bezśnieżne są pospolite niemal corocznie i trwają od 40 do 60 dni,
- ✓ średni czas trwania lata termicznego (ze średnią dobową temperaturą powyżej 15°C) wynosi 70 – 80 dni,
- ✓ wiosna przychodzi około 14 dni później niż na zachodnich krańcach Polski, ale około 5-7 dni wcześniej niż w centrum Pojezierza Pomorskiego i na Kaszubach.

W Drawnie pogoda potrafi być zupełnie inna, niż wewnątrz pobliskiego kompleksu leśnego Puszczy Drawskiej, czy w okolicach Recza gdzie jest np. większa częstotliwość burz. Znaczny wpływ na lokalny klimat Gminy Drawno mają rozległe kompleksy leśne Puszczy Drawskiej. Na obszarach leśnych zimą śnieg leży znacznie dłużej, a drogi są trudniej przejezdne, niż na terenach rolniczych odległych o zaledwie kilkanaście kilometrów. Wyraźne zmiany mikroklimatu zachodzą także w obrębie dolin rzecznych.

4.6. Walory przyrodnicze

Dla obszaru Gminy Drawno została opracowana „Waloryzacja przyrodnicza gminy Drawno – Operat generalny”. Dodatkowo tereny gminy objęte są także przez szczegółowe operaty Drawieńskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny. Waloryzacja zawiera szczegółowe dane stanowiące prezentację świata przyrody ożywionej omawianego obszaru. Dokument stanowi podstawę dla wszelkich działań dotyczących czynnej ochrony przyrody, oraz niezbędny element konsultacji w procesie planowania inwestycji.

4.6.1. Charakterystyka szaty roślinnej

Według podziału geobotanicznego Polski Gmina Drawno leży w obrębie obszaru Euro-Syberyjskiego, prowincji Niżowo-Wyżynnej i Środkowoeuropejskiej, działu Bałtyckiego, poddziału Równin Przymorskich oraz Wysoczyzn Pomorskich, krainy Pojezierza Pomorskiego oraz okręgu Wałęcko Drawskiego.

Roślinność potencjalna - roślinność jaka mogłaby się wykształcić spontanicznie, gdyby wyłączyć wszelką ingerencję człowieka na danym terenie. Na terenie Gminy Drawno dominują siedliska kwaśnych dąbrów, lasów bukowych i grądów. Są one związane z glebami brunatnymi i rdzawymi. Znaczny obszar zajmują siedliska łągów olsowych i olsów w związku ze znacznymi terenami znajdującymi się w strefie oddziaływania rzek i jezior.

Roślinność rzeczywista - zbiorowiska leśne gminy zasadniczo odpowiadają siedliskom, na których się rozwijają. Jednakże zgodnie z dokumentem pn. „Waloryzacja przyrodnicza gminy Drawno” wątpliwości budzić może kwestia zgodności boru mieszanego porastającego znaczne obszary w wschodniej części gminy i jest on pochodzenia antropogenicznego, porasta potencjalne siedliska kwaśnych dąbrów. Naturalne bory występują w obrębie Dominikowa oraz Głuska. Najbogatsze strukturalnie i florystycznie są lasy łągowe, które stanowią zręb roślinności proponowanej do ochrony w rezerwach. Związane są przestrzennie z doliną Drawy. Występują też na torfowych, częściowo odwodnionych obrzeżach mis jeziornych.

Roślinność łąkowa - zbiorowiska łąk zajmują około 4% powierzchni gminy. Zbiorowiska łąk zajmują stosunkowo duży fragment powierzchni gminy (duży kompleks zmeliorowanych łąk i pastwisk występują w okolicy Brzezin). Do najbardziej interesujących należą wilgotne łąki rdestowo-ostrożeńowe, świeże łąki rajgrasowe, ekstensywnie koszone ziołorośla sitowia leśnego, turzycowiska turzycy darniowej, turzycowiska turzycy tunikowej. Wskutek zarzucenia dawnego, ekstensywnego użytkowania te cenne przyrodniczo typy łąk, jeszcze kilkanaście lat temu bardzo pospolite, przekształcają się szybko we wtórne turzycowiska lub mozgowiska, zarastają trzciną, ostrożeniem polnym i pokrzywą, a z czasem łożami i olszami. Zbyt intensywne i zbyt niskie koszenie przekształca je natomiast w ubogie florystycznie łąki kłosówkowe. Ich zachowanie wymaga zabiegów aktywnej ochrony przyrody, gdyż zaniechanie obecnie prowadzonego ekstensywnego użytkowania spowoduje procesy sukcesyjne w kierunku mniej wartościowych inicjalnych zbiorowisk leśnych.

Roślinność torfowisk - stanowiska torfowisk są stosunkowo nieliczne na terenie Gminy Drawno jednak stanowią jedno z cenniejszych ekosystemów. Są to zarówno mszary dywanowe z wetnianką lub turzycą dzióbkową i torfowcem odgiętym, jak i kępkowo-dolinkowe mszary z torfowcem Magellana; spotyka się też skupienia przygiełki białej, turzycy bagiennej i turzycy nitkowej. W dolinach rzek i w zagłębieniach połączonych z jeziorami wykształcają się torfowiska pojezierne, zalewowe, przepływowe i źródłkowe, o zróżnicowanej hydrologii, często zasilane dodatkowo wypływami wód podziemnych. Bardzo zróżnicowana jest w rezultacie ich roślinność, obejmując rozmaite zbiorowiska od trzęsawisk z bobrkiem trójlistkowym, przez mechowiska z turzycą obłą, podszyte mchami brunatnymi szuwały kłoci wiechowatej, kwaśne młaki z turzycą pospolitą, po skupienia kępowych turzyc – np. tunikowej i darniowej oraz szuwały turzycowe. Roślinność wielu torfowisk, zwłaszcza zalewowych, przepływowych i źródłkowych, ale i niektórych torfowisk pojeziornych, była użytkowana kośnie. W rezultacie wykształciły się na nich fitocenozy półnaturalne o charakterze łąkowym. Zabiegi przeprowadzane na torfowiskach powinny prowadzić do odwrócenia skutków przesuszenia tych ekosystemów będącego bezpośrednim lub pośrednim skutkiem działań człowieka (zahamowanie odpływu, wpływ szaty roślinnej na funkcjonowanie torfowisk). Celem ubocznym jest także retencja wody w formach nie powodujących uszczerbku dla walorów przyrody.

4.6.2. Lasy

Grunty leśne na terenie gminy w 2011 roku zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Szczecinie zajmowały 67,10 %, co w porównaniu do średniej województwa (35,30%) było dużym zalesieniem. Ich powierzchnia wynosiła około 22.262,50 ha. Obszar gminy znajduje się w zarządzie dwóch Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych oraz w zarządzie drawieńskiego państwowego parku narodowego (lasy w dolinie Drawy poniżej jez. Dubie). Nadleśnictwa znajdujące się na terenie gminy w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych Szczecin to:

- ✓ Nadleśnictwo Drawno (większość lasów gminy),
- ✓ Nadleśnictwo Głusko (pomiędzy Korytnicą a wschodnią granicą gminy),
- ✓ Nadleśnictwo Bierzwnik niewielkie fragmenty lasów przy pd. – zach. granicy RDLP Szczecinek,
- ✓ Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.

Lasy Gminy Drawno występują w dużych kompleksach. Dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Tworzy leśne zbiorowiska zastępcze z drzewostanem iglastym. W wyniku uprawy sosny na siedliskach dąbrów lub buczyn wykształcają się specyficzne

ekosystemy leśne. Dominują one pod względem zajmowanej powierzchni wśród lasów gminy i mogą mieć rozmaity charakter. Częste są sośniny podszyte zwartym kobiercem traw np. śmiałka pogiętego lub trzcinnika piaskowego, a nawet traw łąkowych. Nie brakuje także cenniejszych zbiorowisk leśnych. Występują kompleksy buczyn (w dolinie Drawy i na zachód od niej), na zabagnionych siedliskach przy brzegach jezior i nad rzekami występują lasy olszowe, wykazujące zmienność od typowych łągów olszowych na terasach rzecznych po bagienne, kępowe olsy, spotykane czasem przy jeziorach. Niewielką powierzchnię zajmują grądy.

Ogólną powierzchnię gruntów leśnych wg struktury użytkowania na terenie Gminy Drawno przedstawia tabela 21.

Tabela 21.
Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Drawno

Powierzchnia gruntów leśnych [ha]				
Lasy [ha]	Grunty leśne publiczne [ha]	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa [ha]	Grunty leśne prywatne [ha]	Lesistość [%]
22.262,50	22.200,00	22.192,60	69,90	67,10

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

Istotną rolę odgrywają lasy ochronne o charakterze wodochronnym, tj. wzdłuż Drawy, powyżej granic DPN, wzdłuż jez. Grażyna i jez. Adamowo, wzdłuż rynny Jezior Dominikowskich oraz wzdłuż Korytnicy wraz z jez. Nowa Korytnica. Celowe jest by lasy ochronne - wodochronne wyznaczyć nie tylko wzdłuż dużych jezior i dużych rzek, ale także wzdłuż mniejszych cieków, wokół cennych przyrodniczo torfowisk. Istnienie lasu wokół torfowiska ma zasadnicze znaczenie dla zachowania jego bilansu wodnego; torfowiska pełnią w bilansie wodnym krajobrazu funkcje podobną do jezior. Wzdłuż rynien terenowych i istniejących w nich ciągów torfowisk, nawet zdegradowanych. Rynny takie są ważnymi strukturami wpływającymi na kształtowanie się hydrologii wód podziemnych.

4.6.3. Charakterystyka świata zwierząt

Gmina Drawno jest gminą rolno leśną o przewadze terenów zalesionych. Najcenniejsze siedliska fauny w gminie związane są z terenami podmokłymi - jeziorami, torfowiskami, łąkami, które osadzone w sąsiedztwie pól uprawnych zapewniają dobrą bazę żerową. Występują tu gatunki zarówno te, które preferują tereny o strukturze mozaikowej polno - leśnej jak i gatunki wymagające dużych kompleksów leśnych. Punktem wyjścia dla scharakteryzowania fauny Gminy Drawno są opracowania wykonane dla terenu Drawieńskiego Parku Narodowego wraz z otuliną. Charakterystyczna dla Drawieńskiego Parku Narodowego jest łatwość zobaczenia bielika, rybołowa, kormorana, nurogęsi, gągoła, czy śladów żerowania bobra. Na ugorach w okolicy Jażwin odnotowano bardzo rzadkiego węża oraz gniewosza.

Ichtiofaunę Drawy cechuje wyjątkowa różnorodność oraz udział ryb o wysokich wymaganiach środowiskowych. Nie została ona dotknięta przez procesy degradacyjne w tak dużym stopniu, jak w innych polskich rzekach. Obok gatunków skrajnie zagrożonych, ginących minoga rzeczno i strumieniowego, troci wędrowniej i certy, zachowały się tu jeszcze liczne i stosunkowo stabilne populacje gatunków rzadkich w skali kraju - pstrąga potokowego, lipienia, strzebli potokowej i głowacza białołuskiego. W jeziorach zachowały

się populacje rzadkich gatunków – bardzo rzadkiej w Polsce troci jeziorowej oraz coraz rzadszych w kraju sielawy i siei.

Do najcenniejszych gatunków ptaków należą: bocian czarny, tracz nurogęś, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, rybołów, jarząbek, puchacz i włośchatka. Inne występujące tu gatunki rzadkie lub zagrożone w skali regionalnej, o wyspowym charakterze występowania, powiązane z zanikającymi typami ekosystemów to między innymi: kormoran, gągoł, trzmielojad, krogulec, kobuz, derkacz, żuraw, kszyc, samotnik, siniak, zimorodek, krętogłów, dzięcioł zielony, dzięcioł średni, pliszka górską, strumieniówka, zniczek, srokosz, czyż, krzyżodziób świerkowy i inne.

Spośród ssaków liczne są jelenie, sarny, dziki, lisy i zające. Populacja jeleni szczególnie liczna bywa jesienią i zimą, kiedy schodzą się one na teren Parku w poszukiwaniu spokoju. Niemal wszędzie widoczne są ślady działalności bobrów. Herbowe zwierzę Parku, wydra, jest pospolita, lecz bardzo trudna do zobaczenia. Faunę ssaków uzupełniają ryjówki, gryzonie, 8 gatunków nietoperzy, jeże i drobne drapieżniki (m. in. oba gatunki kun, tchórz, gronostaj, borsuk). Sporadycznie zdarza się zachodzenie na teren DPN: łosia, daniela, wilka, a nawet żubra, pochodzących z żyjących w sąsiedztwie populacji.

Szczegółowa inwentaryzacja gatunków, wraz z ich stanowiskami zawarta jest w "Waloryzacji przyrodniczej gminy Drawno" oraz w operatach Drawieńskiego Parku Narodowego. Miejsca te zostały w większości objęte proponowanymi przez autorów waloryzacji planami utworzenia obszarów chronionych.

Według projektów długofalowych założeń ochronnych dopuszcza się na terenie DPN i otuliny działania mające na celu ograniczanie liczebności populacji niektórych gatunków zwierząt, m.in. zwierzyny łownej, pospolitych i ekspansywnych, szkodników leśnych (owady).

Na terenie gminy Drawno występuje 13 gatunków ssaków łownych i 13 gatunków ptaków. Z łowieckiego punktu widzenia najistotniejszymi gatunkami zwierzyny łownej są jeleni, dziki i sarna.

4.7. Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.), formami ochrony przyrody są w Polsce parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Dodatkowo zgodnie z ww. ustawą ochroną objęto określone gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Gminy Drawno zlokalizowanych jest wiele form ochrony przyrody i krajobrazu.

4.7.1. Park Narodowy

Zgodnie z art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.), park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów. Obszar Gminy Drawno obejmuje swym **zasięgiem Drawieński Park Narodowy**. Park utworzony został rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10.04.1990 roku

w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 26 poz.151). Aktualnie powierzchnia Drawieńskiego Parku Narodowego wynosi 11. 531,95 ha, z czego w zarządzie DPN jest 11.211,42 ha (wg informacji zawartych na stronie DPN - stan na 16.02.2012). Powierzchnia otuliny wynosi 40.896 ha. Powierzchnia ochrony częściowej: 10.225,02 ha, powierzchnia ochrony krajobrazowej: 313,19 ha, udział ekosystemów leśnych: 9.188,89 ha, udział wód powierzchniowych: 919,17 ha. Park obejmuje swoim zasięgiem dwie gminy powiatu choszczeńskiego: Bierzwnik - 74,43 ha, oraz Drawno – 1.903,42 ha. Drawieński Park to najbardziej malowniczy i wartościowy przyrodniczo fragment Równiny Drawskiej, dużego obszaru sandrowego na Pojezierzu Pomorskim. Teren parku oparty jest o rozwidlenie rzeki Drawy i Płocicznej wraz z otaczającymi je borami sosnowymi. Koryta obu rzek tworzą meandrujące zakola. Na terenie parku ochronie podlegają wszystkie składniki przyrody ożywionej i nieożywionej. Szczególnie cenne są drzewostany dębowe i bukowe liczące blisko 300 lat, a także zachowane w dolinach rzek lasy łęgowe i olsy. Liczba roślin i zwierząt występujących na terenie parku to: rośliny naczyniowe: 924 (chronionych: 55), pijawki: 18 (chronionych: 1), jętki: 30 (chronionych: 3), ważki: 47 (chronionych: 11), mięczaki: 70 (chronionych: 18), kózkowate: 49 (chronionych: 1), ryby: 39 (chronionych: 6), płazy: 13 (chronionych: 13), gady: 7 (chronionych: 7), ptaki: 169 (chronionych: 151), ssaki: 42 (chronionych: 19). Z obszarem Parku i otuliny związana jest bezpośrednio zlewnia rzeki Drawy o powierzchni 567 km². Bystry nurt rzeki rzeźbi efektowne jary i wąwozy wcięte w powierzchnię sandru o zboczach dochodzących do 30 m wysokości, porośniętych wielogatunkowym drzewostanem. Obecnie Drawieński Park Narodowy odznacza się bogactwem występujących tu typów ekosystemów. Miarą tego bogactwa jest liczba 224 udokumentowanych zbiorowisk roślinnych. Powierzchniowo dominują lasy – stanowią ponad 80 % powierzchni Parku - przede wszystkim buczyny, łęgi olszowe i olsy, a także płaty borów sosnowych. Charakterystycznymi elementami przyrody Parku są także torfowiska, oraz ekosystemy wodne i łąkowe. Jeziora położone na obszarze Drawieńskiego Parku cechują się znaczną zmiennością pod względem trofii, powierzchni i głębokości. Kilka z nich wyróżnia się oryginalną fauną i florą. Zwierzęciem herbowym Drawieńskiego Parku Narodowego jest wydra.

4.7.2. Rezerwat przyrody

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.), rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na obszarze gminy istnieje obecnie jeden obszar objęty ochroną rezerwatów (poza obszarami rezerwatowymi ochrony ścisłej wewnątrz Drawieńskiego Parku Narodowego). Jest to „**Torfowisko Konotop**” zatwierdzone przez Wojewodę Zachodniopomorskiego dnia 3 sierpnia 2007r. Posiada on powierzchnię 65,85 ha. Rezerwat położony jest w obrębie ewidencyjnym Wygon, Zatom i Barnimie w Gminie Drawno i Bierzwnik. Ponadto dla rezerwatu wyznaczono otulinę o powierzchni 215,99 ha, położoną w Gminie Drawno i Bierzwnik. Rezerwat znajduje się na gruntach będących własnością Skarbu Państwa w zarządzie: Nadleśnictwa Bierzwnik, Nadleśnictwa Drawno oraz Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w Gorzowie Wielkopolskim. Kompleks torfowiskowy nad jeziorem Konotop charakteryzuje się bardzo bogatym występowaniem gatunków rzadkich, tj. flora roślin naczyniowych torfowiska. Występują tu między innymi bażyna czarna,

skrzyp pstry, rosiczka długolistna i kruszczyk błotny. Bażyna czarna oraz skrzyp pstry nie występują w sąsiednim Drawieńskim Parku Narodowym. Stanowisko skrzypu pstrego jest jednym z kilku w Polsce. Stanowisko bażyny położone w strefie południowego skłonu Pojezierza Pomorskiego jest również unikatem botanicznym. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie torfowiska pojeziernego wypełniającego rynnę wypłacającego się jeziora Konotop wraz z licznymi chronionymi i rzadkimi gatunkami roślin m.in. bażyny czarnej oraz zwierząt, w tym żurawia i brodziec samotnego.

Na terenie gminy zlokalizowano również inne obszary o walorach kwalifikujących do utworzenia obiektów o takim statusie. Są to obiekty; „Jezioro Czarne Zdanowskie” i „Jezioro Piaseczno”. Celem utworzenia pierwszego z nich jest zachowanie kompleksu torfowiskowego z procesem regeneracji potorfii i cenną florą. Głównym zagrożeniem jest przesuszanie (m.in. przez odprowadzania wody rowami melioracyjnymi) oraz zarastanie nalotem sosny. Celem utworzenia drugiego rezerwatu jest zachowanie jeziora ramienicowego z bogatą populacją jeziorzy morskiej oraz kompleksu cennej roślinności hydrogeniczej. Głównym zagrożeniem dla obszaru jest silna antropopresja (kąpieliska, wędkarze, biwaki) oraz związane z tym zanieczyszczenia i eutrofizacja, przesuszanie i zarastanie ekosystemów otwartych.

4.7.3. Obszary Chronionego Krajobrazu

Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.), Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK) tworzy się dla ochrony wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. W szczególnych przypadkach obszary chronionego krajobrazu mogą spełniać rolę otuliny dla parków narodowych, krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody.

Na obszarze gminy Drawno położone są częściowo trzy obszary chronionego krajobrazu: „D” Choszczno - Drawno, „F” Bierzwnik i „E” Korytnica Rzeka, wyznaczone na mocy rozporządzenia wojewody gorzowskiego (rozp. nr 12 z 24.11.98, Dz. Urz. Nr 20 poz.266) i jeden powołany uchwałą Miasta i Gminy Drawno, OchK „Dominikowo - Niemieńsko” (Uchwała Rady Miasta i Gminy Drawno z 22.12.2000).

Obszar Chronionego Krajobrazu „D” Choszczno – Drawno – łączna powierzchnia wynosi 24.520 ha, w tym w Gminie Drawno 6.707 ha. Obejmuje jezioro Dominikowskie, okolice Drawna z jeziorami drawieńskimi, lasy między Drawnem a Kiełpinem, wraz z jeziorem Piaseczno, cały kompleks Czarnych Gajów od Drawna po Lubieniów i Kraśnik, dolinę Drawy między Drawnem a Prostynią, rynne. Na krajobraz tych terenów składają się głównie lasy borowe, przemieszane tereny rolnicze i leśne o różnym układzie siedlisk, obszary źródliskowe. Wschodnia część obejmuje fragment Puszczy Drawskiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu „F” Bierzwnik – zajmuje powierzchnię 28.500 ha, w tym 1.312 ha w obrębie gminy – były teren OChK Puszczy Drawskiej. Celem ochrony są charakterystyczne cechy fizjograficzne oraz nieprzekształcone środowisko przyrodnicze. Zagrożenia dla obszaru to zainwestowanie i zabudowa otwartego krajobrazu polno leśnego, zalesianie łąk, zmiany stosunków wodnych – melioracje i regulacja w dolinach rzecznych, intensyfikacja rolnictwa, sukcesja na nie użytkowanych łąkach.

Obszar Chronionego Krajobrazu „E” Korytnica Rzeka – łączna powierzchnia obszaru wynosi 3.550 ha i położony jest on wyłącznie na terenie gminy Drawno. Obszar położony jest na terenie Puszczy Drawskiej. Przedmiotem ochrony jest leśno – jeziorny krajobraz puszczy. Teren charakteryzuje się mozaiką rozproszonych wśród licznych lasów i jezior, mszarnych

torfowisk. Główne zagrożenia to niewłaściwa gospodarka leśna i zabudowa letniskowa. Problemem jest nieposiadający przepławki jaz w Jaźwinach.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dominikowo – Niemieńsko” - zajmuje powierzchnię około 5.755 ha. Obszar położony jest częściowo na terenie Borów Dominikowskich i w południowej części Polany Drawskiej pomiędzy Drawieńskim Parkiem Narodowym, Choszcznem, Drawnem i rzeką Korytnicą. Celem ochrony jest zachowanie walorów krajobrazowych, kulturowych i przyrodniczych tego terenu. Teren ten charakteryzuje się harmonicznym połączeniem rolniczego i leśnego użytkowania terenu. Występują na tym obszarze liczne gatunki flory ciepłolubnej. Teren słynie też z doskonale zachowanych, w skali regionu, alei przyrodniczych. Najistotniejsze zagrożenia dla tego obszaru to, intensyfikacja rolnictwa, sukcesja na nie użytkowanych łąkach, nawożenie gnojowicą pól Polany Drawieńskiej oraz presja turystyczna na jeziora. Obszar ten został powołany do Uchwałą Rady Miejskiej w Drawnie nr XIX/128/2000 dnia 22 grudnia 2000r.

Dla Obszarów Chronionego Krajobrazu zgodnie z Uchwałą Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Nr 66 poz. 1804 z późn. zm.) zostały wprowadzone obowiązujące zakazy.

4.7.4. Obszary Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci Natura 2000 na terenie Polski jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych (tj. alpejskiego, atlantyckiego, borealnego, kontynentalnego, panońskiego, makaronezyjskiego, śródziemno-morskiego, stepowego i czarnomorskiego). W Polsce występują 2 regiony: kontynentalny (96% powierzchni kraju) i alpejski (4% powierzchni kraju). Dla każdego kraju określa się listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne.

Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawa, głównie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013r., poz. 627 z późn. zm.). Sieć Natura 2000 określa następujące typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków - **OSO** – tworzone na podstawie Dyrektywy Ptasiej dla ochrony populacji dziko występujących ptaków,
- specjalne obszary ochrony siedlisk – **SOO** - tworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej dla ochrony: typów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - **OZW** - projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk (zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt. 3 ustawy o ochronie przyrody).

Do chwili obecnej Rząd Polski ustanowił w drodze rozporządzenia 983 obszary ochrony, w tym 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i 845 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO). Ponadto powołując się na decyzję wykonawczą Komisji UE z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie przyjęcia piątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, na Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z dnia 4 lutego 2011 r.) oraz na dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Drawno ustanowiono 2 specjalne obszary ochrony siedlisk mające znaczenie dla wspólnoty oraz 1 obszar specjalnej ochrony ptaków, tj.:

- obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023,
- obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046,
- obszar specjalnej ochrony ptaków Lasy Puszczy nad Drawą PLB 320016.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 – specjalny obszar ochrony siedlisk. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 15.046,7 ha. Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG (dokument nr C(2008) 8039) (2009). Obszar obejmuje jedno z największych jezior Pojezierza Drawskiego (powierzchnia 1.439 ha, głębokość 46 m), przez które przepływa rzeka Drawa. W granicach obszaru mieści się też odcinek doliny Drawy i Starej Drawy, utytułowany poniżej jeziora, wraz z otaczającymi łąkami i lasami. Dolna granica znajduje się przy jeziorze Grażyna koło Drawna. W granicach obszaru zawierają się także: fragment doliny Studzienicy, z bardzo dobrze rozwiniętymi zjawiskami źródłkowymi oraz najlepiej w regionie wykształconymi fragmentami grądów, a także fragmenty Puszczy Drawskiej z rozproszonymi torfowiskami mszarnymi i jeziorkami dystroficznymi z płem mszarnym (Jez. Okoń). Jezioro Lubie należy do typu jezioro sielawowych, z podwodnymi łąkami ramieniowymi oraz reliktową fauną wodnych bezkręgowców. Jeziora otaczają cenne kwaśne buczyny. Do bardzo ważnych obiektów należy projektowany rezerwat źródłkowy "Lubieszewo" na zboczu wzniesień morenowych nad jeziorem. Dolina Drawy znajdująca się w opisywanym obszarze jest żłobiona w piaskach sandrowych, porośniętych lasami Puszczy Drawskiej. Brzegi rzeki urozmaicają przełomy i mielizny. Rosną tu szuwary, a na linii rzeki znajduje się kilka eutroficznych jezior: Dębno Wielkie, Dębno Małe, Strunowo. Teren ten jest niezamieszkały - poligon wojskowy, jednak tylko na niewielkich fragmentach rzeka i jej dolina wchodzi w skład obiektów taktycznych. Do rzeki przylega szeroka strefa ochronna, izolująca od obszarów, gdzie odbywają się ćwiczenia wojskowe. Przy Starej Drawie zachowały się stare drzewostany buczyn i dąbrów. W pobliżu doliny występują też jeziorka z twardą wodą otoczone szuwarami kłociowymi (Jez. Za Dywizją, Marglowe, Borowo). Poniżej Prostyni rzeka płynie przez duże torfowisko niskie, podścielone bardzo grubą warstwą gytii. W dolinie znajdują się cenne łąki z groszkiem błotny i ostoja derkacza. Ujście Drawy do Jez. Grażyna to płytki delta z kompleksem szuwarów i roślinności wodnej. Obszary te są ważne także dlatego, że jest tu jedno z kilku stanowisk reliktovej fauny bezkręgowców wodnych. Jezioro Lubie jest miejscem życia dwóch, bardzo rzadkich gatunków skorupiaków, uważanych za relikty polodowcowe: lasonóg jeziorny i kietż. Dla pierwszego z nich jest to jedno z czterech stanowisk istniejących aktualnie w Polsce. Obszar stanowi część ważnego korytarza ekologicznego Doliny Drawy. Głównym zagrożeniem jest rekreacyjna działalność człowieka, czyli turystyka kajakowa i rozwój infrastruktury turystycznej wokół jeziora. Istnienie czynnego poligonu wojskowego raczej sprzyja zachowaniu walorów obszaru, ograniczając potencjalną presję turystyki.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 - specjalny obszar ochrony siedlisk. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 74.416,3 ha. Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG (dokument nr C(2008) 8039) (2009). Ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego, położonego na równinie sandrowej, w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Obie rzeki meandrują, a doliny obramowane są wysokimi skarpami. Na wielu odcinkach rzeki płyną szybko ze względu na duży spadek terenu. Występują tu liczne jeziora (największym z nich jest Jezioro Ostrowieckie - 370 ha), zróżnicowane pod względem trofizmu wód: od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów, a niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. Jest to jeden z ważniejszych obszarów w Polsce ponieważ uroczysko Radęcin w Drawieńskim Parku Narodowym i kwaśne buczyny na zboczach doliny Drawy są jednymi z nielicznych w Polsce fragmentami buczyn o zachowanej naturalnej dynamice. Dobrze zachowały się cenne siedliska przyrodnicze, w tym 23 z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu także liczne populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków - 25 z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, m.in.: silne populacje: bobra, wydry, żółwia błotnego. Szczególnie bogata jest ichtiofauna, w tym reofilna fauna wodna, z zagrożonymi gatunkami, takimi jak: łoś, minóg rzeczny, certa oraz stosunkowo liczne i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białopłetwy, pstrąg potokowy i lipień. Zagrożenie dla ustanowionego obszaru może stwarzać presja związana z rozwojem turystyki (np. nie uwzględniająca potrzeb ochrony przyrody zabudowa, zaśmiecanie i wandalizm; nadmierna i niekontrolowana turystyka kajakowa na rzekach), zmiana stosunków wodnych, pozyskiwanie piasku i żwiru, wielkoprzemysłowe hodowle trzody chlewnej (Chomętowo), zanieczyszczenia wód, kłusownictwo, zwłaszcza dotyczące ryb i dużych ssaków. Problemem może być także spadek poziomu wód gruntowych, zagrażający ekosystemom hydrogenicznym.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Lasy Puszczy nad Drawą PLB 320016 - obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 190.279,1 ha. Obszar zatwierdzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obszar obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują bory sosnowe z domieszką brzozy, dębu i topoli. Zostały one znacznie przekształcone w wyniku prowadzenia gospodarki leśnej na tym terenie przez kilkadziesiąt lat. Jednakże pewne fragmenty lasów np. Melico-Fagetum, Luzulo pilosae – Fagetum zachowały swój naturalny charakter. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 220 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie – 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Występuje co najmniej 27 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Jedną z najważniejszych ostoi puchacza oraz kilku gatunków ptaków drapieżnych w Polsce. Ważne zimowisko łabędzia krzykliwego (do 150

ptaków). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% populacji krajowej (C6) bielika (PCK) i puchacza (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), orlik krzykliwy (PCK), lelek, muchołówka mała, rybitwa czarna, rybołów (PCK), trzmielozad i gągoł; w stosunkowo wysokich zagęszczeniach (C7) występują: bąk (PCK), dzięcioł czarny, lerka, zimorodek i żuraw. Jesienią liczebność wędrujących żurawi przekracza 1% populacji szlaku wędrownego (C2); w wysokim zagęszczeniu zimą (C2) występuje łabędź krzykliwy (do 150 osobników). Bogata fauna, m.in. silne populacje: bobra, wydry, żółwia błotnego. Bogata ichtiofauna, a szczególnie reofilna fauna wodna z takimi zagrożonymi gatunkami jak: łosoś, minoga rzeczna, certy, oraz stosunkowo liczne, i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białołędowy, strzebla potokowa, pstrąg potokowy i lipień. Dobrze zachowane cenne zbiorowiska roślinne, bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin. Do najpoważniejszych zagrożeń należą: odkrywkowa eksploatacja surowców naturalnych, zmiana stosunków wodnych, zabudowa rekreacyjna miejsc atrakcyjnych krajobrazowo, wyrąb starodrzewi i drzew dziuplastych, sadzenie monokultur drzew, zręby zupełne, zanieczyszczenie i eutrofizacja wód, naturalna sukcesja roślinności i zalesianie obszarów porolnych oraz rekreacja pobytowa i kłusownictwo.

4.7.5. Pomniki przyrody

Pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywieryska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie nazywane są pomnikami przyrody. W gminie Drawno dotychczas pomnikami przyrody ustanowiono zarówno drzewa pojedyncze, grupy drzew jak i głązy narzutowe. Wykaz pomników przyrody Gminy Drawno prezentuje tabela 22.

Tabela 22.

Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy Drawno

Lp.	Nazwa gatunkowa	Ilość [sztuk], [ha]	Lokalizacja
1.	Dąb szypułkowy, ok. 300 lat	1	Borowiec
2.	Dąb szypułkowy, ok. 400 lat	1	Konotop
3.	Dąb szypułkowy, ok. 400 lat	1	Konotop
4.	Lipa drobnolistna, ok. 150 lat	1	Prostynia
5.	Wiąz pospolity, ok. 200 lat	1	Kiełpino
6.	Świerk pospolity	1	Konotop
7.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
8.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
9.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
10.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
11.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
12.	Buk	1	Święciechów
13.	Buk	1	Święciechów
14.	Dąb bezszypułkowy	1	Święciechów
15.	Wiąz szypułkowy	1	Drawno

16.	Jesion wyniosły	1	Drawno
17.	Dęby szypułkowe, ok. 300 lat	3	Borowiec
18.	Dęby szypułkowe, ok. 400 lat	4	Kiełpino
19.	Dęby szypułkowe, ok.450 lat	3	Międzybór
20.	Głaz narzutowy	1	Święciechów - tąka
21.	Głaz narzutowy	1	Barnimie

Źródło: Program Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno 2008-2015

4.7.6. Użytki ekologiczne

Na terenie Gminy Drawno znajduje się 17 użytków ekologicznych powołanych na podstawie rozporządzeń Wojewody Gorzowskiego nr 9 z dnia 28.08.1995 oraz nr 14 z dnia 10.12.1998 r. oraz Uchwał Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. Użytki ekologiczne gminy to:

- ✓ użytek ekologiczny „Bagno Hassena” – powierzchnia 9,26 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Gack II” – powierzchnia 4,16 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Gack I” – powierzchnia 13,62 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Parszywe Bagno I” – powierzchnia 2,76 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Parszywe Bagno II” – powierzchnia 2,01 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Parszywe Bagno III” – powierzchnia 2,58 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Długie Bagno” – powierzchnia 8,73 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Brzozowe Bagna” – powierzchnia 6,59 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Gack III” – powierzchnia 2,84 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 9/95 Woj. Gorzowskiego z dnia 28 sierpnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 6, poz. 58),
- ✓ użytek ekologiczny „Bagno nad Pańskim” – powierzchnia 0,91 ha, utworzony na podstawie Rozporządzenia Nr 14/98 Wojewody Gorzowskiego z dnia 14 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Nr 20, poz. 268),
- ✓ użytek ekologiczny „Błędno” – powierzchnia 6,96 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),

- ✓ użytek ekologiczny „Grązelowe starorzecze” – powierzchnia 2,21 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Żółwińskie Bagno” – powierzchnia 11,47 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Martwy Bór” – powierzchnia 1,65 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Krzywe Bagno I” – powierzchnia 3,86 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Krzywe Bagno II” - utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008),
- ✓ użytek ekologiczny „Torfowisko Jażwiny” – powierzchnia 8,26 ha, utworzony na podstawie Uchwały Nr XIV/92/2008 Rady Miejskiej w Drawnie z dnia 18 lutego 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 39/2008).

Zgodnie z „Waloryzacją przyrodniczą Województwa Zachodniopomorskiego” na terenie Gminy Drawno znajduje się 17 potencjalnych użytków ekologicznych, które mogą być w przyszłości utworzone, tj. „Zielonoświątkowe Bagno”, „Jelenie Bagno”, „Torfowisko Kumań”, „Martwy Bór”, „Rynna Rogoźnicka”, „Rynna Rogoźnicka I”, „Rynna Rogoźnicka II”, „Bagno Wesolych Wariatów”, „Brzozowe Trzęsawisko”, „Chomętowska Góra”, „Tarniny”, „Krzywy Róg”, „Bagno Kumaków”, „Stare Torfowisko”, „Łabędziec”, „Polne Bagno k. Święciechowa” oraz „Rościńskie Bagno”.

4.7.7. Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe

Na terenie Gminy Drawno aktualnie nie występują zespoły przyrodniczo - krajobrazowe. Zgodnie z „Waloryzacją przyrodniczą Województwa Zachodniopomorskiego” na terenie gminy planowane są potencjalne zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, które mają być w przyszłości utworzone, tj.

- ✓ Nowa Korytnica – celem utworzenia jest zachowanie krajobrazu doliny rzecznej z cennymi elementami jej przyrody,
- ✓ Karpino - celem utworzenia jest zachowanie cennego przyrodniczo i malowniczego krajobrazu bagiennego,
- ✓ Dolina Wardynki - celem utworzenia jest zachowanie malowniczego i cennego przyrodniczo krajobrazu leśno – łąkowego,
- ✓ Rybakówka - celem utworzenia jest zachowanie malowniczego i cennego przyrodniczo kompleksu łąk śródleśnych i torfowisk przejściowych,
- ✓ Żółwino - celem utworzenia jest zachowanie cennego przyrodniczo i malowniczego krajobrazowo kompleksu ekosystemów nieleśnych w tym zarastającego jeziora z okalającymi go łąkami,
- ✓ Dolina Drawy - celem utworzenia jest zachowanie krajobrazu malowniczej, szerokiej doliny rzecznej z torfowiskami.

4.7.8. Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin lub zwierząt i ich siedlisk w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie bioróżnorodności. W zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów obowiązują:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2012 r., poz. 81),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765).

Szczegółowy spis chronionych, zagrożonych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt gminy przedstawia dokument pn. „Waloryzacja przyrodnicza gminy Drawno – Operat generalny”.

4.7.9. Zieleń urządzona

Zieleń urządzona jest elementem przyrody mającym na celu polepszenie walorów krajobrazowych lub zapobieganie erozji danych terenów, jest również czynnikiem kształtującym stosunki wodne na użytkach rolnych. Ważną rolę w systemie ekologicznym gminy oprócz dość wysokiej lesistości, spełnia roślinność nieleśna, czyli zieleń śródpolna, zieleń parkowa, pałacowo-dworska oraz zieleń cmentarna. Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym, przydrożne i przywodne pełnią rolę migracyjnych korytarzy środowiskowych, urozmaicają krajobraz gminy, podnoszą walory estetyczno-krajobrazowe oraz spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcje zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi i stepowaniem. Ponadto, regulują stosunki wodne i poprawiają lokalny agroklimat. Na terenie Gminy Drawno najistotniejsze kompleksy zadrzewień śródpolnych zlokalizowane są wzdłuż większości dróg, a także w rejonie oczek wodnych, cieków, rowów i miedz. W zadrzewieniach przeważają takie gatunki jak grusza, topole, wierzby, kasztanowce, jesiony oraz olsze czarne, a także kruszyna pospolita, kalina koralowa. Istniejące już zadrzewienia i zakrzaczenia winny podlegać systematycznym pracom pielęgnacyjnym i renowacji oraz w razie konieczności rozbudowie. Zieleń cmentarna stanowi uzupełnienie roślinności na terenie gminy. Teren gminy charakteryzuje się małym zróżnicowaniem zieleni pałacowo - dworskiej. Do parków wpisanych do rejestru zabytków dworsko – pałacowych należy zespół dworsko – parkowy z początków XIX w. w Święciechowie. Wymieniony obiekt jest wartościowym elementem środowiska przyrodniczego, co wynika z jego naturalistycznego krajobrazowego charakteru. Został, bowiem głównie założony na bazie roślinności naturalnej, głównie o charakterze łągowym lub gradowym. Ponadto obiekty parkowe wyróżnić można także w Drawnie, Drawniku, Borowcu, Chomętowie, Podegrodziu, Sieniawie, Niemieńsku (wieś), Konotopie, Brzezinach (wokół Domu Pomocy Społecznej) w Rościnie, Święciechowie i Zalesiu. W waloryzacji przyrodniczej gminy za najcenniejsze obiekty, zasługujące na szczególną uwagę uznano parki w Borowcu, Święciechowie, Brzezinach, Niemieńsku (zamek), Barnimiu, Kiełpinie i Drawniku.

Charakterystykę powierzchni terenów zielonych zlokalizowanych na terenie Gminy Drawno w 2011 roku przedstawia tabela 23.

Tabela 23.

Powierzchnia terenów zieleni na terenie Gminy Drawno [ha]

Parki spacerowo – wypoczynkowe	Zieleńce	Tereny zieleni osiedlowej	Cmentarze	Lasy gminne
30,1	11,0	1,6	5,1	7,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl (stan na dzień 31.12.2011r.)

5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ

5.1. Rzeźba terenu i przypowierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej

Cały obszar Gminy Drawno należy zaliczyć pod względem morfologicznym do terenów urozmaiconych. Teren gminy obejmuje w przeważającej części obszar równiny sandrowej. W części centralnej i zachodniej występują płyty utworów moren czołowej i dennej oraz wzniesienia o charakterze kemowym. W rzeźbie terenu gminy wyraźnie zaznaczają się skomplikowane układy rynien lodowcowych i dawnych szlaków odpływu wód. Formy terenu widoczne dziś na powierzchni oraz zróżnicowana rzeźba terenu, zagrzebana pod piaskami sandrowymi, w tym liczne szlaki tunelowego drenażu podlodowcowego, decydują o dzisiejszym systemie odwodnienia terenu.

5.1.1. Wpływ wydobycia kopalin na rzeźbę terenu

W większości przypadków wydobywanie kopalin zaliczone zostało do tzw. przedsięwzięć mogących oddziaływać lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 71-72 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Dotyczy to głównie odkrywkowego wydobycia kopalin na obszarze powyżej 2ha, a w pewnych sytuacjach nawet na obszarze do 2ha. Oznacza to, że inwestor ubiegający się o uzyskanie koncesji musi najpierw uzyskać decyzję w sprawie środowiskowych uwarunkowań przedsięwzięcia, przeważnie poprzedzoną raportem o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i podejmowaną z udziałem społeczeństwa (postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko). Wspomniana decyzja staje się wówczas elementem wniosku o uzyskanie koncesji, a określone nią wymagania są wiążące dla przyszłej decyzji koncesyjnej. Rozwiązanie to pozwala dowiedzieć się czy zamierzone wydobycie kopaliny pozostanie w zgodzie z wymaganiami szeroko pojmowanej ochrony środowiska, a w razie potrzeby pozwala ono na wprowadzenie do treści decyzji koncesyjnej szczególnych warunków zmierzających zarówno do ochrony złoża kopaliny, jak i ochrony przed skutkami związanego z wydobywaniem kopaliny oddziaływania na środowisko. Pozwala to na identyfikację wszystkich zagrożeń dla środowiska, do których może dojść w toku wydobywania kopalin, a tym samym na podjęcie stosownych środków prewencyjnych.

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy znajdują się dwa złoża, które nie są obecnie eksploatowane. Pierwsze z nich to złożo kredy jeziornej Suliszewo o zasobach wydobywano – bilansowych wynoszących 1.877 tys. t. Suliszewo to złożo, z którego wydobycie zostało zaniechane. Drugie złożo występujące na terenie gminy to złożo piasków

i żwirów pod nazwą Niemieńsko, którego zasoby wydobywano – bilansowe wynoszą 40 tys. t. Powyższe złoża posiada zasoby rozpoznane szczegółowo.

W przypadku wydobycia kredy jeziornej na szczególną uwagę zasługują następujące kwestie wynikające z wymogów ochrony środowiska:

- ✓ teren kopalni trzeba zabezpieczyć przed możliwością wyrzucania śmieci i wylewania nieczystości,
- ✓ w przypadku wyrobisk po wydobyciu kredy jeziornej właściwym jest wodny (np. stawy rybne) lub leśny kierunek rekultywacji, rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych winna nastąpić sukcesywnie z postępem robót górniczych, jej właściwe wykonanie winno być warunkiem przedłużenia koncesji,
- ✓ nadkład zdjęty przed podjęciem eksploatacji winien być zbierany i składowany.

Na terenie gminy występują obszary przekształcone wskutek eksploatacji surowców mineralnych. Pozyskiwanie tych materiałów, powoduje lokalne zmiany w przypowierzchniowej warstwie skorupy ziemskiej, między innymi w postaci obszarów wyłączonych z użytkowania (grunty zdewastowane oraz zdegradowane), zniszczenia warstwy glebowej, obniżenia walorów krajobrazowych, a także ułatwionej infiltracji zanieczyszczeń do wód gruntowych. Tereny poeksploatacyjne żwiru występują w obrębie Kietpina, na północ od Drawna, oraz wyrobiska iltu i torfu w okolicy Brzezin.

Teren wyrobiska pożwirowego w okolicy Drawna można wykorzystać jako stanowisko dokumentacyjne, mamy tutaj do czynienia z odsłonięciem struktury pagórka kemowego, które po opatrzeniu odpowiednią tablicą informacyjną może służyć celom edukacyjnym.

W świetle art. 26b ustawy Prawo geologiczne i górnicze do odmowy udzielenia koncesji może dojść, jeżeli zamierzona działalność narusza wymagania ochrony środowiska, w tym związane z racjonalną gospodarką złożami kopalin (również w zakresie wydobycia kopalin towarzyszących), bądź uniemożliwia wykorzystanie nieruchomości zgodnie z ich przeznaczeniem. Natomiast uzyskana koncesja zobowiązuje użytkownika do:

- przestrzegania przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, a w szczególności przepisów w zakresie bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska,
- prowadzenia działalności objętej koncesją zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i zatwierdzonym planem ruchu zakładu górniczego,
- prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- zapobiegania i likwidacji zagrożeń oraz szkód górniczych,
- utworzenie funduszu likwidacji zakładu górniczego.

Decydujący wpływ na długość ważności koncesji na wydobywanie kopalin ma zasobność udokumentowanych złóż, im zatwierdzone zasoby są większe, tym okres ważności jest dłuższy. Zagrożenia dla środowiska powodowane wydobyciem prowadzonym na podstawie koncesji podlegają stałemu nadzorowi górniczemu. Bieżący nadzór nad taką działalnością, obejmujący m.in. problematykę wpływu na środowisko, sprawuje dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego. Tereny na których prowadzono prace związane z wydobyciem surowców naturalnych po zakończeniu procesu eksploatacji poddawane są procesom rekultywacji, w celu nadania lub przywrócenia gruntom wartości użytkowych lub przyrodniczych.

5.2. Gleby

Gleby gminy narażone są na procesy degradacji. Degradacja to proces prowadzący do spadku żyzności gleb wskutek niszczenia ich wierzchniej warstwy próchnicznej (np. erozji gleby, niewłaściwej uprawy, pożarów, zbyt dużego odwodnienia) zanieczyszczenia substancjami szkodliwymi (np. metalami ciężkimi) lub zmiany drzewostanów liściastych na iglaste, które powodują zakwaszenie. Degradację gleb możemy podzielić na naturalną oraz chemiczną.

Degradacja naturalna gleb może być wywołana czynnikami środowiskowymi takimi jak: klimat czy ukształtowanie terenu oraz dobór odpowiednich roślin uprawnych i ich usytuowanie do spadku terenu. Na terenie gminy gleby narażone są na degradację naturalną związaną przede wszystkim z intensywnym użytkowaniem rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne i leśne. Istotne znaczenie ma dobór roślin uprawnych (od niego zależy ostona, jaką zapewniają glebie rośliny), a także częstotliwość orki i innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie (np. trawy) zabezpieczają nawet przed silnym spływem powierzchniowym. Mniej chronią glebę rośliny ozime jak żyto, rzepak, jeszcze mniej zboża jare, ostaniające przed spływem letnim. Szczególne zagrożenie stwarza również uprawa roślin, które w okresie silnych opadów nie ostaniają wystarczająco gleb np. kukurydza, tytoń, buraki cukrowe, ziemniaki, przyczyniając się do znacznych spływów powierzchniowych z tych terenów.

Degradacja chemiczna gleb objawia się w postaci podwyższonej kwasowości i jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość najczęściej powodowana jest przez naturalne czynniki klimatyczno – glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Nadmierne zakwaszenie wpływa na produktywność gleb, a przede wszystkim na pogorszenie jakości plonów. W glebach kwaśnych obniża się przyswajalność niektórych mikroelementów (Cu, Mn, Zn oraz Fe). Dla zmniejszenia kwasowości gleb niezbędne jest prowadzenie systematycznych działań zmniejszających zakwaszenie gleb, polegające na regularnym wapnowaniu terenów, na których występuje największa kwasowość. Gleby występujące na terenie Gminy Drawno charakteryzują się podwyższoną kwasowością. Ostatnie badania jakości gleb na terenie gminy były prowadzone w latach 2009-2012 przez Stację Chemiczno – Rolniczą w Gorzowie Wielkopolskim. Zbadano odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzebę ich wapnowania. Zestawienie odczynu gleb gminy oraz potrzebę ich wapnowania na podstawie badań prowadzonych w latach 2009-2012 przedstawia tabela 24.

Tabela 24.

**Odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzeby wapnowania
(w % powierzchni badanych gleb)**

ODCZYN GLEBY (pH)					POTRZEBA WAPNOWANIA				
bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
11%	22%	41%	17%	9%	16%	9%	21%	24%	30%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. (badania próbek gleby w okresie od 01.01.2009 – 31.12.2012r.)

Zgodnie z badaniami jakości gleb przeprowadzonymi w latach 2009-2012 roku na terenie gminy wykazano, iż 63% gleb charakteryzowało się odczynem kwaśnym i lekko kwaśnym. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania w 25% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania jest ograniczony w przypadku 24% gleb znajdujących się na terenie gminy, natomiast zbędny w przypadku 30% gleb. Zestawienie odczynu gleb gminy oraz wskazanie potrzeby ich wapnowania na podstawie badań prowadzonych w 2012 roku przedstawia tabela 25.

Tabela 25.

**Odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzeby wapnowania
(w % powierzchni badanych gleb)**

ODCZYN GLEBY (pH)					POTRZEBA WAPNOWANIA				
bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
6%	14%	56%	16%	8%	13%	4%	27%	32%	24%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. (badania próbek gleby w okresie od 01.01.2012 – 31.12.2012r.)

Analizując dane przedstawione w powyższej tabeli można wywnioskować, iż w 2012 roku wykazano, iż 70% gleb charakteryzowało się odczynem kwaśnym i lekko kwaśnym. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania tylko w 17% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania był ograniczony w przypadku 32% gleb znajdujących się na terenie gminy, natomiast zbędny w przypadku 24% gleb.

Zasoby gleby do produkcji rolnej są ograniczone i nieodnawialne, z tego właśnie powodu powinny one podlegać szczególnej ochronie. Degradacja gleb jest wynikiem gospodarczej działalności człowieka. Najwięcej zanieczyszczeń dostaje się do gleb wraz ze ściekami, pyłami oraz stałymi i płynnymi odpadami wytwarzanymi przez przemysł. Zanieczyszczeniami gleb są związki chemiczne, pierwiastki promieniotwórcze, a także mikroorganizmy, które występują w glebach w zwiększonych ilościach. Do najczęściej spotykanych zanieczyszczeń w glebach zaliczamy: związki organiczne - pestycydy, detergenty, metale ciężkie - ołów, miedź, rtęć, nikiel oraz sole - azotany, siarczany i chlorki. Do głównych przyczyn degradacji gleb zaliczamy także pożary roślinności w okresie wiosennym, osuszanie terenów podmokłych, regulację stosunków wodnych większych kompleksów, intensywne nawożenie mineralne, niewłaściwą irygację pól nawozami naturalnymi - gnojówką, gnojowicą, osadami ściekowymi itp., brak stosowania płodozmianu na glebach użytkowanych rolniczo, zmiany sposobu dotychczasowego użytkowania gruntów.

Stan zasobności gleb w przyswajalne makro i mikroelementy jest w znacznym stopniu związany ze składem geochemicznym gleby, ale równocześnie jest wskaźnikiem poziomu produkcji roślinnej i wielkości nawożenia. Znajomość zawartości tych składników w glebie jest podstawą do prowadzenia zrównoważonego nawożenia, zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej, uwzględniając jego optymalizację ekonomiczną i ekologiczną. Charakterystykę zasobności gleb Gminy Drawno w makroelementy na podstawie badań prowadzonych w 2012 roku przez Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w Gorzowie Wielkopolskim prezentuje tabela 26.

Tabela 26.

**Zasobność gleb w makroelementy na terenie Gminy Drawno
(w % powierzchni badanych gleb)**

Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
Bardzo niska	Niska	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Niska	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Niska	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka
5%	32%	45%	12%	6%	2%	18%	45%	20%	15%	6%	10%	19%	23%	42%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. (badania próbek gleby w okresie od 01.01. – 31.12.2012r.)

Zgodnie z powyższą tabelą 57% gleb gminy wykazuje średnią oraz wysoką zawartość fosforu. Natomiast niską oraz bardzo niską zawartością fosforu charakteryzuje się około 37% powierzchni gleb analizowanego obszaru. Bardzo niską i niską zawartością potasu (K₂O) cechuje się około 20% badanych gleb gminy, a 35% wykazuje wysoką i bardzo wysoką zasobność w potas. Wysoką i bardzo wysoką zawartością magnezu charakteryzuje się 65% gleb, natomiast niską i średnią zawartością 29% powierzchni przebadanych gleb analizowanego obszaru.

Dodatkowo Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. przebadła gleby gminy pod względem zawartości mikroelementów. Charakterystykę zasobności gleb Gminy Drawno w mikroelementy na podstawie badań prowadzonych w 2012 roku prezentuje tabela 27.

Tabela 27.

**Zasobność gleb w mikroelementy na terenie Gminy Drawno
(w % powierzchni badanych gleb)**

Zawartość mikroelementów	B (bor)	Mn (mangan)	Cu (miedź)	Zn (cynk)	Fe (żelazo)
Niska	50%	0%	0%	0%	0%
Średnia	50%	100%	100%	100%	100%
Wysoka	0%	0%	0%	0%	0%
Razem	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. (badania próbek gleby w okresie od 01.01. – 31.12.2012r.)

Analizując dane przedstawione w powyższej tabeli można wywnioskować, iż gleby gminy charakteryzują się w większości średnią zawartością manganu, miedzi, cynku oraz żelaza i dodatkowo niską i średnią zawartością boru.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ✓ ochronę ilościową polegającą na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ✓ ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,

- ✓ zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- ✓ poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności,
- ✓ ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego. Ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI - jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej i leśnej. Inwestorzy w znacznej mierze wykorzystują grunty najmniej przydatne dla rolnictwa, dla swych zamierzeń inwestycyjnych.

5.3. Powietrze atmosferyczne

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego możemy podzielić na:

- a) źródła naturalne – wulkany, pożary lasów, bagna wydzielające m.in. metan, gleby i skały ulegające erozji, tereny zielone z których pochodzą pyłki roślinne, pył kosmiczny;
- b) źródła antropogeniczne – wywołane działalnością człowieka, tj.:
 - ✓ procesy energetycznego spalania paliw oraz przemysłowych procesów technologicznych, odprowadzających substancje do powietrza emitorem (kominem) w sposób zorganizowany. Są to tzw. punktowe źródła emisji,
 - ✓ emisje ze źródeł ruchomych związanych z transportem pojazdów samochodowych i paliwami, tzw. emisja liniowa,
 - ✓ emisje związane z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno – bytowym tzw. emisja powierzchniowa.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ocena jakości powietrza oparta jest na klasyfikacji stref w województwie. Mechanizm ten ma na celu utrzymać dotychczasową jakość powietrza na obszarach, gdzie jest ona dobra oraz pomóc w osiągnięciu standardów jakości powietrza poprzez działania techniczne i organizacyjne tam, gdzie jakość powietrza jest zła.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1031), rocznej ocenie podlegają następujące substancje:

- SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, PM₁₀, PM_{2,5}, Pb – dla tych związków obowiązują poziomy dopuszczalne substancji w powietrzu,
- Ozon oraz zawarte w pyle (PM₁₀) zanieczyszczenia: As, Cd, Ni oraz B(a)P – dla tych związków obowiązują poziomy docelowe substancji w powietrzu,
- Ozon podlegający ocenie pod kątem poziomu celu długoterminowego.

Na terenie Województwa Zachodniopomorskiego ocenie podlegają następujące zanieczyszczenia : SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, Pb, PM₁₀, PM_{2,5}, ozon oraz zanieczyszczenia zawarte w pyle tj. As, Cd, Ni, B(a)P. Klasyfikację stref dokonuje się oddzielnie dla następujących stref:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostałego obszaru województwa.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z klas, tj.:

- **Klasy A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **Klasy B** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- **Klasy C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziom celów długoterminowych,
- **Klasy D1** – jeżeli poziom stężenia ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
- **Klasy D2** - jeżeli poziom stężenia ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów:

- określonych w celu ochrony zdrowia (dla terenu kraju i uzdrowisk),
- określonych w celu ochrony roślin (dla terenu kraju).

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi dopuszczalny poziom substancji w powietrzu, dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy oraz poziom celu długoterminowego. Dla strefy, w której poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub przekracza poziom dopuszczalny w przypadku gdy margines tolerancji nie został określony, wymagane jest przypisanie jej klasy C. Takowa klasyfikacja stanowi podstawę do podejmowania decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (opracowanie programów ochrony powietrza).

Podstawą oceny dla wszystkich substancji jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 1031).

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w strefach, a następnie klasyfikacji stref. Prowadzona ocena ma na celu monitorowanie zmian jakości powietrza i powinna skutkować podjęciem działań powodujących zmniejszenie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na terenie kraju w określonym terminie. Stwierdzone stężenia nie powinny przekraczać wartości dopuszczalnej po tym terminie.

W związku z powyższym Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie dokonał oceny jakości powietrza województwa zachodniopomorskiego wg nowego układu stref, tj.:

- ✓ aglomeracja Szczecińska – miasto Szczecin,
- ✓ miasto Koszalin – miasto o liczbie ludności powyżej 100 tys.,
- ✓ strefa zachodniopomorska – stanowiąca pozostały obszar województwa niewchodzący w skład aglomeracji szczecińskiej i miasta Koszalin.

Nowy podział kraju na strefy reguluje ustawa z dnia 13 kwietnia 2012 roku – o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012r. poz. 460.)

Ocenę jakości powietrza względem ochrony zdrowia prowadzi się dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}, Pb, C₆H₆, CO, As (PM₁₀), B(a)P (PM₁₀), Cd (PM₁₀) oraz Ni (PM₁₀). Dla ww. zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza na terenie Gminy Drawno pod względem ochrony zdrowia określa jakość powietrza na terenie „strefy zachodniopomorskiej”. Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie ww. strefy odniesiono do kryterium względem ochrony zdrowia przedstawia tabela 28.

Tabela 28.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony zdrowia

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie zachodniopomorskiej – ochrona zdrowia										
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	C ₆ H ₆	CO	BaP (PM ₁₀)	As (PM ₁₀)	Cd (PM ₁₀)	Ni (PM ₁₀)
2010	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	A
2011	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2010 oraz 2011, WIOŚ Szczecin

Zgodnie z oceną jakości powietrza atmosferycznego, dla większości powyższych zanieczyszczeń, jakość powietrza na terenie Gminy Drawno, która należy do „strefy zachodniopomorskiej” została opisana symbolem klasy A, tj. stężenia większości powyższych związków nie przekraczają poziomów dopuszczalnych oraz docelowych. Wyjątek stanowiło stężenie pyłu PM₁₀ oraz stężenie benzo(a)pirenu w latach 2010 - 2011. Dla tych dwóch zanieczyszczeń strefa zachodniopomorska otrzymała klasę C, skutkującą koniecznością opracowania przez Marszałka Województwa programów ochrony powietrza (POP). Przypisanie strefie zachodniopomorskiej klasy C dla pyłu PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu nie oznacza, że przekroczenia dla tych zanieczyszczeń występują w całej strefie. Oznacza to jedynie, że w strefie występują obszary wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w celu przywrócenia obowiązujących standardów.

Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych dla 24-godzinne stężenia pyłu PM₁₀ strefa zachodniopomorska została zaliczona do klasy C. Z przebiegu rocznej serii pomiarów odczytać można wyraźną sezonową zmienność stężeń pyłu (wyższe w okresie zimnym, niższe w sezonie letnim). Można więc przypuszczać, że powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora komunalno-bytowego wpływająca na wyraźne pogorszenie warunków aerosanitarnych. Opisanie strefy zachodniopomorskiej klasą C pod względem przekroczenia stężeń pyłu PM₁₀, do której należy Gmina Drawno, nie znaczy, że przekroczenie występuje na całym obszarze przedmiotowej strefy.

W latach 2010-2011 stwierdzono również przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. Benzo(a)piren do powietrza dostaje się głównie w wyniku niepełnego

spalania paliw stałych (węgla i drewna), przede wszystkim w paleniskach domowych. W mniejszym stopniu obecność benzo(a)pirenu w powietrzu jest wynikiem jego emisji z dużych źródeł energetycznych i przemysłowych. Niewielki udział w emisji benzo(a)pirenu mają także spaliny samochodowe. Z uwagi na fakt przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w latach 2010-2011, który jest jednym z wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych o najbardziej rakotwórczych właściwościach, konieczne jest opracowanie Programu Ochrony Powietrza (POP) dla tego obszaru. Termin osiągnięcia docelowego poziomu benzo(a)pirenu w powietrzu, określony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, wyznaczony jest na rok 2013.

W obu przypadkach – pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu – w powiecie choszczeńskim na terenie którego położona jest Gmina Drawno, nie wskazano obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości powietrza dla obu tych zanieczyszczeń. Należy jednak mieć na uwadze, że również tutaj lokalnie, na niewielkich obszarach, zagrożenia takie mogą występować. Wskazują na to m.in. wyniki obliczeń rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń wykonanych przez WIOŚ w Szczecinie. Obszarami potencjalnych przekroczeń poziomu docelowego przez średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu są głównie większe miasta w powiatach, w których istotny wpływ na jakość powietrza ma emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań.

Ocenę jakości powietrza względem ochrony roślin prowadzi się dla zanieczyszczeń: SO₂ oraz NO_x. Dla tych zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza pod względem ochrony roślin prowadzi się na terenie „strefy zachodniopomorskiej”, do której przypisany jest analizowany obszar Gminy Drawno. Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie przedmiotowej strefy odniesione do kryterium pod względem ochrony roślin przedstawia tabela 29.

Tabela 29.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony roślin

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie zachodniopomorskiej – ochrona roślin	
	SO ₂	NO _x
2010	A	A
2011	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2010 oraz 2011, WIOŚ Szczecin

W wyniku oceny wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie za rok 2010 oraz za rok 2011 pod kątem stężeń dwutlenku siarki i tlenków azotu z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin, strefę zachodniopomorską zaliczono do klasy A. Oznacza to, że w województwie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu ww. substancji.

Ocena jakości powietrza względem ochrony zdrowia i roślin dla ozonu. Poważny problem w województwie zachodniopomorskim stwarza także zanieczyszczenie ozonem, występujące w sezonie letnim przy powierzchni ziemi (ozon troposferyczny). W przeciwieństwie do ozonu stratosferycznego pełniącego funkcję „ochronną”, ozon troposferyczny stanowi substancję zanieczyszczającą powietrze. Ocenę jakości powietrza pod kątem poziomów ozonu prowadzi się pod względem dwóch kryteriów, którymi są poziomy docelowe (ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin) oraz poziomy celu długoterminowego (ze względu

na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin). Ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin dla zanieczyszczenia ozonem prowadzona jest dla „strefy zachodniopomorskiej”, na której zlokalizowany jest analizowany obszar gminy.

Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego pod względem zawartości ozonu, odniesione do kryterium względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin w latach 2010-2011 przedstawia tabela 30.

Tabela 30.

Ocena zanieczyszczenia ozonem pod kątem ochrony zdrowia i ochrony roślin

Rok	Pod kątem ochrony zdrowia		Pod kątem ochrony roślin	
	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego
2010	A	D2	A	D2
2011	A	D2	A	D2

C - osiągnięcie klasy C dla poziomu docelowego – Sejmik Województwa w terminie 15 m-cy od dnia otrzymania wyników oceny i klasyfikacji stref, określa w drodze uchwały program ochrony powietrza (POP), mający na celu osiągnięcie poziomów docelowych substancji w powietrzu

D2 - osiągnięcie klasy D2 dla poziomu celu długoterminowego - ograniczenie emisji substancji przyczyniających się do powstawania ozonu jako jeden z wojewódzkich POŚ – osiągnięcie celu długoterminowego do 2020 r.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2010 oraz 2011, WIOŚ Szczecin

Prowadzone w latach 2010-2011 pomiary ozonu wykazały, iż mierzone w sposób automatyczny poziomy stężenie ozonu, nie wykazały przekroczeń obowiązujących ze względu na ochronę zdrowia i ochronę roślin kryteriów – poziomów docelowych. Liczba dni dla strefy zachodniopomorskiej, ze stężeniami ośmiogodzinnymi wyższymi niż 120 µg/m³, uśredniona z 3 lat dla okresu 2009-2011, nie przekroczyła 25 dni, obowiązujących ze względu na zdrowie ludzi. Jednak konieczność podejmowania na obszarze województwa działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem zanieczyszczenia ozonem, zaistniała już w 2009 roku, jako wynik rocznej oceny za rok 2008. Opracowany przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej – „Program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej w zakresie ozonu” uchwalony został przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w marcu 2011 roku. W roku 2011, na żadnym ze stanowisk pomiarowych nie wystąpiły stężenia wyższe niż 180 µg/m³ (próg informowania społeczeństwa o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego). Natomiast na wszystkich stanowiskach pomiarowych wystąpiły stężenia ozonu wyższe od dodatkowego kryterium – poziomu celu długoterminowego. W związku z tym wszystkie strefy województwa, w tym także strefa zachodniopomorska do której należy teren Gminy Drawno opisano klasą D2. W przeciwieństwie do poziomów docelowych, których przekroczenie wymaga podejmowania decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (opracowania programów ochrony powietrza), poziom celu długoterminowego nie wymaga przygotowania POP. Wymagane jest jednak podjęcie działań związanych z ograniczeniem emisji prekursorów ozonu – tlenków azotu oraz lotnych związków organicznych. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu do 2020 roku powinno być jednym z celów wojewódzkich programów ochrony środowiska. Jak wynika z przeprowadzonych na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska „Obliczeń modelowych stężeń ozonu w skali kraju - rok 2011”, na stosunkowo dużym obszarze liczba dni z wartościami stężeń powyżej 120 µg/m³ nie przekracza 5-10 dni, natomiast lokalnie

na południowo – zachodnim krańcu województwa oraz na pewnych obszarach rozmieszczonych nieregularnie w innych jego częściach, wzrasta nawet do 25 dni.

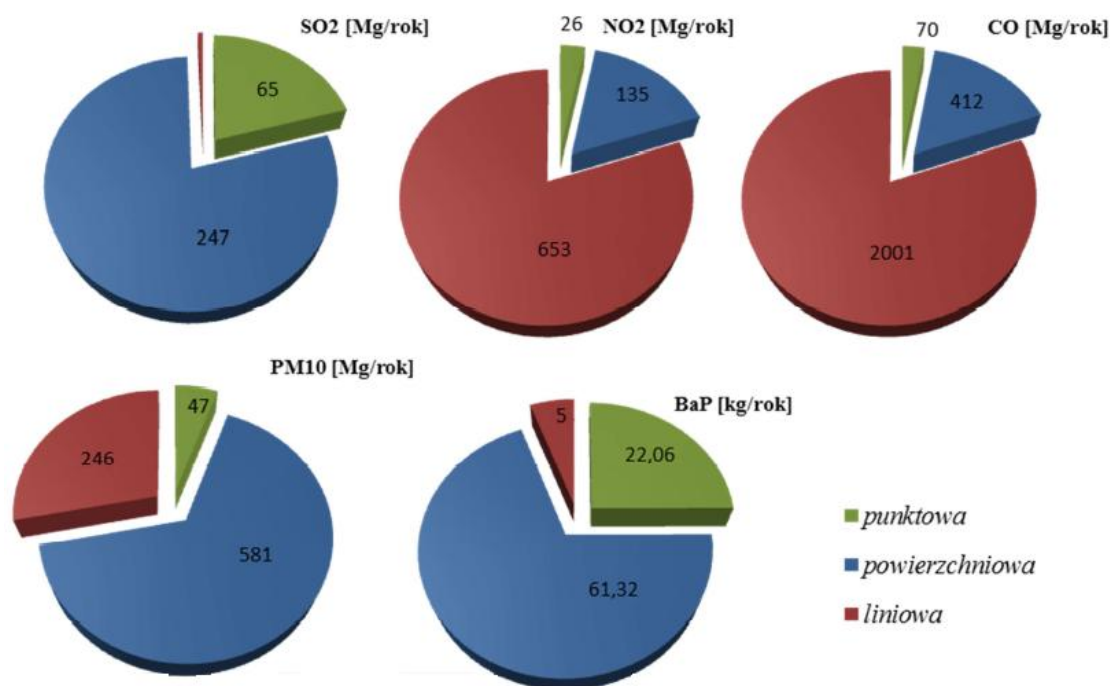
5.3.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji zanieczyszczających, pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Drugim źródłem emisji substancji zanieczyszczających do powietrza jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami, występująca głównie w czasie tankowania oraz przetadunku.

W 2011 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, wzorem lat ubiegłych, przeprowadził inwentaryzację wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza dla całego województwa zachodniopomorskiego. Przeprowadzona przez WIOŚ w Szczecinie inwentaryzacja emisji w 2011 r. dla Powiatu Choszczeńskiego, na terenie którego znajduje się Gmina Drawno, objęła:

- ✓ 73 emitory punktowe,
- ✓ emisję powierzchniową (sposób ogrzewania mieszkań) obliczoną z danych o energii elektrycznej i paliwach gazowych miasta i gminy Choszczno, informacji pochodzących z Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Choszcznie (informacji o powierzchni mieszkań ogrzewanych centralnie) oraz informacji statystycznej ze spisu powszechnego - liczby ludności w miejscowościach, informacji o powierzchni mieszkania przypadającego na osobę (dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie),
- ✓ emisję liniową, obliczoną na podstawie informacji o natężeniu ruchu na drogach krajowych (Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad) oraz na drogach wojewódzkich.

Według oszacowań WIOŚ w Szczecinie w roku 2011 około 79% całkowitej emisji dwutlenku siarki z terenu Powiatu Choszczeńskiego pochodziło ze źródeł powierzchniowych oraz 20 % ze źródeł punktowych. Dla dwutlenku azotu emisja punktowa stanowiła ponad 3% emisji całkowitej, liniowa około 82%, a z sektora bytowego (mieszkalnictwo i usługi) 16%. W przypadku tlenku węgla największy udział stanowiła emisja liniowa ponad 80%, powierzchniowa wynosiła 17%, a punktowa 3%. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych emisja powierzchniowa stanowiła 66,5 %, liniowa około 28%, natomiast punktowa wyniosła 5,5%. Udziały emisji podstawowych zanieczyszczeń do powietrza w Powiecie Choszczeńskim przedstawia rysunek 2.

Rysunek 2. Udziały emisji podstawowych zanieczyszczeń do powietrza w Powiecie Choszczeńskim

Źródło: Informacja o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w 2011 roku

Podstawowymi substancjami zanieczyszczającymi powietrze atmosferyczne na terenie gminy są pyły, których źródłem jest energetyka przemysłowa i technologie przemysłowe; dwutlenek azotu (transport, komunikacja i energetyka zawodowa) oraz dwutlenek siarki (energetyka zawodowa i sektor komunalno – bytowy). Zanieczyszczenie powietrza spowodowane jest także przez tzw. niską emisję pochodzącą z małych kotłowni osiedlowych, lokalnych kotłowni sektora usługowego oraz palenisk domowych. Obecnie na terenie gminy dominują indywidualne kotłownie opalane węglem lub koksem i węglowe paleniska domowe. Występują także (głównie w sektorze usługowym), kotłownie opalane olejem opałowym, gazem propan - butan oraz drewnem (zrębki).

Udział transportu w globalnym zanieczyszczaniu powietrza jest także dość znaczny. Spaliny z silników benzynowych zawierają tlenek węgla (CO) i tlenki azotu (NO_x), węglowodory (lotne związki organiczne), dwutlenek siarki (SO₂) i cząstki stałe. Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu. Średnie natężenie ruchu na przykładowych odcinkach drogi wojewódzkiej Nr 175 przechodzącej przez teren Gminy Drawno wg SDR w 2010 roku prezentuje tabela 31.

Tabela 31.

Średnie natężenie ruchu (pojazdów/dobę) na drodze wojewódzkiej w 2010 roku

Nazwa drogi	Osobowe	Dostawcze	Razem
Droga Wojewódzka Nr 175: Kalisz Pomorski – Drawno (12,8 KM)	712	251	963
Droga Wojewódzka Nr 175: Drawno – Kiełpino (9,6 KM)	1.207	207	1.414

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, SDR 2010

Wielkość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu na drogach, od rodzaju pojazdów oraz od stosowanego przez nie paliwa do ich napędu. Do obliczania szacunkowych ilości zanieczyszczeń powstających w wyniku ruchu komunikacyjnego przyjęto następujące założenia:

- ✓ samochody osobowe jako paliwa używają benzyny, średnie spalanie na 100km – 8 l benzyny (5,76 kg),
- ✓ samochody ciężarowe jako paliwa używają oleju napędowego, średnie spalanie na 100km – 36 l oleju napędowego (29,52 kg).

Emisja poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania 1 kg oleju napędowego i benzyny przedstawia tabela 32.

Tabela 32.

Rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych przy spalaniu 1kg benzyny oraz 1kg oleju

Rodzaje zanieczyszczenia	Benzyna [g/kg paliwa]	Olej napędowy [g/kg paliwa]
Pyły	-	4,3
SO ₂	2,0	6,0
NO ₂	33,0	76,0
CO	240,0	23,0
węglowodory alifatyczne	30,0	13,0
węglowodory aromatyczne	13,0	6,0

Biorąc pod uwagę średnie natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej przechodzącej przez teren Gminy Drawno przedstawione w tabeli 31, możemy obliczyć wielkość emisji spalin samochodowych podczas przejazdów samochodów osobowych oraz ciężarowych w 2010 roku. Wielkości obliczonej szacunkowej emisji prezentuje tabela 33.

Tabela 33.

Wielkość emisji spalin samochodowych na drogach krajowych

Rodzaje zanieczyszczenia	Wielkość emisji z pojazdów osobowych [Mg/rok]	Wielkość emisji z pojazdów ciężarowych [Mg/rok]
Droga Wojewódzka Nr 175: Kalisz Pomorski – Drawno (12,8 KM)		
Pyły	-	4,08
SO ₂	1,05	5,69
NO ₂	17,32	72,08
CO	125,99	21,81
Węglowodory alifatyczne	15,75	12,33
Węglowodory aromatyczne	6,82	5,69
Droga Wojewódzka Nr 175: Drawno – Kiełpino (9,6 KM)		
Pyły	-	2,52
SO ₂	1,33	3,52
NO ₂	22,03	44,58
CO	160,18	13,49
Węglowodory alifatyczne	20,02	7,63
Węglowodory aromatyczne	8,68	3,52
Suma zanieczyszczeń		
Pyły	-	6,60
SO ₂	2,38	9,21
NO ₂	39,35	116,66
CO	286,17	35,3
Węglowodory alifatyczne	35,77	19,96
Węglowodory aromatyczne	15,5	9,21

Źródło: Obliczenia własne, na podstawie SDR 2010

Poprawę jakości powietrza można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji (w tym stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji gminy i rozwoju odnawialnych źródeł energii, likwidację lub modernizację kotłowni węglowych na gazowe lub olejowe), poprawę nawierzchni dróg oraz budowę obwodnic.

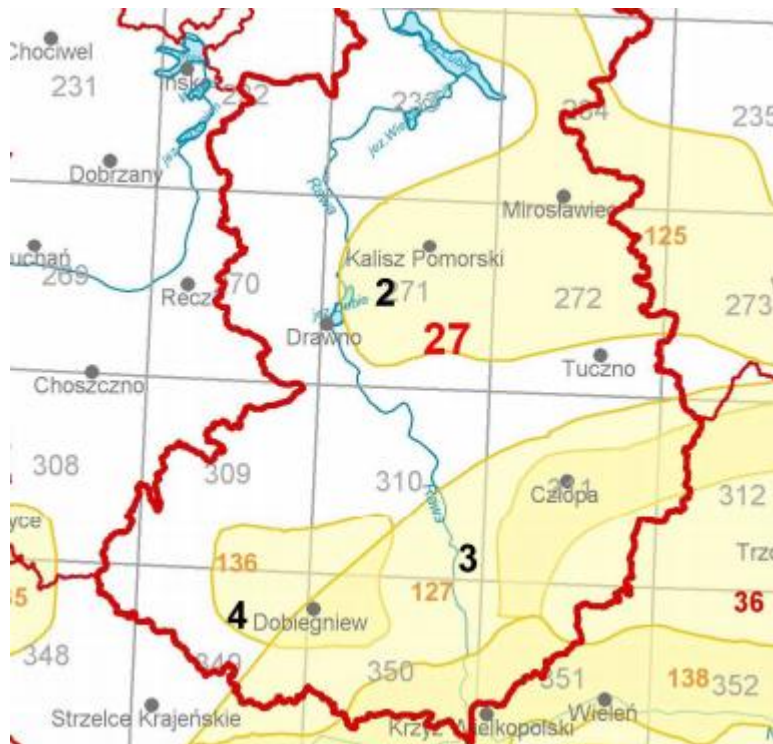
5.4. Wody podziemne

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania i izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone na terenie gminy, podobnie jak w całym kraju, są wody gruntowe w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Dobre właściwości filtracyjne skał słabo izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się dobrą jakością. Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny. Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych w powiecie mogą być:

- zanieczyszczenia obszarowe, których źródłem jest rolnictwo (stosowanie gnojowicy, nawozów sztucznych, środków ochrony roślin),
- hodowla zwierząt - poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy,
- odprowadzanie ścieków do rowów, z gospodarstw nie posiadających zbiorników bezodpływowych,
- „dzikie” wysypiska odpadów,
- awarie (transport substancji niebezpiecznych).

Ochrona wód podziemnych jako głównego źródła zaopatrzenia ludności w wodę jest ważnym elementem oceny tendencji przeobrażeń środowiska przyrodniczego. W związku z tym wody te badane są z uwzględnieniem stopnia naturalnej izolacji, a zatem wrażliwości na wpływ zanieczyszczeń.

Dyrektywa 2000/60/WE powszechnie nazywana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) ustanawia ramy działań na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Perspektywnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie do 2015 roku dobrego stanu wszystkich wód. Dla jednolitych części wód podziemnych określa osiągnięcie dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego. Wody podziemne tak jak i wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód, tj. na jednostki, dla których będą prowadzone analizy presji antropogenicznych i opracowywane programy wodno - środowiskowe. Zasady ich wydzielenia oparte są na dokonanym podziale według typów wód oraz innych kryteriów, w tym podziale na obszary chronione. Podział ten został opracowany w celu dostosowania prawa krajowego do obowiązujących dyrektyw unijnych. Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej obszar Gminy Drawno znajduje się w granicach JCWPd 27. Charakterystykę położenia zasięgu JCWPd 27 prezentuje rysunek 3.

Rysunek 3. Charakterystyka położenia Gminy Drawno w granicach JCWPd 27

Źródło: www.psh.gov.pl

Od roku 2008 klasyfikację wód podziemnych prowadzono wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896). Aktualnie monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U.2011.258.1550). Monitoring jakości wód podziemnych na poziomie krajowym prowadzony jest przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Monitoring jakości wód podziemnych na poziomie regionalnym prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie.

W 2011 roku Państwowy Instytut Geologiczny nie prowadził badań monitoringowych wód podziemnych na terenie Powiatu Choszczeńskiego. Ostatnie badania wód podziemnych na terenie powiatu wykonane zostały przez PIG w roku 2010 w ramach monitoringu diagnostycznego w 3 punktach pomiarowych w miejscowościach Wardyń – punkt nr 298 (Gmina Choszczno), Łasko – punkt nr 1161 (Gmina Bierzwnik) oraz Niemieńsko – punkt nr 2022 (Gmina Drawno). Zestawienie punktów pomiarowych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach monitoringu krajowego na terenie Powiatu Choszczeńskiego w 2010 roku prezentuje tabela 34.

Tabela 34.

Zestawienie punktów pomiarowych i wyniki oceny jakości wód podziemnych badanych w ramach monitoringu krajowego na terenie Powiatu Choszczeńskiego w 2010 roku

Numer punktu wg MONBADA	Nazwa punktu	Miejscowość	Stratygrafia ujętego poziomu wodonośnego	Typ wód	Typ ośrodka	Użytkownik terenu	Numer JCWPd	Klasa jakości wód					Wskaźniki determinujące jakość wód w 2011 roku			Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi w 2010 roku	Zawartość azotanów w 2010 roku (mg/dm ³)	Ocena stanu chemicznego wód w 2010 roku
								2007	2008	2009	2010	2011	w III klasie	w IV klasie	w V klasie			
Gmina Choszczno																		
298	Choszczno-Wardyn	Wardyn	Q	W	porowy	obszary zabudowane	7	III	-	-	III	-	Ca, Fe	-	-	Fe, Mn	0,01	dobry
Gmina Bierzwnik																		
1161	Lasko	Lasko	Q	W	porowy	obszary zabudowane	27	-	-	-	III	-	O ₂ (pomiar terierowy)	-	-	Fe, Mn	0,04	dobry
Gmina Drawno																		
2022	Niemieńsko	Niemieńsko	Q	G	porowy	obszary zabudowane	27	II	-	-	III	-	temp.	-	-	Mn	0,20	dobry

Źródło: Informacje o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w 2011 roku

Ocena wyników badań przeprowadzonych przez PIG wykazała występowanie w badanym punkcie Niemieńsko (Gmina Drawno) wód zadowalającej jakości (III klasa), reprezentujących dobry stan chemiczny. Taka sama sytuacja występowała w przypadku wód podziemnych badanych w innych punktach na terenie Powiatu Choszczeńskiego. Głównymi wskaźnikami, które miały wpływ na obniżenie przydatności badanych wód podziemnych do celów pitnych były związki żelaza i manganu stanowiące zanieczyszczenia pochodzenia geogenicznego. W Gminie Drawno głównym wskaźnikiem decydującym o jakości wód były związki manganu.

Dodatkowo w punkcie Niemieńsko, znajdującym się na terenie analizowanej gminy oraz w innych punktach na terenie powiatu nie stwierdzono zanieczyszczenia wód azotanami (stężenie azotanów powyżej 50 mgNO₃/l) i zagrożenia takimi zanieczyszczeniami (stężenie azotanów od 40 do 50 mgNO₃/l). Stężenie azotanów kształtowało się na bardzo niskim poziomie odpowiadającym I klasie jakości wód podziemnych tj. poniżej 10 mg/dm³.

5.5. Wody powierzchniowe

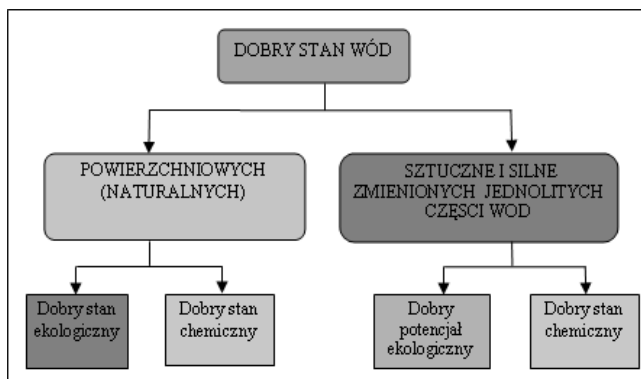
Na jakość wód powierzchniowych gminy wpływają uwarunkowania naturalne, tj. warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach (tzw. zdolność samooczyszczania się wód) oraz presje antropogeniczne. Poważnym czynnikiem mogącym wpływać na obniżenie jakości wód mogą być:

- sptywy powierzchniowe z terenów wiejskich, rolniczych (nawozy sztuczne i naturalne, środki ochrony roślin),
- ścieki komunalne odprowadzane w sposób niekontrolowany,
- wody opadowe i roztopowe spływające z dróg i placów.

Dyrektywa 2000/60/WE powszechnie nazywana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) ustanawia ramy działań na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Nadrzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód na terenie całej Unii Europejskiej do roku 2015. Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny, gdzie:

- stan ekologiczny obowiązuje dla wód naturalnych,
- potencjał ekologiczny dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych najlepiej obrazuje rysunek 4.

Rysunek 4. Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych

Ocena stanu wód powierzchniowych definiowana jest jako wypadkowa stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód, gdzie:

stan ekologiczny – określany jest dla naturalnych jednolitych części wód. Stan ekologiczny może być: bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby i zły.

- ✓ potencjał ekologiczny – określany jest dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Na ocenę stanu/potencjału ekologicznego składa się:

- ✓ ocena elementów biologicznych, prowadzona w zakresie klas I–V,

- ✓ ocena elementów fizyczno-chemicznych:
 - dla rzek w zakresie klas: I; II; stan poniżej dobrego,
 - dla jezior - stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ✓ ocena wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) – stan dobry i stan poniżej dobrego,
- ✓ ocena elementów hydromorfologicznych.

Ocenę jakości wód powierzchniowych reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545) (zwane dalej rozporządzeniem) oraz wytyczne Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Rozporządzenie wymaga dokonania oceny stanu/potencjału ekologicznego, elementów fizykochemicznych, stanu chemicznego i stanu jakości wód. Stan ekologiczny wyznacza się w jednolitych części wód w ciekach naturalnych, zaś potencjał ekologiczny w sztucznych i silnie zmienionych jednolitych częściach wód. Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego jest porównywalny z procedurą określania stanu ekologicznego.

W załącznikach 1, 2, 3, 4, 5, 6 do rozporządzenia zamieszczono wartości graniczne dla poszczególnych klas jakości. Wartości z załączników od 1 do 5 do rozporządzenia zróżnicowane są w zależności od kategorii wód i typów jednolitych części wód.

Stan/potencjał ekologiczny wód powierzchniowych ocenia się na podstawie wyników badań elementów biologicznych, fizykochemicznych i substancji szczególnie szkodliwych (załączniki 1, 2, 3, 4, 5, 6 do rozporządzenia). W ocenie należy uwzględnić także stan elementów hydromorfologicznych.

Jednolitej części wód wyznaczonej na podstawie przeglądu warunków hydromorfologicznych jako sztucznej lub silnie zmienionej, niebędącej zbiornikiem zaporowym, nadaje się:

- ✓ klasę I - w przypadku kanałów, strug, strumieni, potoków i rzek, w których zmiany hydromorfologiczne dotyczą jedynie zaburzeń SNQ (wahań przepływów) spowodowanych pracą małych elektrowni wodnych lub działaniem zapór przeciwpowodziowych oraz jezior lub innych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych (z wyłączeniem zbiorników zaporowych), wód przejściowych i przybrzeżnych będących drogami wodnymi,
- ✓ klasę II - w przypadku pozostałych silnie zmienionych lub sztucznych części wód.

Ocenę stanu/potencjału dla elementów biologicznych i fizykochemicznych przeprowadza się w oparciu o wyniki badań wskaźników wymienionych w załączniku 1, 2, 3, 4, 5 do rozporządzenia.

Oceniane elementy fizykochemiczne (wspierające elementy biologiczne) podzielone zostały na cztery grupy wskaźników charakteryzujących stan fizyczny, warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne, zakwaszenie oraz warunki biogenne. Rozporządzenie rozróżnia wartości graniczne dla klasy I i II, z wyłączeniem jezior, dla których ustalone są wartości graniczne jedynie dla klasy II. Jeśli wyniki badań nie spełniają kryteriów dla klasy II jakość wód ocenia się jako „poniżej stanu dobrego”.

Zgodnie z rozporządzeniem, w przypadku gdy stan/potencjał elementu biologicznego jakości wód jest umiarkowany (III klasa), słaby (IV klasa) lub zły (V klasa), wówczas nadaje się taki sam stan/potencjał ekologiczny wód. Natomiast, gdy stan/potencjał wskaźnika biologicznego jakości wód jest bardzo dobry (I klasa) lub dobry (II klasa) w ocenie stanu ekologicznego należy uwzględnić również stan wskaźników fizykochemicznych (załącznik 1, 2, 3 i 4 do rozporządzenia),

wskaźników substancji szczególnie szkodliwych (załącznik 5 do rozporządzenia) oraz fakt uznania JCW za wody sztuczne lub silnie zmodyfikowane pod względem hydromorfologicznym.

Ocenę końcową stanu wód (stan dobry lub zły) przeprowadza się na podstawie oceny stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego (załącznik 8 do rozporządzenia). W przypadku, gdy stan/potencjał ekologiczny jest umiarkowany, słaby lub zły lub też stan chemiczny sklasyfikowany został jako zły wówczas stan wód klasyfikuje się jako zły.

Jednolite części wód występujące na obszarach chronionych podlegają także ocenie pod względem oceny stopnia spełnienia dodatkowych wymagań określonych dla tych obszarów. Jeśli te wymagania nie są spełnione, ocena stanu/potencjału ekologicznego musi być poniżej stanu/potencjału dobrego i wówczas stan takiej JCW przyjmuje się jako zły.

5.5.1. Ocena jakości wód rzecznych

Podstawą do prowadzenia badań jakości wód rzecznych na terenie Gminy Drawno w 2011 roku był „Program państwowego monitoringu środowiska województwa zachodnio-pomorskiego na lata 2010 – 2012”. Zgodnie z tym programem system oceny jakości jednolitych części wód realizowano poprzez badania i pomiary wykonywane w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. W trzyletnim okresie badaniami objęto 106 jednolitych części wód rzecznych. Na terenie powiatu choszczeńskiego badanych jest pięć JCW w siedmiu punktach pomiarowo – kontrolnych. Jednolite części wód na terenie powiatu choszczeńskiego badane w latach 2010 – 2012 prezentuje tabela 35.

Tabela 35.

JCW badane w latach 2010-2012 na terenie Powiatu Choszczeńskiego

Lp.	Nazwa jednolitej części wód	Nazwa punktu pomiarowego	Rok badań	Rodzaj monitoringu
1	Ina od źródeł do Stobnicy	Ina - poniżej Recza Pomorskiego	2011	MD, MORY
2		Stobnica - ujście do Iny (na drodze Choszczno-Recz)	2011	MO, MORY
3		Wardynka - ujście do Stobnicy (na drodze Wardyni-Chelpa)	2011	MO, MORY
4	Mała Ina od źródeł do Dopływu spod Pomiętowa	Mała Ina - poniżej Sądowa	2010	MO, MORY
5	Drawa od Jez. Dębno Wielkie do Mierzęckiej Strugi	Drawa - powyżej ujścia Korytnicy (m. Bogdanka)	2012	MD, MORY
6	Korytnica	Korytnica - ujście do Drawy (m. Bogdanka)	2012	MD, MORY
7	Słopica	Słopica - ujście do Drawy (m. Międzybór)	2012	MO, MORY

Źródło: Informacje o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w 2011 roku

Zgodnie z powyższą tabelą w latach 2010-2011 wody powierzchniowe Gminy Drawno nie były objęte programem monitoringu. Wody były badane w 2012 roku, natomiast wyniki

badania są w trakcie opracowywania przez Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Szczecinie i nie są aktualnie dostępne. W 2011 roku prowadzono badania JCW „Ina od źródeł do Stobnicy”. Według wykazów KZGW stanowiących zbiór danych referencyjnych w gospodarowaniu wodami na lata 2010 - 2015 jest to silnie zmieniona jednolita część wód (regulacja spadku, gospodarka stawowa, magazynowanie wody dla celów energetycznych). W obrębie badanej JCW zlokalizowano trzy punkty pomiarowe; na Inie poniżej Recza Pomorskiego oraz w przekrojach ujściowych Stobnicy i Wardynki. Punkty pomiarowe były zlokalizowane poza terenem analizowanej gminy. Natomiast szczegółowa analiza pozwoli na ukazanie ogólnego stanu wód powierzchniowych w regionie. W trakcie prowadzonych badań monitoringowych w 2011 roku realizowano program monitoringu diagnostycznego (stanowisko na Inie), operacyjnego oraz program monitoringu określony dla wód, które są przeznaczone do bytowania ryb w warunkach naturalnych. Wyniki oceny JCW „Ina od źródeł do Stobnicy” prowadzonych w 2011 roku na terenie Powiatu Choszczeńskiego prezentuje tabela 36.

Tabela 36.

Wyniki oceny JCW „Ina od źródeł do Stobnicy” w 2011 roku

Nazwa elementu jakości wód	Ina poniżej Recza Pomorskiego	Wardynka – ujście do Stobnicy (na drodze Wardyń – Chełpa)	Stobnica – ujście do Iny (na drodze Choszczno-Recz)	OCENA JCW „Ina od źródeł do Stobnicy”
Klasa elementów biologicznych	II	III	III	III
Klasa elementów hydromorfologicznych	II	II	II	II
Klasa elementów fizykochemicznych	II	II	II	II
Potencjał ekologiczny	dobry i powyżej dobrego	umiarkowany	umiarkowany	umiarkowany

Objaśnienia:

Klasa elementów biologicznych/potencjał ekologiczny: I – potencjał maksymalny, II – potencjał dobry, III – potencjał umiarkowany, IV – potencjał słaby, V – potencjał zły

Klasa elementów fizykochemicznych: I – potencjał maksymalny, II – potencjał dobry, PPD – poniżej potencjału dobrego

Źródło: Informacje o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w 2011 roku

JCW Ina od źródeł do Stobnicy należy do wód silnie zmienionych w związku z czym oceniany jest potencjał ekologiczny JCW (na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych). Ocena elementów biologicznych przeprowadzona została w oparciu o wyniki badań fitobentosu (wskaźnik okrzemkowy) i makrofitów (makrofitowy indeks rzeczny). Wyniki oceny wskaźnika okrzemkowego i indeksu makrofitowego w wodach Iny poniżej Recza Pomorskiego mieszczą się w granicach klasy II, natomiast jakość elementów biologicznych badanych przy ujściu Wardynki (fitobentos) i Stobnicy (makrofity) klasyfikuje wody tych cieków do klasy III. Ocena JCW sporządzona na podstawie wartości uśrednionych ze wszystkich punktów wskazuje na umiarkowany (III klasa) potencjał ekologiczny JCW „Ina od źródeł do Stobnicy”. Ocena elementów hydromorfologicznych została wykonana zgodnie z wytycznymi GIOŚ oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska. Jednolitej części wód Ina od źródeł do Stobnicy - wyznaczonej na podstawie przeglądu warunków hydromorfologicznych jako silnie zmieniona – przypisano II klasę. Ocena elementów fizykochemicznych przeprowadzona została w oparciu o wyniki badań wskaźników wymienionych w załączniku 5 i 6

do rozporządzenia. Jakość oznaczanych elementów fizykochemicznych w poszczególnych punktach pomiarowych oraz w ocenianej JCW spełnia wymagania określone dla dobrego potencjału (II klasa). W rezultacie na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych jednolitą część wód „Ina od źródeł do Stobnicy” zaliczono do klasy III oznaczającej umiarkowany potencjał ekologiczny. Badania substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz wskaźników innych substancji zanieczyszczających (według KOM 2006/0129 COD) w 2011 r. wykonano z mniejszą częstotliwością niż to wymaga rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685). W związku z tym nie można wykonać oceny stanu chemicznego badanych JCW. Badania przeprowadzone w roku 2011 na Inie poniżej Recza Pomorskiego wskazały na obecność benzo(g,h,i)perylen i indeno(1,2,3-cd)piren, które są głównie produktami spalania paliw. W celu stwierdzenia przekroczeń wartości normatywnych dla tych substancji należy zwiększyć częstotliwość badań do 12 na rok, co w miarę możliwości finansowych WIOŚ w Szczecinie zostanie wykonane w latach 2013 – 2015.

W 2011 roku w JCW Ina od źródeł do Stobnicy na wszystkich stanowiskach prowadzono monitoring obszaru ochrony gatunków ryb (wody przeznaczone do bytowania ryb) oraz monitoring na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Badania w zakresie wymaganych do oceny wód będących środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455)) wykazały, że jakość wód nie spełniała wymagań dla tego typu obszarów chronionych ze względu na zanieczyszczenia organiczne (Wardynka i Stobnica), zawartość azotu amonowego (Stobnica) oraz ilość zawiesin w Inie. Ponadto w Wardynce nie były spełnione wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545) oraz wytycznymi GIOŚ stan jednolitej części wód „Ina od źródeł do Stobnicy”, której potencjał ekologiczny został sklasyfikowany jako umiarkowany oraz nie zostały spełnione dodatkowe wymagania dla obszarów chronionych oceniono jako zły.

5.5.2. Ocena jakości wód jeziornych

Zbiorniki wodne są bardziej podatne na zanieczyszczenia głównie ze względu na położenie w zagłębieniach terenu. Podlegają one wpływom otaczającego obszaru związanym ze spływem wód powierzchniowych zawierających związki biogenne, a substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych.

W roku 2010-2012 nie prowadzono badań jakości wód jezior położonych na obszarze Gminy Drawno. Zgodnie z danymi Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Choszczynie w 2010 roku w ramach wykonywanych zadań badano jakość wód w kąpieliskach. W 2010 przebadano 2 kąpieliska: w Choszczynie - jezioro Klukom i w Drawnie - jezioro Grażyna. Wodę do badania pobierano w dwóch punktach (strona lewa i strona prawa pomostu) w następujących terminach: 07.06.2010 r., 22.06.2010 r., 05.07.2010 r., 20.07.2010 r., 03.08.2010 r., 17.08.2010 r., oraz 31.08.2010 r. Na obu kąpieliskach woda była zdatna do kąpieli. W 2011 r. po nowelizacji ustawy Prawo wodne w żadnej gminie Powiatu Choszczeńskiego nie wyznaczono uchwałą Rady Gminy

kąpielisk. Wyznaczono za to 3 miejsca wykorzystywane do kąpeli: w Choszczynie jez. Klukom, w Drawnie jez. Adamowo i w Dominikowie jez. Dominikowskie. Zlecone przez organizatora badania jakości wody wykazały, że w miejscach przeznaczonych do kąpeli woda odpowiadała wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 08.04.2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86 poz. 478). Informacje o wynikach analizy jakości wody uzyskano w Państwowym Powiatowym Inspektoracie Sanitarnym w Choszczynie.

5.6. Klimat akustyczny

Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, oddziaływujące na organizm ludzki. Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania. Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi, energie, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Wraz z dniem wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, na terytorium naszego kraju zaczęły obowiązywać wspólnotowe przepisy prawne. Hałas w środowisku, na który narażeni są ludzie, reguluje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 25 czerwca 2002 roku, w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku 2002/49/WE. Powyższy dokument ma na celu wspólne dla wszystkich Państw Członkowskich unikanie, zapobieganie oraz zmniejszanie szkodliwych skutków narażenia ludzi na działanie hałasu.

Dyrektywa 2002/49/WE wprowadziła ujednolicone i stosowane w krajach Unii wskaźniki oceny hałasu. Wskaźniki te będą stosowane do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem (L_N i L_{DWN}) oraz do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby (LA_{eqD} i LA_{eqN}). Wraz z wprowadzeniem nowych wskaźników oceny hałasu zmianie uległy rozporządzenia Ministra Środowiska, w których wartości wskaźników określały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku. Nowe kryteria oceny hałasu zróżnicowane w zależności od rodzajów terenu, rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu oraz w zależności od pory dnia lub nocy określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007 Nr 120 poz. 826). Wskaźnikiem oceny hałasu jest zgodnie z ustawą równoważny poziom dźwięku [dB]. Poziom ten stanowi uśrednioną wartość w odniesieniu do pory doby (dzień od 6:00 do 22:00 lub noc od 22:00 do 6:00).

W 2012 roku weszło w życie nowe Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2012 r. 1109). Od 2012 roku pomiary poziomu hałasu oraz jego ocenę prowadzi się zgodnie z nowym rozporządzeniem.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją, uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LA_{eq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość 52 dB $< LA_{eq} < 62$ dB
- duża uciążliwość 63 dB $< LA_{eq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB

Ze względu na środowisko występowania, hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny).

Hałas przemysłowy jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Na hałas przemysłowy wpływają wszelkie źródła hałasu znajdujące się na terenie zakładu przemysłowego, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu są wentylatory, czerpnie, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez transport kołowy stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie dominują podmioty działające w handlu hurtowym i detalicznym, rolnictwie oraz budownictwie i to one kształtują klimat akustyczny w bezpośrednim swoim otoczeniu. Oddziaływanie akustyczne funkcjonujących zakładów ma charakter punktowy. O wpływie zakładu na klimat akustyczny środowiska decyduje jego lokalizacja. W przypadku zakładów zlokalizowanych w otoczeniu terenów, dla których rozporządzenie nie przewiduje dopuszczalnych poziomów dźwięku (tereny przemysłowe, aktywizacja gospodarcza, tereny rolne, lasy, itp.) problem hałasu nie występuje. Pojawia się on wówczas, gdy zakład sąsiaduje z obszarami zapisanymi w planach zagospodarowania przestrzennego, jako tereny wymagające ochrony przed hałasem (zabudowa mieszkaniowa, tereny oświaty, służby zdrowia, tereny rekreacyjne). Wówczas występują sytuacje, w których zakłady przekraczają obowiązujące wartości dopuszczalne poziomu równoważnego hałasu.

Ochrona przed hałasem polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych wartości poziomu równoważnego hałasu. Aktualnie zgodnie z art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska w przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu zobowiązanego do ich prowadzenia, że poza zakładem w wyniku jego działalności

przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego wydaje stosowną decyzję dla przedsięwzięć z I grupy, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydaje taką decyzję dla terenów zamkniętych, natomiast w pozostałych przypadkach taką decyzję wydaje Starosta.

W 2011 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie prowadził działań kontrolnych funkcjonujących przedsiębiorstw na terenie gminy pod względem oceny zachowania przepisów dotyczących hałasu.

Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Na terenie Gminy Drawno hałas generowany przez pojazdy samochodowe jest dominującym źródłem, mogącym w znaczny sposób kształtować klimat akustyczny na analizowanym obszarze. Hałas wywołany ruchem drogowym, charakteryzowany jest przez takie czynniki jak: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów oraz płynność ruchu. Ważny jest także stan nawierzchni poszczególnych dróg oraz odchylenie jezdni. Na terenie gminy istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia sieć dróg krajowych oraz wojewódzkich. Przez gminę przebiega bezpośrednio droga krajowa nr 10 relacji Żółtowo – Prostynia oraz droga wojewódzka nr 175 przebiegająca przez Drawsko Pomorskie – Kalisz Pomorski – Choszczno. Drogi powiatowe także mają wpływ na emisję hałasu, ale ze względu na mniejszą przepustowość i natężenie ruchu pojazdów stanowią mniejsze zagrożenie.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa zachodniopomorskiego. Ostatni pomiar natężenia ruchu przeprowadzony był w roku 2010. Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w odniesieniu do wybranych odcinków drogi wojewódzkiej nr 175 przechodzącej przez teren gminy, wskazują iż natężenie ruchu kształtuje się na poziomie około 1.500 pojazdów/dobę, np. droga wojewódzka Nr 175 relacji Drawno – Kiełpino – natężenie ruchu kształtowało się na poziomie 1.414 pojazdów/dobę.

Samoloty, śmigłowce, motolotnie, charakteryzują się bardzo wysokim poziomem emitowanego dźwięku. Droga rozprzestrzeniania się fali dźwiękowej uniemożliwia zastosowanie skutecznych zabezpieczeń przed hałasem, stąd też emisja hałasu obejmuje stosunkowo duże powierzchnie terenu. Jednakże hałas lotniczy ma przede wszystkim znaczenie lokalne. Z uwagi na brak lotniska, nie występują tu problemy związane z oddziaływaniem hałasu lotniczego w środowisku. Utworzone w ostatnim dziesięcioleciu korytarze powietrzne dla krajowego i międzynarodowego lotniczego ruchu pasażerskiego nie wpływają na stan klimatu akustycznego na terenie powiatu.

W roku 2011 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie prowadził pomiarów hałasu komunikacyjnego na terenie Gminy Drawno.

Na terenie gminy mamy do czynienia z obszarami, w których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego z jej podstawowymi funkcjami winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

5.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Podstawą prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dopuszczalne poziomy PEM w celu ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustalone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1182 i 1183).

Wpływ promieniowania elektromagnetycznego zależy od jego wysokości natężenia oraz częstotliwości. Do głównych źródeł PEM można zaliczyć:

- elektroenergetyczne, takie jak: stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110kV) i więcej) oraz elektrownie,
- obiekty radiokomunikacyjne, czyli stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- obiekty radiolokacyjne (wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji).

Największy wpływ na emisję promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy mają nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, pracujących w paśmie 900MHz i wyższych częstotliwościach. Na terenie gminy znajduje się 7 stacji bazowych telefonii komórkowej, tj. 3 znajdują się w Drawnie, 2 w Żółwinie, 1 w Nowej Korytnicy oraz 1 w Prostyni. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowania jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30kHz do 300GHz. W przypadku tych urządzeń pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi. Wokół budowanych stacji bazowych telefonii komórkowych istnieje możliwość tworzenia obszarów ograniczonego użytkowania. Na terenie gminy do tej pory nie wystąpiła potrzeba tworzenia takich obszarów.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie energetyczne i urządzenia elektroenergetyczne, tj. stacje transformatorowe oraz sieć rozdzielcza SN-15kV, urządzenia nadawcze, diagnostyczne i inne, będące w posiadaniu policji, straży pożarnej, pogotowia, wojska, placówek naukowo - badawczych i zakładów przemysłowych.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne. Aby ograniczyć uciążliwość promieniowania elektromagnetycznego należy podjąć niezbędne działania polegające na:

- analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne,

- zobowiązaniu inwestorów do pomiaru emitowanego promieniowania i ewentualnego ograniczenia uciążliwości.

Ostatnie zmiany w ustawie Prawo ochrony środowiska zniósł obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, jednak wprowadzają obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne (przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko). Pomiary należy przeprowadzić bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia. Ostatnie zmiany wprowadziły obowiązek zgłaszania instalacji organom ochrony środowiska (Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska oraz Starosta).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie prowadzi pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. nr 221, poz. 1645). Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w określonych punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Zakres prowadzenia badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3MHz do 3000MHz. Pomiary w każdym punkcie wykonywane są 1 raz w ciągu roku. Szczegółowe wartości dopuszczalnych natężeń pól promieniowania określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883). Zgodnie z rozporządzeniem dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych wyznaczone zostały dla „terenów przeznaczonych pod zabudowę jak i miejsc dostępnych dla ludności” i odnoszą się do różnych zakresów częstotliwości pól od 50Hz do 300GHz.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w 2011 roku pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Drawno nie były prowadzone. Ostatnie badania na analizowanym terenie wykonano w roku 2010. Pomiary były prowadzone na podstawie próbkowania co najmniej jednej próbki co 10 sekund, pomiędzy godzinami 10:00 a 16:00 w dniu roboczym, w temperaturze nie niższej niż 0°C, przy wilgotności względnej nie większej niż 75%, bez opadów atmosferycznych. Wynik średniej arytmetycznej zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego, uzyskanych dla punktu pomiarowego zlokalizowanego w Drawnie przedstawiono w tabeli 37.

Tabela 37. Wyniki pomiarów monitoringu PEM na terenie Gminy Drawno

Miejscowość	Rok pomiaru	Wynik składowej elektrycznej (V/m)
Drawno	2010	0,19

Źródło: Informacje o stanie środowiska w Powiecie Choszczeńskim w 2010 roku

Zgodnie z pkt. 1 zał. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645) zmierzone wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego są znacznie poniżej wartości dopuszczalnej (7 V/m), określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1182 i 1183).

Ponadto na podstawie art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności. Rejestr ten dostępny jest na stronie internetowej www.wios.szczecin.pl. W latach 2010 - 2011, na terenie Powiatu Choszczeńskiego, w tym także na terenie Gminy Drawno nie odnotowano występowania zagrożonych obszarów.

5.8. Poważne awarie

Poważna awaria w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Poważną awarię przemysłową nazywamy poważną awarią, która wystąpiła w zakładzie. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię, oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska.

Prowadzący zakład, który stwarza zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są zobowiązani do ochrony środowiska przed awariami. Każdy, kto zauważy wystąpienie awarii jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym: osoby znajdujące się w strefie zagrożenia, jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej, lub jednostkę organizacyjną Policji albo Burmistrza Drawna.

Do źródeł stwarzających potencjalne zagrożenie poważnymi awariami na terenie gminy należą między innymi: zagrożenia występujące w transporcie kolejowym, zagrożenia występujące w transporcie drogowym materiałów niebezpiecznych, gromadzenie przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po nich, zagrożenia w transporcie rurociągowym i gospodarce paliwowej, załadunek, transport i rozładunek odpadów niebezpiecznych, a także ich magazynowanie.

Dodatkowo w rejestrze zakładów większego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej prowadzonego przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, według stanu na styczeń 2012 r. nie znajduje się żaden taki zakład zlokalizowany w Gminie Drawno.

Zgodnie z danymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w latach 2010-2011 na terenie Gminy Drawno nie zanotowano żadnych poważnych awarii oraz zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

5.9. Przyroda ożywiona

5.9.1. Flora gminy

Szata roślinna występująca na terenie gminy spełnia następujące funkcje:

- sanitarno-higieniczną - polegającą przede wszystkim na wzbogaceniu powietrza w tlen i zmniejszeniu w atmosferze ilości dwutlenku węgla,
- ochronną - polegającą na ochronie gleb przed nadmierną erozją wietrzną, jak również stanowiącą ostoję i schronienie dla świata zwierzęcego,
- retencyjną - polegającą na retencjonowaniu zasobów wodnych (opadów atmosferycznych i wód podziemnych),
- dekoracyjną - wynikającą w dużej mierze z naturalnych cech roślinności (kształt, barwa),
- gospodarczą - polegającą na pozyskiwaniu naturalnych surowców - drewno, produkty runa leśnego.

Obszary leśne, jak również uprawy rolne poddawane są nadzwyczajnym zagrożeniom i degradacji. Najczęstszymi ich formami są:

- zanieczyszczenia pyłowe ze źródeł niskiej emisji,
- zanieczyszczenia związane z ruchem komunikacyjnym,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- zanieczyszczenia odpadami komunalnymi (dzikie składowiska odpadów).

Obserwuje się również pozytywne zjawisko, jakie ma miejsce w ostatnich latach. Związane jest ono z zalesieniem terenów dawnych upraw lub terenów nieużytkowanych rolniczo. Jest to istotne, z uwagi na funkcję ochronną lasów. Ważnym elementem szaty roślinnej na terenach ubogich w lasy są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawuje Gmina Drawno. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień oraz zakładanie parków.

5.9.2. Fauna gminy

Zasoby świata zwierzęcego na terenie Gminy Drawno można uznać za bardzo bogate. Świat zwierzęcy jest typowy dla obszarów Województwa Zachodniopomorskiego i cechuje go duża różnorodność. Dużą grupę stanowią rzadkie gatunki dziko żyjących zwierząt wodnych, ssaków, ptaków i ryb itp. Dla tej grupy największym zagrożeniem ich egzystencji oraz dalszego rozwoju jest:

- nieprawidłowa gospodarka wodna, np. przedostawanie się ścieków bytowo – gospodarczych do wód powierzchniowych,
- kłusownictwo - mogące przyczynić się do niekontrolowanego zmniejszenia populacji,
- zmienność i niedobory stanu wód - wysuszenie terenów podmokłych może spowodować wyginiecie bytujących tam gatunków zwierząt,
- masowy ruch turystyczny.

5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny

Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze terenu, problemy ochrony środowiska przyrodniczego dotyczą wielu dziedzin życia gospodarczego człowieka. Do największych zagrożeń, które mogą mieć wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego należą:

- niski poziom wód gruntowych i powierzchniowych,
- pogorszenie się jakości wód,
- zatrucia wód gruntowych i powierzchniowych ściekami bytowymi i gnojowicą,
- kłusownictwo,
- rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo w sąsiedztwie jezior,
- zagrożenie drzewostanów owadami,
- występowanie grzybów pasożytniczych,
- zagrożenia pożarami.

Głównym objawem degradacji środowiska przyrodniczego może być przekształcanie ekosystemów wodnych. Jest to wynikiem systematycznego obniżania się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych na skutek zmian klimatycznych oraz niewłaściwego zmeliorowania terenu. W sytuacji obecnej najlepszym rozwiązaniem dla terenów gdzie występują wahania zwierciadła wody jest zastosowanie tak zwanej małej retencji oraz ograniczenie stosowania melioracji odwadniających w większych obszarach.

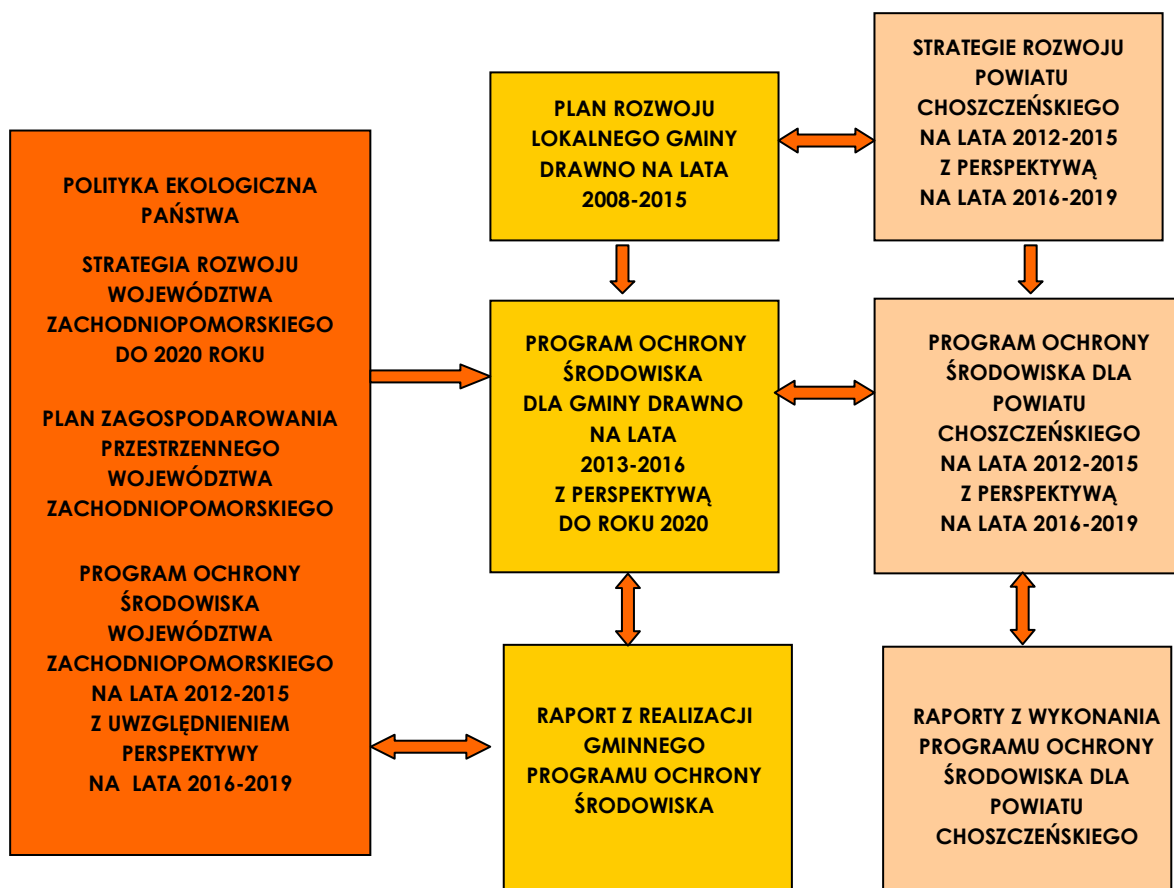
5.10. Krajobraz

Funkcjonowanie człowieka na ziemi związane jest z korzystaniem ze środowiska i jego wpływem na walory krajobrazowe. Nie powinno ono jednak wykluczać ochrony obecnego stanu środowiska. Należy podkreślić, że rozwój gospodarczy obszaru gminy i potrzeby ochrony środowiska na tym terenie powinny być ze sobą powiązane, zachowując zasadę zrównoważonego rozwoju.

Pod względem walorów krajobrazowych teren gminy jest bardzo bogaty i zróżnicowany. Za naruszenie naturalnego krajobrazu można uznać większe obiekty kubaturowe związane z działalnością człowieka. W mniejszych jednostkach osadniczych nie obserwuje się większych obiektów kubaturowych naruszających walory krajobrazowe. Występuje zabudowa zwarta, gdzie centrum wsi stanowi najczęściej jedna ulica, otoczona obszarami pól uprawnych i kompleksów leśnych. Na walory estetyczno - krajobrazowe oddziałują również maszty telefonii komórkowej rozstawione na terenie gminy.

6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA

Zgodnie z art. 17 ust. 1, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej Państwa, a także zapisów Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz Powiatowego Programu Ochrony Środowiska sporządza się Gminny Program Ochrony Środowiska. Przy sporządzaniu Programu, uwzględniono niezbędne wymagania polityki ekologicznej Państwa określone w art. 14, ustawy Prawo ochrony środowiska. Relacje zachodzące pomiędzy Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno, a dokumentami wyższego szczebla prezentuje rysunek 5.

Rysunek 5. Relacje pomiędzy Programem Ochrony Środowiska a innymi dokumentami

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Polityka ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna Państwa jest to najważniejszy dokument strategiczny, który poprzez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) stanowi, że wymagane jest sporządzanie polityki ekologicznej państwa na najbliższe 4 lata z perspektywą 4-letnią. W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął dokument

„Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji – parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Ponadto opracowany dokument był nazbyt ogólnikowy, a także zawierał wiele nieaktualnych elementów szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego.

Dlatego też w 2008 roku opracowano nowy dokument pod nazwą „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016**”. Dokument jest drugim z rzędu dokumentem strategicznym, którego opracowanie jest wymagane ustawą Prawo ochrony środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art.13 stwierdza, że polityka ekologiczna Państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej Państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej Państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna Państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa jest przyjęta w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

We wdrażaniu niniejszego programu **istotne znaczenie będą miały zasady uszczegółowiające zasadę nadrzędną**, a będą nimi zasady:

- **przezorności** (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- **integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- **równego dostępu do środowiska przyrodniczego**,
- **uspołecznienia**,
- **„zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- **prewencji** (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- **stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)**,

- **subsydiarności** (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem),
- **skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa

Ochrona zasobów naturalnych

Poprawa oraz ochrona zasobów naturalnych ma nastąpić na skutek następujących działań:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji, na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego,
- wyznaczenie obszarów cennych przyrodniczo (HNV – high nature value), które będą odgrywać istotną rolę w monitorowaniu realizacji instrumentów polityki ochrony bioróżnorodności biologicznej na obszarach rolnych i leśnych,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, tj. maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów wód podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopaliny,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopaliny w procesie planowania przestrzennego.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie ochrony przyrody:

- zakończenie prac nad pełną inwentaryzacją i waloryzacją różnorodności Polski i ustanowienie pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000,
- przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt, grzybów,
- przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju,
- wsparcie procesu opracowywania planów ochrony dla obszarów chronionych,

- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- ciągły nadzór nad wdrażaniem sieci obszarów Natura 2000 i jej monitorowanie,
- egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych uwzględniająca utworzenie nowych parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz powstawanie form i obiektów ochrony przyrody,
- opracowanie Krajowej Strategii Postępowania z Inwazjami Gatunkami Obcymi (wynikające z Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk),
- opracowanie Krajowej Strategii Ochrony Dużych Drapieżników,
- ratyfikacja porozumienia o ochronie afrykańsko – azjatyckich wędrownych ptaków wodnych, wynikająca z Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt,
- opracowanie nowej ustawy dotyczącej dopuszczenia organizmów GMO do środowiska – Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych,
- ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi,
- prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- aktualizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”,
- zalesienie do 2010 r. około 50 tys. ha, w tym 75% w sektorze prywatnym,
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi oraz dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie poprzez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych,
- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska,
- zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych,
- realizacja programu restytucji cisa w Polsce,
- rozbudowa funkcji leśnych banków genów,
- wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi:

- wyodrębnienie w ramach gospodarowania wodami dwóch sektorów, tj. sektora zarządzania zasobami wodnymi oraz sektora administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
- stopniowe wprowadzanie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie przez nich z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
- pełne dostosowanie polskiego prawa do prawa UE,
- opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego gospodarowania wodami spójnego z systemem informatycznym resortu „Środowisko”,
- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która będzie wskazywała obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- wyznaczenie obszarów zalewowych, tam gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,

- realizacja zadań wynikających z ustawy – Prawo wodne, przez Państwową Służbę Hydrologiczno – Meteorologiczną i Państwową Służbę Hydrogeologiczną,
- realizacja projektów ze środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
- modernizacja systemów melioracyjnych poprzez zaopatrzenie ich w urządzenia podpiętrzające wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
- dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno – promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych).

w zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa zintegrowanego,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promowanie takiej żywności,
- rozwój monitoringu gleb,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.

w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi:

- ułatwienie dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo – rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologiczno – górniczego,
- ułatwienie dostępu do map i danych geologicznych,
- uzupełnienie bazy danych geologiczno – inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- zakończenie prac nad systemem osłony przeciwosuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić na skutek następujących działań:

- poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,
- zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza atmosferycznego,
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski,
- ochrona wód poprzez realizację Ramowej Dyrektywy Wodnej,

- redukcja całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych o 75% poprzez zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2.000 RLM,
- utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel będzie realizowany poprzez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego kraju,
- prowadzenie odpowiedniej gospodarki odpadami,
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodowych i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- ocena narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenia efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami REACH.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie środowisko a zdrowie:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa,
- opracowanie zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanym z dopuszczeniem inwestycji do realizacji,
- poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego poprzez poprawę wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- wspólne działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- wspólne prowadzenie akcji edukacyjno – szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska,
- wyposażenie Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno – ekologicznego,
- sporządzenie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

w zakresie jakości powietrza:

- dalsza redukcja emisji SO₂ , NO_x oraz pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii (zadanie jest bardzo trudne ponieważ większość procesów przemysłowych w przemyśle oparta jest na spalaniu węgla),
- uchwalenie nowej Polityki energetycznej Polski do 2030r. w której zawarte będą mechanizmy stymulujące oszczędność energii oraz te które będą promowały rozwój odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań w sprawie gazyfikacji węgla (w tym także gazyfikacji podziemnej) oraz podziemnego składowania dwutlenku węgla,

- opracowanie i wdrożenie przez marszałka określonego województwa, programu naprawczego w 161 strefach miejskich, gdzie zanotowano przekroczenie standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w Dyrektywie CAPE.

w zakresie ochrony wód:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15.000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnej wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet I),
- uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno – środowiskowym kraju,
- opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze wszystkich źródeł przemysłowych,
- realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- wyposażenie jak największej liczby gospodarstw w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- wdrożenie praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

w zakresie gospodarki odpadami:

- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddawać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie nowych technologii w tym zakresie,
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,

w zakresie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:

- sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dróg krajowych i lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
- likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, a także budowę ekranów akustycznych,

- wykorzystanie planowania przestrzennego dla rozdzielenia potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkalnych,
- rozwój systemu monitoringu hałasu,
- zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska oraz szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru,
- opracowanie przez Ministerstwo Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródło promieniowania.

w zakresie substancji chemicznych w środowisku:

- przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych,
- kontynuacja programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwania azbestu, mogilników,
- szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

6.1.2. Limity krajowe

W dokumencie „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016**”, oraz w innych dokumentach krajowych zostały zawarte ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Najważniejsze z nich przedstawia tabela 38.

Tabela 38.
Limity krajowe

Termin osiągnięcia limitu	Limity
2013	zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów kierowanych na składowiska odpadów, w tym w szczególności doprowadzenie do sytuacji, odpady komunalne ulegające biodegradacji nie będą składowane w ilości większej niż 50% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
2014	osiągnięcie odzysku min. 60% i recyklingu 55% odpadów opakowaniowych
2015	wszystkie aglomeracje powyżej 2.000 RLM winny być wyposażone w oczyszczalnie ścieków oraz odpowiednio rozbudowaną sieć kanalizacyjną
	osiągnięcie przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego
2016	zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchniowych
	całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski
2017	zebranie 45% zużytych baterii i akumulatorów
2017	zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej
2020	zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej
	zmniejszenie łącznej emisji gazów cieplarnianych z terytorium Wspólnoty Europejskiej o 20% w porównaniu z rokiem 1990r.
2020	zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, tak aby udział tej energii wynosił nie mniej niż 14%

Źródło: Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

6.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego

Równoległe z realizacją polityki ekologicznej Państwa są tworzone, aktualizowane i realizowane wojewódzkie programy ochrony środowiska określające cele i zadania realizowane w zakresie ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim. „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019” określa priorytety, cele operacyjne i działania w zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane także na obszarze Gminy Drawno. Naczelną zasadą przyjętą w wojewódzkim programie ochrony środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. W związku z tym nadrzędnym celem wojewódzkiego programu jest: **ROZWÓJ GOSPODARCZY REGIONU PRZY ZACHOWANIU I OCHRONIE WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH ORAZ RACJONALNEJ GOSPODARCE ZASOBAMI.**

Priorytety, cele długoterminowe, cele krótkoterminowe zapisane w wojewódzkim Programie ochrony środowiska są następujące:

PRIORYTET I. Jakość powietrza (PA)- potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój OZE

Cel długoterminowy do roku 2019: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

PA 1. Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza

PA 2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

PA 3. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

PRIORYTET II. Wody powierzchniowe i podziemne (W): zagrożenia jakości wód; jakość wód powierzchniowych; jakość wód podziemnych

Cel długoterminowy do roku 2019: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

W 1. Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

W 2. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych

W 3. Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystywanie

W 4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek

PRIORYTET IV: Gospodarka odpadami (GO)

Cel długoterminowy do roku 2019: Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

GO 1. Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB .

GO 2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.

GO 3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów.

GO 4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

PRIORYTET V: Zasoby przyrodnicze województwa (OP)

Priorytet V.I. Prawne formy ochrony przyrody

Cel długoterminowy do roku 2019: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- OP 1. Pogłębianie i udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa
- OP 2. Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody
- OP 3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych
- OP 4. Ochrona walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego w strefie brzegowej Morza Bałtyckiego

Priorytet V.II. Lasy

- OP 5. Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska
- OP 6. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych
- OP 7. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych
- OP 8. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom

PRIORYTET VI: Turystyka (T)

Cel długoterminowy do roku 2019: Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- T 1. Wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych
- T 2. Promocja przyrodniczych walorów turystycznych województwa

PRIORYTET VII: Klimat akustyczny (H)

Cel długoterminowy do roku 2019: Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- H 1. Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas
- H 2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców

PRIORYTET VIII: Pola elektromagnetyczne (PEM)

Cel długoterminowy do roku 2019: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- PEM 1. Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

PRIORYTET IX: Zapobieganie poważnym awariom (PAP)

Cel długoterminowy do roku 2019: Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- PAP 1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
- PAP 2. Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych
- PAP 3. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych

PRIORYTET X: Kopaliny (SM)

Cel długoterminowy do roku 2019: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

SM 1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego

PRIORYTET XI: Jakość gleb (GL)

Cel długoterminowy do roku 2019: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

GL 1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej

GL 2. Opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej

GL 3. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych

PRIORYTET XII: Edukacja ekologiczna (EE)

Cel długoterminowy do roku 2019: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

EE 1. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami

EE 2. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa w zakresie zużycia wody oraz jej zanieczyszczeń

EE 3. Tworzenie proekologicznych wzorców zachowań, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, w odniesieniu do pozostałych komponentów środowiska

EE 4. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem

6.3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego

Polityka ekologiczna dla Powiatu Choszczeńskiego oparta została na Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego oraz istniejących uwarunkowaniach prawnych z uwzględnieniem dostosowania polskiego prawa do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019” wyznacza szereg priorytetów, celów perspektywicznych (długoterminowych), celów operacyjnych (krótkoterminowych) oraz działań ekologicznych, których realizacja przebiegać będzie równolegle na poziomie samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych. W ramach określonych celów wyznaczono przedsięwzięcia (własne i koordynowane), których konsekwencją realizacji na szczeblu powiatowym jest poprawa stanu środowiska na terenach gmin.

Celem nadrzędnym Powiatowego Programu Ochrony Środowiska jest rozwój gospodarczy Powiatu Choszczeńskiego przy zachowaniu wartości przyrodniczych regionu, oraz racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych. Cel nadrzędny jest zgodny z celem określonym w dokumentach strategicznych wyższego szczebla tj. z zasadą zrównoważonego rozwoju, która jest realizowana poprzez integrowanie działań gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej, gwarantujących możliwości zaspokajania obecnych potrzeb obywateli, jak i potrzeb przyszłych pokoleń.

Program powiatowy zawiera priorytetowe kierunki działań w skali powiatu i gmin. Do wyznaczonych priorytetów, celów perspektywicznych (długoterminowych), celów operacyjnych (krótkoterminowych) oraz działań ekologicznych w programie powiatowym należą:

PRIORYTET: JAKOŚĆ POWIETRZA - POTENCJALNE MOŻLIWOŚCI OGRANICZENIA EMISJI GAZÓW DO POWIETRZA POPRZEZ ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Realizacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Opiniowanie programów ochrony powietrza opracowywanych dla strefy zachodniopomorskiej, w przypadku stwierdzenia przekroczenia norm jakości powietrza, zgodnie z roczną oceną wykonywaną przez WIOŚ.
2. Kontrola, monitorowanie i zarządzanie przyjętym „Programem ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej, którą stanowi obszar województwa zachodniopomorskiego z wyłączeniem aglomeracji szczecińskiej, ze względu na przekroczenie poziomu docelowego określonego dla ozonu”.
3. Wdrożenie działań wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza.
4. Opracowanie lub aktualizacja programów ograniczenia niskiej emisji (PONE).
5. Wdrożenie programów ograniczenia niskiej emisji np. dotacje na wymianę źródeł ogrzewania.

2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Monitoring jakości powietrza.
2. Podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej.
3. Termomodernizacja budynków, w tym budynków użyteczności publicznej.
4. Zmiany systemów ogrzewania na sprzyjające środowisku - np. wymiana ogrzewania węglowego na bardziej ekologiczne (gazowe, olejowe, z odnawialnych źródeł energii), modernizacje istniejących kotłowni.
5. Prace inwestycyjne w obszarze sieci przesyłowych, w tym kontynuacja modernizacji istniejących sieci dystrybucyjnych, rozbudowa sieci dystrybucyjnej dla nowych odbiorców i potrzeb OZE, inwestycje w zakresie linii elektroenergetycznych.
6. Budowa, modernizacja urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń (pyłowo - gazowych) emitowanych do powietrza.
7. Prace inwestycyjne w zakresie gazownictwa.
8. Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych.
9. Budowa obwodnic, przebudowa, modernizacja/poprawa stanu technicznego istniejących dróg.
10. Tworzenie ścieżek rowerowych.

3. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Działania prowadzące do wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii, w tym:

- ✓ biogazu - np. budowa biogazowni,
- ✓ biomasy - np. produkcja paliw z biomasy, wzrost wykorzystania biomasy jako źródła energii,

- ✓ energii słonecznej - np. wzrost stosowania przez użytkowników środowiska kolektorów słonecznych,
- ✓ energii wiatru - np. budowa farm wiatrowych,
- ✓ energii geotermalnej - np. poprzez wykorzystanie ciepła ziemi,
- ✓ energii spadku wód.

PRIORYTET: WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE - JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH, ZAGROŻENIA JAKOŚCI WÓD

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku):

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, oraz ochrona jakości wód podziemnych

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Budowa, modernizacja istniejących systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, szczególnie na obszarach wiejskich.
2. Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków - na terenach gdzie jest to uzasadnione względami ekonomicznymi i środowiskowymi.
3. Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja istniejącej kanalizacji, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników.
4. Kontrola w zakresie zagospodarowania ścieków pochodzących z gospodarstw domowych i innych źródeł poprzez np. sprawdzenie podłączenia do sieci kanalizacyjnej, wyposażenia w oczyszczalnię przydomową lub zbiornik bezodpływowy i warunki jego opróżniania.
5. Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.
6. Działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych.
7. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.
8. Rewitalizacja jezior oraz zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem.

2. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Odbudowa, modernizacja koryt rzek, utrzymywanie koryt cieków naturalnych, kanałów w należytym stanie (konserwacja, odmulenie itp.), zapewnienie należytego przepływu wód.
2. Budowa, remonty urządzeń wodnych.
3. Budowa zbiorników retencyjnych, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu małej retencji wód dla województwa zachodniopomorskiego do roku 2015.”
4. Realizacja przez ZZMiUW zadań wytyczonych do wykonania na terenie powiatu choszczeńskiego w ramach PROW 2007-2013.
5. Modernizacja, konserwacja urządzeń melioracyjnych.
6. Opracowanie projektu planu występowania zjawisk suszy w regionach RZGW Szczecin i Poznań wraz ze wskazaniem obszarów najbardziej narażonych.

3. Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Kontynuacja budowy/modernizacji systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.
2. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom podziemnym wykorzystywanym do celów pitnych.

3. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom śródlądowym, będącym środowiskiem bytowania ryb w warunkach naturalnych.

4. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom wykorzystywanym do kąpielii, w szczególności pod względem sanitarnym.

4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Budowa oraz modernizacja istniejących budowli piętrzących, poprzez wyposażenie ich w przepławki, budowa nowych przepławek, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego.”

2. Zwiększenie możliwości retencyjnych, oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych, na obszarach cennych przyrodniczo, ochrona siedlisk wodnych.

3. Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych, oraz introdukcja rodzimych gatunków ryb.

PRIORYTET: GOSPODARKA ODPADAMI

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Działania związane z budową systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO 2014, oraz planem gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami.

2. Wdrażanie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym recyklingu, odzysku energii zawartej w odpadach.

3. Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

4. Eliminacja praktyk niewłaściwej eksploatacji składowisk odpadów, oraz niewłaściwej ich rekultywacji.

5. Zapewnienie dostępu do instalacji służącej do przetwarzania odpadów posiadającej odpowiednią przepustowość.

6. Rozwój rynku surowców wtórnych i produktów zawierających te surowce poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu, jednostek samorządu terytorialnego, oraz egzekwowanie obowiązków dotyczących odzysku i recyklingu odpadów.

7. Wydawanie decyzji w zakresie gospodarowania odpadami, spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

8. Uczestnictwo w budowie/rozbudowie zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO) zgodnie z założeniami WPGO obejmujących regionalne instalacje:

- ✓ mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcenia odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
- ✓ składowania przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- ✓ kompostowania odpadów zielonych, sortowania poszczególnych frakcji odpadów komunalnych,
- ✓ demontażu odpadów wielkogabarytowych,
- ✓ przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

9. Zakończenie eksploatacji i rekultywacja składowiska odpadów w m. Pławienko gm. Bierzwnik.

10. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów.

2. Działania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych - najpóźniej do 2015 roku.
2. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem selektywnego zbierania odpadów - najpóźniej do 2015 roku.
3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko odpadów, tak aby nie było składowanych: w 2013 r. więcej niż 50 %, w 2020 r. więcej niż 35 %, masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
4. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60 % wytworzonych odpadów do końca 2014 r.
5. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących z gospodarstw domowych, i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku.
6. Monitoring i bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów.

3. Działania w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi.
2. Zwiększenie kontroli nad prowadzeniem gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi wytwarzanymi przez małych wytwórców (w małych ilościach).
3. Rozbudowa infrastruktury technicznej w zakresie: zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zbierania zużytych opon, selektywnego zbierania, przetwarzania wykorzystania odpadów z budowy remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej.
4. Prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących punkty zbierania pojazdów, stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
5. Zbieranie pojazdów usuniętych z drogi zgodnie z ustawą Prawo o ruchu drogowym, i przekazywanie do stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
6. Realizacja działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.”
7. Ograniczenie składowania osadów ściekowych.
8. Monitoring terenu po zlikwidowanym mogiłniku, zlokalizowanym w Pomieniu gm. Recz

PRIORYTET: ZASOBY PRZYRODNICZE POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO - PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY, LASY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych powiatu

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Kontynuacja inwentaryzacji przyrodniczej województwa (w tym powiatu choszczeńskiego), w szczególności obszarów Natura 2000 - inwentaryzacja pod kątem tworzonych Planów Zadań Ochronnych.
2. Edukacja mająca na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych, oraz w zakresie ochrony dziedzictwa ekologicznego.

2. Stworzenie prawno - organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Opracowanie planu ochrony dla Drawieńskiego Parku Narodowego.
2. Opracowanie Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000, zlokalizowanych w obrębie powiatu choszczeńskiego.
3. Opracowanie planów ochrony dla istniejących w powiecie choszczeńskim rezerwatów przyrody, nie posiadających takich planów.
4. Tworzenie nowych form ochrony przyrody.

3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk, oraz populacji gatunków zagrożonych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Monitoring stanu gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000, innych cennych przyrodniczo terenów, oraz przeciwdziałanie pogarszaniu się tego stanu.
2. Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo (np. terenów podmokłych, łąk, wrzosowisk).
3. Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, z dużym uwzględnieniem obszarów chronionych.
4. Odtwarzanie cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych, terenów zieleni.
5. Opracowanie/wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych.
6. Opracowanie/wdrażanie systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo, wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej, oraz służącej ochronie przyrody.
7. Szkolenie i wsparcie rolników we wdrażaniu programów rolnośrodowiskowych.

4. Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości.”
2. Zalesianie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków, przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczo - krajobrazowych.
3. Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej na obszarach leśnych.
4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
5. Zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz zwiększenie rekultywacji terenów leśnych zdegradowanych, w tym: rekultywacja na cele przyrodnicze leśnych terenów zdegradowanych, odtwarzanie terenów leśnych zniszczonych przez katastrofy, oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych np. budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych wyznaczonych jako drogi pożarowe.
6. Renaturyzacja obszarów leśnych.

5. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Realizacja planów urządzania lasów.
2. Realizacja uproszczonych planów urządzania lasów, oraz zadań wynikających z decyzji określających zadania z zakresu gospodarki leśnej.

6. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnianie lasów - rozwój posiadanej infrastruktury (pola biwakowe, szlaki turystyczne), poszerzanie bazy edukacyjnej.

2. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających z wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.

3. Promocja turystyki związanej z korzystaniem z terenów leśnych, łowiectwem, turystyki ekologicznej i rowerowej.

7. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Monitorowanie i ograniczenie występowania szkodników owadzych w lasach.
2. Monitorowanie i ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach (np. poprzez modernizację/zakup sprzętu przeciwpożarowego, wczesnego wykrywania pożarów lasu, sprzętu patrolowo-gaśniczego).
3. Budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych uznanych za pożarowe.
4. Wykonanie sztucznych zbiorników na potrzeby gaśnicze na terenach leśnych, gdzie nie ma dostępu do naturalnych źródeł poboru wody.
5. Retencjonowanie wody na obszarach leśnych.
6. Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem, dewastacją).

PRIORYTET: TURYSTYKA

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych powiatu choszczeńskiego w rozwoju turystyki**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Wdrożenie zasad zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Określenie pojemności i chłonności turystycznej miejsc szczególnie cennych przyrodniczo.
2. Dostosowanie infrastruktury i zasad zarządzania ruchem turystycznym do oszacowanych poziomów chłonności i pojemności turystycznej.
3. Opracowanie koncepcji wykorzystania zasobów przyrodniczych regionu wraz z podziałem obszarów cennych przyrodniczo na strefy (w zależności od dostępności i zagospodarowania), przy uwzględnieniu bogactwa siedlisk, ich odporności na presję turystyczną.

2. Promocja przyrodniczych walorów turystycznych powiatu choszczeńskiego

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Opracowanie i wdrożenie systemów informacyjnych o przyrodniczych walorach turystycznych uwzględniających walory powiatu choszczeńskiego, spójne z zintegrowanym systemem zarządzania obszarami chronionymi.
2. Kampanie promocyjne podkreślające znaczenie walorów przyrodniczych powiatu choszczeńskiego.

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Tworzenie warunków do aktywnego uprawiania turystyki przy wykorzystaniu posiadanych walorów naturalnych obszaru, sprzyjających rozwojowi społeczno – gospodarczego powiatu choszczeńskiego oraz podniesieniu konkurencyjności regionu przy jednoczesnym zachowaniu walorów kulturowych i przyrodniczych**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Realizacja zadań wynikających z projektowanej „Strategii Rozwoju Turystyki Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2020”

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Tworzenie produktu turystycznego.
2. Promocja produktów oraz walorów turystycznych.
3. Rozwój zasobów ludzkich w zakresie turystyki.

PRIORYTET: KLIMAT AKUSTYCZNY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie poziomu hałasu do obowiązujących standardów**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców powiatu na ponadnormatywny hałas

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Opracowanie map akustycznych, jeśli będą wymagane.
2. Opracowanie i realizacja wynikających z map akustycznych programów ochrony przed hałasem, jeżeli będą wymagane.
3. Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu.

2. Ograniczenie uciążliwości akustycznych dla mieszkańców powiatu choszczeńskiego

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem poprzez: budowę obwodnic i dróg alternatywnych do dróg istniejących (wraz z odpowiednim zabezpieczeniem akustycznym), przebudowę i remonty nawierzchni istniejących dróg, wprowadzenie ograniczeń prędkości,
2. Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu do środowiska, oraz utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania, w przypadku braku możliwości zastosowania rozwiązań technicznych ograniczających hałas.
3. Ograniczenie uciążliwości akustycznej w miejscach jej występowania (szczególnie w okolicach: szpitali, szkół, przedszkoli, internatów itd.) poprzez: budowę ekranów akustycznych, wałów ziemnych, tworzenie pasów zieleni ochronnej, szczególnie przy trasach komunikacyjnych, zwiększenie izolacyjności akustycznej budynków (np. poprzez wymianę okien).
4. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu np. poprzez modernizację tras komunikacyjnych, torów kolejowych itp.
5. Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanych funkcjach) w planowaniu przestrzennym, oraz wprowadzenie zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.
6. Edukacja ekologiczna i promocja korzystania z transportu rowerowego, komunikacji zbiorowej, oraz proekologicznego korzystania z samochodów.
7. Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, że w wyniku działalności, poza zakładem przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu.

PRIORYTET: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Ochrona przed polami elektromagnetycznymi**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych.
2. Przyjmowanie i weryfikacja informacji zawartych w zgłoszeniach instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w szczególności sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych emitowanych w wyniku pracy instalacji.

PRIORYTET: ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Zmniejszenie skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, oraz ograniczanie ryzyka ich występowania**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Zmniejszenie zagrożenia i minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Prowadzenie kontroli na terenie zakładów przemysłowych.
2. Wzmacnianie kadr pracowniczych prowadzących monitoring środowiska (straży pożarnej, WIOŚ).
3. Wyposażenie służb monitoringu w odpowiedni sprzęt umożliwiający podjęcie działań ratowniczych w przypadku wystąpienia zagrożenia, awarii, katastrofy.

2. Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Wspieranie działalności jednostek reagowania kryzysowego.
2. Kontrole pojazdów przewożących substancje niebezpieczne.
3. Wykreowanie właściwych postaw obywateli w sytuacji wystąpienia zagrożenia dla środowiska, np. w przypadku poważnej awarii przemysłowej.

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Edukacja wśród mieszkańców gmin powiatu choszczeńskiego w zakresie właściwego zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska.

PRIORYTET: KOPALINY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach, oraz ochrona środowiska naturalnego przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.
2. Kontrole w zakresie wykonywania udzielonych koncesji.
3. Współpraca w tworzeniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z uwzględnieniem kopalin i ich ochrony przed trwałym zainwestowaniem niegórnym.
4. Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego.

PRIORYTET: JAKOŚĆ GLEB

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem, oraz rekultywacja terenów zdegradowanych**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa, oraz działalności gospodarczej

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Szkolenia rolników dot. promocji rolnictwa ekologicznego.
2. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi.
3. Ochrona gleb przed erozją, ograniczanie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb, również w innych sektorach gospodarki.
4. Ochrona gleb przed zakwaszeniem, oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb.

2. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Rozwój systemu monitoringu/identyfikacji terenów zdegradowanych, w tym: monitoring azotu mineralnego w glebie, monitoring azotu i fosforu w wodach do głębokości 90 cm pod powierzchnią gleby, monitoring siarki siarczanowej i ogólnej w glebie.
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych.
3. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów.

PRIORYTET: EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): **Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu choszczeńskiego, oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska**

Cele operacyjne krótkoterminowe (do 2015 roku):

1. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu w zakresie ochrony powietrza, gospodarki odpadami, zużycia wody i jej zanieczyszczenia, oraz pozostałych komponentów środowiska

Plan operacyjny (szczegółowe działania) dla wytyczonego celu:

1. Działania dotyczące podnoszenia świadomości na temat możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii, właściwej gospodarki odpadami, wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej na jakość wód, właściwego nawożenia gleb, promowanie rolnictwa ekologicznego itd. (np. poprzez artykuły w prasie, Internecie).
2. Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu właściwego nawożenia, stosowania dobrych praktyk rolniczych i ochrony gleb oraz promocja rolnictwa ekologicznego.

2. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem

1. Zamieszczanie na stronach internetowych informacji o środowisku, oraz linków do stron internetowych zawierających takie informacje.

7. OCENA REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Z uwagi na fakt, iż w ostatnich latach Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawno na lata 2004-2007 z perspektywą dna lata 2008-2011, nie został zaktualizowany w przedmiotowym rozdziale określono realizację działań na terenie Gminy Drawno zapisanych w powiatowym Programie Ochrony środowiska. Powiatowy Program był na bieżąco aktualizowany i zawierał szczegółowy wykaz wszystkich działań do realizacji przez wszystkie gminy powiatu w latach 2008-2011. Ocenę realizacji dotychczasowych działań dot. Gminy Drawno zapisanych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” przedstawiono poniżej.

I CEL STRATEGICZNY: DALSZE POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

CEL 1. Poprawa jakości środowiska

CEL 1.1. Poprawa gospodarki wodnej.

CEL ŚREDNIOOKRESOWY 1.1.1 Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Zadanie 1. Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w UE w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpieli oraz do bytowania ryb.

- Działanie: Ograniczenia zanieczyszczeń do wód ze źródeł punktowych i obszarowych (jednostki i podmioty realizujące: JST, RZGW, WIOŚ, użytkownicy środowiska) – Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,

Zadanie 2. Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.

- Działanie: Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych. (jednostki i podmioty realizujące: Gminy, ARiMR, OSChR, ODR, indywidualni hodowcy) – Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania. Działanie to było realizowane przez inne jednostki i podmioty: w 2011 r. RZGW w Szczecinie

dokonał weryfikacji obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć (OSN), w oparciu o wyniki pracy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego”. W wyniku ww. weryfikacji obszarem OSN objęto zlewnię rzeki Płoni oraz zlewnię rzeki Małej Iny. Dodatkowo obszary szczególnie narażone zostały wyznaczone Rozporządzeniem Nr 6/2012 Dyrektora RZGW w Szczecinie. Jednostka realizująca: Dyrektor RZGW Szczecin, finansowanie: środki własne,

- Działanie: Tworzenie i prowadzenie bazy danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczenia azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm od powierzchni gruntu (jednostka realizująca: Stacja Chemiczno - Rolnicza, finansowanie: środki własne)- działanie było realizowane w sposób ciągły.

Zadanie 3. Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i jezior.

- Działanie: Kontynuacja realizacji „Programu budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego” (jednostki i podmioty realizujące: ZZMiUW) – w ramach tego działania w 2011 r. rozpoczął się etap projektowy dla zaplanowanego do realizacji w ramach ww. programu projektu „Budowa niebieskiego korytarza ekologicznego wzdłuż rzeki Iny i jej dopływów - budowa przepławek dla ryb” w ramach programu LIFE+.

Zadanie 4. Poprawa jakości wody.

- Działanie: Wyposażenie aglomeracji (o równoważnej liczbie mieszkańców równej i powyżej 2000) w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Działanie: Kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich (jednostki i podmioty realizujące: gminy powiatu choszczeńskiego) - w ramach ww. działań na terenie Gminy Drawno realizowano następujące zadania: rozbudowa kanalizacji w gm. Drawno - etap projektowy, oraz budowa kanalizacji sanitarnej Drawno - osiedle. Realizacja: 2008-2011; Finansowanie i koszt: PROW 2007-2013 1.453.187,47 zł,
- Działanie: Dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustawowych (usuwanie fosforu i azotu), (jednostka realizująca: prowadzący instalację). Działanie nie zostało zrealizowane. Nie realizowano. Przeprowadzone przez starostę przeglądy posiadanych przez oczyszczalnie ścieków pozwoleń wodno prawnych wykazały, że parametry odprowadzanych ścieków są dotrzymywane - na poziomach określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.
- Działanie: Odmulanie koryt rzek, modernizacja dna rzek, wzmocnienie skarp, remont jazu, budowa przepławki na rz. Słopiczy i Inie (jednostka realizująca: ZZMiUW) - konserwacja urządzeń melioracji wodnych - roboty konserwacyjne np. usuwanie zatorów, wykaszanie, wygrabianie, oczyszczanie z namułu itp. Realizacja: 2010-2011. Finansowanie i koszt: 300.000 zł (2010 r.) środki własne ZZMiUW; 1.400.000 zł (2011 r.), w tym 1.200.000 zł: dotacja celowa, 200.000 zł środki własne ZZMiUW.

CEL ŚREDNIOOKRESOWY 1.1.2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przez skutkami powodzi i suszy.

Zadanie 1. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.

- Działanie: Kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody
- Działanie: Optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników (jednostki i podmioty realizujące: gminy i użytkownicy środowiska) - w ramach ww.

działań na terenie Gminy Drawno zrealizowano budowę wodociągu w m. Żółwino. Realizacja: 2008-2009, Finansowanie i koszt: budżet gminy: b.d.

Dodatkowo realizowane zadania w zakresie ochrony wód.

W ramach niniejszego zadania na terenie powiatu choszczeńskiego realizowano również inne działania w zakresie ochrony wód takie jak:

- Działanie: Zarybianie jezior powiatu choszczeńskiego (jednostka realizująca: powiat choszczeński, PZW) - zakup narybku na zarybianie jezior powiatu choszczeńskiego. Realizacja: 2008-2009, Finansowanie i koszt: 41.432 zł (2008 r.) z czego 8000 zł środki powiatu, 50.460 zł (2009 r.) z czego 8000 zł środki powiatu - środki własne powiatu, środki PZW,
- Działanie: Ochrona ekosystemów wodnych. Jednostka realizująca: Drawieński Park Narodowy - nadzór oraz monitoring ichtiofauny (połowy kontrolne, regulacyjne, liczenie miejsc tarlisk ryb łososiowatych) na terenie DPN (w części dot. powiatu choszczeńskiego). Realizacja: 2010-2011, finansowanie i koszt: 4.632,56 zł (2008 r.), 3.554,92 zł (2009 r.) - środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN,
- Działanie: Działania edukacyjno/szkoleniowe w zakresie ochrony wód (jednostka realizująca: powiat choszczeński) - szkolenia pracowników samorządowych: w zakresie strategii monitoringu i ochrony wód. Realizacja: 2008 r., koszt: koszty dojazdu na szkolenie (budżet powiatu); w zakresie: Zasoby wodne. Zasady korzystania z wód. Realizacja: 2008 r.; finansowanie i koszt: 245 zł + koszty dojazdu (budżet powiatu),
- Działanie: Realizacja monitoringu jakości wód użytkowych, wymaganego dyrektywami szczegółowymi w zakresie spełnienia warunków do bytowania ryb, wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia oraz w zakresie zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego (jednostka realizująca: DPN) - monitoring jakości i czystości wód oraz poziomu wód występujących na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 9.381,22 zł (w tym 3.433,47 zł w 2008 r., 5.945,75 zł w 2009 r.).

I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.

Cel 1. Poprawa jakości środowiska.

CEL STRATEGICZNY 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.

Zadanie 1. Poprawa jakości powietrza.

- Działanie: Systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach (jednostka realizująca: Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski) - w 2010 r. opracowany został program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej, którą stanowi obszar województwa zachodniopomorskiego z wyłączeniem aglomeracji szczecińskiej, ze względu na przekroczenie poziomu docelowego określonego dla ozonu, na podstawie rocznej oceny wykonanej przez WIOŚ w Szczecinie. Realizacja: 2010 r., finansowanie i koszt: Urząd Marszałkowski, b.d.,
- Działanie: Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza (jednostki i podmioty realizujące: JST) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych (jednostki i podmioty realizujące: JST) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,

- Działanie: Zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędność energii i stosowania alternatywnych źródeł energii (jednostki i podmioty realizujące: JST) – Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Modernizacja urzędzeń technologicznych, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (jednostki i podmioty realizujące: właściciele, zarządcy budynków) – Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Bieżąca modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych (jednostki i podmioty realizujące: zarządcy dróg) - w ramach realizacji działania wykonano przebudowę drogi nr 2233Z Świąciechów - Drawno o dł. 5,043 km. Realizacja: 2009 r., finansowanie i koszt: 2.980.079,31 zł, w tym 1.490.396,60 zł środki PZD, 1.490.396,59 zł Budżet Państwa – Wojewoda.

Zadanie 2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.

- Działanie: wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii - okres realizacji 2008-2011 (jednostki i podmioty realizujące: JST, Wojewoda) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,

Zadanie 3. Działania prowadzące do wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

- Działania: Podejmowanie działań zmierzających do rozwoju wykorzystania energii wiatrowej, energii słonecznej, energii z biomasy, wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy), w celu zwiększenia efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystania energii (jednostki i podmioty realizujące: gminy, powiat, użytkownicy środowiska) – Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania.

I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.

Cel 1. Poprawa jakości środowiska.

CEL STRATEGICZNY 1.3. Poprawa klimatu akustycznego.

Zadanie 1. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem.

- Działanie: Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy, szynowy) (jednostki i podmioty realizujące: zarządcy dróg poprzez bieżącą modernizację dróg) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Ograniczenie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej (jednostki realizujące: użytkownicy środowiska, WIOŚ) - W ramach zadania wykonywane były przez starostę kontrole podmiotów gospodarczych. Zazwyczaj są to kontrole interwencyjne. W przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu wydawane są decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. W ramach ochrony przed hałasem starosta przeprowadził: 1 kontrolę w 2010 r., 4 kontrole w 2011 r. Kontrole podmiotów gospodarczych przeprowadza również WIOŚ Szczecin. W przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu podczas kontrolnych pomiarów hałasu WIOŚ występuje do starosty o wydanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu,
- Działanie: Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym (jednostki realizujące: gminy, Wojewoda) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,

Zadanie 2. Promowanie działań mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy.

- Działanie: Opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przez hałasem, o ile będą wymagane (jednostki realizujące: JST) - w latach 2008-2011 nie opracowywano takiego programu - nie było takiej potrzeby,
- Działanie: Egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych (jednostki realizujące: Policja) - zadanie przypisano do realizacji policji. W ramach tego zadania w latach 2008-2011 policjanci ruchu drogowego KPP Choszczno prowadzili cykliczne kontrole prędkości, oraz kontrole zlecone przez odpowiednie służby tj. kontrole w miejscach wskazanych jako niebezpieczne oraz na odcinkach dróg na terenie powiatu choszczeńskiego, gdzie istnieją ograniczenia prędkości. W sumie w latach 2008-2011 ujawnili 12.041 tego typu wykroczeń. Finansowanie i koszt: środki własne Policji przy pomocy sprzętu zakupionego ze środków policji i środków samorządowych, b.d.,
- Działanie: Modernizacja dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnie narażonych na hałas (jednostki realizujące: zarządcy dróg) - nie realizowano w okresie sprawozdawczym,
- Działanie: Budowa obwodnic dla najbardziej zagrożonych hałasem miejscowości (jednostki realizujące: zarządcy dróg) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia drzew i krzewów) (jednostki realizujące: zarządcy dróg) - Nasadzenia drzew wzdłuż dróg powiatowych: 1010 sztuk. Realizacja: 2008 r., Finansowanie i koszt: 27.017,50 zł, środki PZD.

I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.

Cel 1. Poprawa jakości środowiska.

CEL STRATEGICZNY 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Zadanie 1. Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego.

- Działanie: Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego (jednostki realizujące: WIOŚ) - zadanie przypisano do realizacji bezpośrednio WIOŚ. Według przedłożonej przez WIOŚ w Szczecinie informacji o stanie środowiska w powiecie choszczeńskim w 2010 r. WIOŚ skontrolował 10 obiektów, których eksploatacja powoduje emisję pól elektromagnetycznych (stacje telefonii komórkowych). Finansowanie i koszt: b.d. środki własne WIOŚ. Od 01.01.2011 r. obowiązuje przepis nakładający obowiązek zgłaszania staroście instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. W 2011 r. zgłoszono 26 tego typu instalacji.
- Działanie: Pomiary pól elektromagnetycznych (jednostki realizujące: prowadzący instalację) - zadanie przypisano do realizacji prowadzącym instalację. Badania takie wykonuje się zgodnie z obowiązkiem określonym w ustawie Prawo ochrony środowiska (art. 122a). W 2011 r. wraz z wejściem w życie przepisu nakładającego obowiązek zgłaszania instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne prowadzący stacje telefonii komórkowych przedkładali staroście zgłoszenia wraz z wynikami pomiarów pól elektromagnetycznych. We wszystkich przypadkach (26 zgłoszeń w 2011 r.) na terenach otaczających stacje bazowe telefonii komórkowych nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnym poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Finansowanie

i koszt: b.d. Prowadzone przez WIOŚ Szczecin pomiary w latach 2010 - 2011 również nie wykazały przekroczeń,

- Działanie: Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego informacji o możliwości lokalizowania instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (jednostki realizujące: gminy) - nie realizowano w okresie sprawozdawczym.

Zadanie 2. Ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

- Działanie: Wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Jednostki realizujące: WIOŚ) - w latach 2010 - 2011 nie stwierdzono na terenie powiatu choszczeńskiego przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (w 2010 roku pomiary wykonywane były na terenie Gminy Drawno).

I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.

Cel 2. Poprawa gospodarki odpadami.

Zadanie 1. Poprawa gospodarki odpadami.

- Działanie: Minimalizacja ilości wytworzonych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego (zgodnie ze standardami unijnymi) systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów (jednostki realizujące: Gminy, mieszkańcy, podmioty gospodarcze) - w Gminie Drawno w latach 2008-2009 w ramach działania budowano system zbiórki odpadów wielkogabarytowych z sektora budowlanego i wraków pojazdów - wyznaczenie lokalizacji i stworzenie gminnego punktu gromadzenia odpadów nietypowych (niebezpiecznych i wielkogabarytowych). Finansowanie i koszt. b.d.,
- Działanie: Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska (jednostki realizujące: podmioty prowadzące instalacje) - nie realizowano w okresie sprawozdawczym,
- Działanie: Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska, w tym w szczególności ulegających biodegradacji (jednostki realizujące: gminy) – w okresie raportowania Gmina Drawno realizowała działanie poprzez budowę systemu zbiórki odpadów organicznych z gospodarstw domowych, a w rejonach zabudowy jednorodzinnej propagowanie idei wykonywania kompostowników w ogródkach. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt. b.d.,
- Działanie: Kompleksowe rozwiązanie problemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (jednostki realizujące: Marszałek Województwa) - zadanie przypisano do realizacji Marszałkowi Województwa Zachodniopomorskiego. Brak informacji o zrealizowanych zadaniach. Na terenie powiatu nie ma i nie planowano lokalizacji instalacji do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- Działanie: Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych (jednostki realizujące: JST, użytkownicy środowiska) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Unieszkodliwianie odpadów medycznych i weterynaryjnych (jednostki realizujące: JST, podmioty gospodarcze) - na terenie powiatu choszczeńskiego nie ma instalacji unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Realizacja działania leży po stronie wytwórców odpadów.
- Działania: Działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami (jednostki realizujące: JST, placówki edukacyjne) – na terenie Gminy Drawno działanie realizowano poprzez

prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnych wśród mieszkańców, tj. akcja ulotkowa, internet. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: b.d.,

Zadanie 2. Tworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami.

- Działanie: Tworzenie ponadgminnych struktur dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów (jednostki realizujące: gminy) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Modernizacja i wprowadzenie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych (jednostki realizujące: prowadzący instalacje) - brak informacji o prowadzonych zadaniach w ramach ww. działania.

Zadanie 3. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

- Działanie: Ograniczenie oddziaływania składowisk na środowisko – w latach 2008-2011 nie zamknięto żadnego składowiska odpadów. Składowiska niespełniające standardów UE zostały zamknięte wcześniej. W ramach rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów Gmina Drawno wykonała na terenie zamkniętego składowiska odpadów w m. Rościn 3 piezometry do monitoringu jakości wód podziemnych. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: b.d.,
- Działanie: Ograniczenie oddziaływania składowisk na środowisko (jednostki realizujące: zarządzający składowiskiem) - w ramach tego działania Gmina Drawno nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Całkowita eliminacja i unieszkodliwianie PCB (jednostki realizujące: posiadacze urządzeń zawierających PCB) - działanie przypisano posiadaczom urządzeń zawierających PCB. Brak danych na temat ich realizacji,
- Działanie: Wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów (jednostki realizujące: gminy, lasy państwowe) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi (jednostki realizujące: gminy) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Wdrażanie termicznych metod odzysku osadów komunalnych (jednostki realizujące: podmioty prowadzące instalacje) - brak jest w powiecie instalacji do termicznego odzysku osadów komunalnych. Brak jest informacji o zadaniach wykonywanych przez prowadzących instalacje.
- Działanie: Wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu z odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych (Jednostki realizujące: gminy, podmioty prowadzące instalacje) – brak jest w powiecie ww. instalacji. Brak jest informacji o zadaniach wykonywanych przez prowadzących instalacje.
- Działanie: Budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych. Budowa zakładu utylizacji odpadów (jednostki realizujące: podmioty prywatne, gminy) - w latach 2008-2011 na terenie powiatu nie budowano i nie planowano budowy tego typu instalacji,
- Działanie: Zwiększenie udziału odzysku odpadów, w tym odzysku energii (jednostki realizujące: podmioty prowadzące instalacje) - działanie przypisano do realizacji bezpośrednio podmiotom prowadzącym instalacje. Brak jest informacji o realizowanych przez nie zadaniach,
- Działanie: Kontynuacja prac nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku oraz recyklingu odpadów opakowaniowych (jednostki realizujące: podmioty wprowadzające opakowania do obrotu) - działanie przypisano do realizacji podmiotom

wprowadzającym do obrotu opakowania. Brak jest informacji o realizowanych przez te podmioty zadaniach,

- Działanie: Stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym niebezpiecznych, wielkogabarytowych (jednostki realizujące: gminy) – na terenie Gminy Drawno wyznaczono lokalizację i stworzono punkty gromadzenia odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych (teren KZUH w Drawnie). Realizacja: 2008 - 2011. Finansowanie i koszt: b.d.,
- Działanie: Rozwój selektywnej zbiórki odpadów (jednostki realizujące: gminy) – na terenie Gminy Drawno wykonano działania związane z budową systemu zbiórki odpadów wielkogabarytowych, z sektora budowlanego - wyznaczenie lokalizacji i stworzenie gminnego punktu gromadzenia odpadów nietypowych (niebezpiecznych i wielkogabarytowych). Realizacja: 2008 - 2011. Finansowanie i koszt: b.d. Dodatkowo dostawiono pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów (plastik, papier, szkło). - Jednostka realizująca: Gmina Drawno, finansowanie: Środki własne MPGK Sp. z o.o. Choszczno, koszt: b.d.,
- Działanie: Rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (jednostki realizujące: gminy) - informacje o realizacji opisano w działaniu „Stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym niebezpiecznych, wielkogabarytowych”,
- Działanie: Rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku, w tym recyklingu odpadów pochodzących z demontażu pojazdów (jednostki realizujące: podmioty gospodarcze) - działanie przypisano do realizacji bezpośrednio podmiotom gospodarczym. Na terenie powiatu istnieje jedna stacja demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- Działanie: Poprawa dostępu do informacji o miejscach zbiórki, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (jednostki realizujące: JST, podmioty uczestniczące w systemie gospodarki odpadami) - na terenie Gminy Drawno rozpowszechniano informacje o terminie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, sprzętu RTV i AGD wśród mieszkańców poprzez plakaty, oraz informacje na stronie internetowej urzędu. Realizacja: 2008-2011, finansowanie i koszt: b.d.,
- Działanie: Kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania (jednostki realizujące: WIOŚ, starosta, marszałek) – w latach 2008-2011 zarówno WIOŚ jak i starosta wykonywali ww. kontrole w sposób ciągły,
- Działanie: Prowadzenie działań informacyjno - edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych (jednostki realizujące: JST, organizacje pozarządowe) - Powiat: ulotki informacyjne, plakaty w zakresie szkodliwości azbestu, informowanie o podmiotach, które mają uregulowaną gospodarkę odpadami w zakresie odpadów zawierających azbest. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: bez nakładów finansowych; Gmina Drawno: prowadzenie akcji edukacyjno - informacyjnej wśród mieszkańców: szkolenia, wykłady, akcja ulotkowa. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: środki własne gminy, b.d.

**I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA
EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.**

**Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów
zdegradowanych.**

Zadanie 1. Ochrona gleb przed degradacją.

- Działania: Promocja produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb, oraz wdrażanie i upowszechnianie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (jednostki realizujące: ODR, ARiMR, SChR) - oddział Doradztwa Rolniczego wykazał propagowanie programów rolnośrodowiskowych w szczególności pakietów: Rolnictwo Ekologiczne, Ochrona Gleb i Wód, Łąki Ekstensywne - w latach 2008-2009 dla 220 uczestników. Działanie przypisano do realizacji również ARiMR i SChR. Brak jest informacji o realizowanych przez nich zadaniach. Propagowanie wśród firm i osób zainteresowanych badaniami zasobności gleb w celu dostosowania nawożenia do potrzeb roślin i zawartości składników pokarmowych w glebie,
- Działania: Kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych, oraz postępowania z gnojówką (jednostki realizujące: WIOŚ) - kontrole wykonywane były przez WIOŚ Szczecin,
- Działania: Ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem (jednostki realizujące: właściciele gruntów) - działanie przypisano do realizacji bezpośrednio właścicielom gruntów. Brak danych o realizowanych przez nich zadaniach zmierzających do ochrony gleb,
- Działania: Kontrola jakości gleb (jednostki realizujące: SChR) - przypisano do realizacji Stacjom Chemiczno - Rolniczym. Brak danych o realizowanych przez nie zadaniach w tym zakresie,
- Działania: Działanie zmierzające do odkwaszenia gleb (jednostki realizujące: właściciele i dzierżawcy gruntów) - działanie przypisano do realizacji bezpośrednio właścicielom gruntów. Brak danych o realizowanych przez nich zadaniach zmierzających do odkwaszenia gleb,
- Działania: Przestrzeganie zasad ochrony gleb w działalności rolniczej i innej niż rolnictwo działalności gospodarczej (jednostki realizujące: podmioty gospodarcze) - działanie przypisano do realizacji bezpośrednio podmiotom gospodarczym. Brak danych o realizowanych przez nich zadaniach.

Zadanie 2. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

- Działania: Prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych (jednostki realizujące: podmioty odpowiedzialne za rekultywację) - Gmina Drawno w okresie raportowania nie wykazała realizacji tego działania,
- Działania: Rekultywacja składowisk odpadów, których eksploatację zakończono przed 2002 r. (jednostki realizujące: podmioty odpowiedzialne za rekultywację) - w latach 2008-2011 nie prowadzono rekultywacji takich składowisk.

**I CEL STRATEGICZNY: DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA
EKOLOGICZNEGO DLA OCHRONY ZDROWIA MIESZKAŃCÓW.**

**Cel 4. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków,
oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.**

Zadanie 1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi i
środowiska.

- Działania: Wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom (jednostki realizujące: JST) - w ramach tego działania w 2009 r. odbyły się ćwiczenia służb ratowniczych z terenu powiatu choszczeńskiego - założeniem

było doskonalenie współpracy pomiędzy służbami przy zwalczaniu zagrożeń powstałych w wyniku rozszczelnienia się cysterny z benzyną. Finansowanie i koszt: środki własne Państwowej Straży Pożarnej, b.d.,

- Działania: Wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje (jednostki realizujące: administracja gminna, powiatowa i wojewódzka) – zadanie nie zostało zrealizowane,
- Działania: Szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych (jednostki realizujące: wojewoda, WIOŚ) - szkolenia w zakresie krajowego systemu wykrywania skażeń i alarmowania ATD - 45B. Realizacja: 2010-2011. Finansowanie i koszt: środki własne Wojewody, 1.000 zł,
- Działania: Wsparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom (jednostki realizujące: JST) - sfinansowano zakup aparatów powietrznych dla Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej w Choszcznie, które mają służyć wspieraniu działań przeciwdziałających zanieczyszczeniu środowiska. Aparaty powietrzne pozwolą na skuteczną i szybką eliminację mogących wystąpić zagrożeń dla środowiska. Realizacja: 2008 r. Finansowanie i koszt: PFOŚiGW, 18.827,72 zł;

DODATKOWE ZADANIA

- Działania: Kontrole środków i szlaków transportowych (jednostki realizujące: Policja) – w ramach działania wykonywano kontrole w zakresie przewozu materiałów niebezpiecznych, realizowane w ramach cyklicznych akcji „truck” przez Powiatową Komendę Policji w Choszcznie. W latach 2008-2009 komenda przeprowadziła 9 kontroli pojazdów przewożących materiały niebezpieczne (głównie na drodze krajowej nr 10 okolice Recza), w 2010 r. - 6 tego typu kontroli, zaś w 2011 r. (wg. stanu na X.2011) – 4 tego typu kontrole. Finansowanie: Środki własne KPP.

II CEL STRATEGICZNY: OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH.

CEL 5. Ochrona złóż kopalin.

Zadanie 1. Nadzór nad eksploatacją złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniem ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących.

- Działanie: Kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji (jednostki realizujące: Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starosta Choszczeński) - w ramach eliminacji nielegalnego wydobywania kopalin w 2011 r. przeprowadzono 2 kontrole w miejscach nielegalnego poboru kopalin. Obie sprawy zostały przekazane Policji. Brak informacji o kontrolach prowadzonych przez urząd górniczy, czy Geologa Wojewódzkiego.

Zadanie 2. Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację.

- Działanie: Sporządzanie wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (jednostki realizujące: Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starosta Choszczeński) – w latach 2008-2011 starosta nie brał udziału w sporządzaniu wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Brak informacji, czy w sporządzaniu takich wytycznych brał udział Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, lub Geolog Wojewódzki.

CEL 6. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno - gospodarczego.

Zadanie 1. Opracowanie planów ochrony parków narodowych.

- Działanie: Plan ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego (jednostka realizująca: Dyrektor DPN) – w latach 2008-2011 nie opracowano planu ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego. Dyrekcja Parku przygotowała wniosek o dotację (Centrum koordynacji Projektów Środowiskowych) na sporządzenie planu. 25.01.2011 r. podpisano umowę na dofinansowanie działania.

Zadanie 2. Tworzenie nowych obszarów chronionych.

- Działanie: Utworzenie rezerwatów, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu (jednostki realizujące: Wojewoda, Rada Gminy) – w latach 2008-2011 nie utworzono nowych obszarów chronionych tj. rezerwatów, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Obecnie organami właściwymi w sprawie utworzenia obszarów chronionych są: RDOŚ- rezerваты, Sejmik Województwa - parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

Dodatkowe zadania realizowane na terenie powiatu w ramach celu 6. - zachowanie równowagi ekologicznej.

Zadanie 1. Zarządzanie obszarem chronionym.

- Działanie: Ochrona granic parku (jednostka realizująca: DPN) - uczytelnienie w terenie granic parku narodowego (zakup i wkopanie słupków i tablic, zakup map i wyrysów). Realizacja: 2008-2009; Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 8.543,76 zł (w tym: 683,67 zł w 2008 r., 7.860,09 zł w 2009 r.).

Zadanie 2. Ochrona gatunkowa roślin.

- Działanie: Ochrona stanowisk (jednostka realizująca: DPN) - usunięcie nalotów drzew ze stanowisk gatunków chronionych na powierzchni 0,65 ha „Tragankowe Urwisko”. Realizacja: 2009 r.; Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 1.441,14 zł.

Zadanie 3. Ochrona ekosystemów nieleśnych lądowych (bagna, nieużytki, łąki).

- Działanie: Czynna ochrona ekosystemów nieleśnych (jednostka realizująca: DPN) - wykaszanie roślinności wraz z wywiezieniem biomasy - łącznie 15,06 ha. Realizacja: 2009, Finansowanie i koszt: 2008 r. - środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 10.674,94 zł, 2009 r. - NFOŚiGW (dotacja) 8.396,43 zł,

Zadanie 4. Ochrona gatunkowa zwierząt.

- Działanie: Ochrona zwierząt rzadkich i chronionych (jednostka realizująca: DPN)- ochrona ptaków leśnych (oczyszczanie i inwentaryzacja 435 szt. budek), dowieszenie nowych budek dla ptaków (300 szt.). Realizacja: 2008-2009, finansowanie i koszt: 2008 r. - środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 3.440,80 zł; 2009 r. - środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN - 240,35 zł, NFOŚiGW (dotacja) - 2.494,17 zł,
- Działanie: Zwierzyna łowna (jednostka realizująca: DPN) - utrzymanie urządzeń obserwacyjnych (szt.14), interwencje terenowe na terenie DPN. Realizacja: 2008-2009; Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 7.856 zł (w tym 5.340 zł w 2008 r., 2.516 zł w 2009 r.),

Zadanie 5. Udostępnienie turystyczne.

- Działanie: Udostępnienie dla turystyki terenów DPN (jednostka realizująca: DPN) - udostępnienie terenu parku narodowego dla turystyki, prace konserwatorskie i sprzątnięcie szlaków turystycznych i miejsc biwakowania - na terenie DPN. Realizacja: 2008-2009; Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 99.246,40 zł (w tym 36.367,44 zł w 2008 r., 62.878,96 zł w 2009 r.),

CEL 7. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

Zadanie 1. Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska.

- Działanie: Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów (jednostki realizujące: Lasy Państwowe, samorządy, właściciele gruntów) - w ramach tego działania Gmina Drawno nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych (jednostki realizujące: Lasy Państwowe, samorządy, właściciele gruntów) - w ramach tego działania Gmina Drawno nie wykazała realizacji tego działania,
- Działanie: Renaturyzacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodno – błotnych i obiektów cennych przyrodniczo znajdujących się na terenach leśnych (jednostki realizujące: Lasy Państwowe, właściciele gruntów) - w ramach tego działania Gmina Drawno nie wykazała realizacji tego działania,

Zadanie 2. Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.

- Działanie: Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości” (do 2010 r.) (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Bierzwnik: zalesianie gruntów porolnych łącznie: 23,46 ha. Realizacja: 2008-2010; Finansowanie i koszt: budżet państwa, środki Lasów Państwowych, 62.414,32 zł (w tym 27.600 zł budżet państwa, 34.814,32 zł środki LP),
- Działanie: Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Bierzwnik: aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczo - leśnej siedlisk „naturowych”, bieżąca waloryzacja przyrodnicza na powierzchni: 4.206,55 ha. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: b.d.; Nadleśnictwo Głusko: Prowadzenie ciągłej waloryzacji przyrodniczej (2008-2011), aktualizacja inwentaryzacji przyrodniczej tj. siedlisk N2000 i stanowisk gatunków chronionych (2008 r.), Przygotowanie dokumentacji do wniosku o uznanie projektowanego rezerwatu wodnego „Rzeka Korytnica” (2009 r. zadanie wspólnie z N-twem Drawno). Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: b.d.,
- Działanie: Sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów, którymi dysponuje ANR oraz aktualizacja w celu prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej (jednostka realizująca: ANR) – zadanie nie zostało zrealizowane na terenie Gminy Drawno,

Zadanie 3. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.

- Działanie: Realizacja planów urządzenia lasów (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Bierzwnik: odnowienia i zalesienia otwarte (halizny, płazowizny, zręby zaległe i bieżące), odnowienia pod osłoną (dolesienia lub podsadzenia produkcyjne przy rębniach częściowych i stopniowych), na powierzchni łącznej: 545,79 ha. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: środki własne LP, 1.881.401,63 zł (w tym: w 2008-2009: 975 000 zł, w 2010 r. 512 230,39 zł, w 2011 r. 394.171,24 zł); Nadleśnictwo Głusko: realizacja zgodnie z rocznymi planami gospodarczymi. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: b.d.;

Zadanie 4. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

- Działanie: Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzenie bazy don edukacji ekologicznej, partycypacja w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) -

Nadleśnictwo Głusko: 1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej i edukacyjnej wzdłuż szlaku kajakowego na rz. Korytnicy w postaci pól namiotowych, zadaszeń, tablic edukacyjnych. 2. Zamieszczanie informacji o tematyce edukacyjnej i przeciwpożarowej na parkingach leśnych wzdłuż dróg publicznych. Informowanie społeczeństwa przez służby leśne o właściwym zachowaniu w lesie. Realizacja: 2008-2011 r. Finansowanie i koszt: środki własne LP, b.d.; Nadleśnictwo Bierzwnik: pogadanki z młodzieżą szkolną, spotkania służby leśnej z młodzieżą szkolną w ramach akcji „Dzień Ziemi”, Realizacja: 2009 r. Finansowanie i koszt: środki własne LP, b.d.

- Działanie: Prowadzenie doradztwa właścicielom gruntów korzystającym ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) – zadanie nie zostało zrealizowane na terenie Gminy Dawno,

Zadanie 5. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

- Działanie: Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Głusko: Prowadzenie prognozowania szkodników owadów w ramach jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny, oraz przy zastosowaniu pułapek feromonowych do odłowu samców brudnicy mniszki. Nie prowadzono ograniczania występowania szkodników. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: koszty własne nadleśnictwa, b.d.; Nadleśnictwo Bierzwnik: monitoring - pułapki feromonowe na brudnicę mniszkę, wykładanie pułapek klasycznych na szkodniki wtórne sosny, jesiennie poszukiwania szkodników pierwotnych sosny, wywieszanie pułapek feromonowych na szkodniki wtórne świerka, badanie zapędzenia gleby na gruntach porolnych, kontrola wykrywania ryjkowców. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: 34.940,93 zł (w tym: 19.000 zł w 2008-2009, 6.797,93 zł. w 2010, 9.143 zł w 2011 r.),
- Działanie: Monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Głusko: bieżące monitorowanie TV przemysłową terenów leśnych, wykupienie lotów patrolowo - gaśniczych, zabezpieczanie drzewostanów pasami przeciwpożarowymi, utrzymywanie bazy sprzętu przeciwpożarowego w m. Sówka i sieci czerpania wody, utrzymywanie samochodu patrolowo - gaśniczego. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: b.d. środki własne nadleśnictwa,
- Działanie: Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych) (jednostki realizujące: Lasy Państwowe) - Nadleśnictwo Bierzwnik: ciągłe kontrole terenowe służb leśnych, straży leśnej w zwalczaniu kłusownictwa, usuwaniu wnyków itp., nielegalnego pozyskania tuszy zwierzyny płowej, czarnej. Akcje straży leśnej dotyczącego zaśmiecania lasu oraz nielegalnego pozyskiwania płodów runa leśnego. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: środki własne nadleśnictwa, 5500 zł (w tym 3000 zł w 2008- 2009, 2500 zł w 2010-2011),

Dodatkowe zadania realizowane na terenie powiatu w ramach celu

7. Ochrona i racjonalne użytkowania lasów.

Zadanie 1. Ochrona ekosystemów leśnych.

- Działanie: Ochrona lasu przed czynnikami biotycznymi i abiotycznymi (jednostka realizująca: DPN) - Ochrona lasu przed owadami (wykładanie pułapek feromonowych, poszukiwanie owadów w ściocie - 60 prób, zabezpieczanie przed zwierzyną 13,09 ha), zabezpieczanie przed zgryzaniem przez zwierzynę (145,13 ha). Realizacja: 2008- 2009.

Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 35.980,41 zł (w tym: 19.100,61 zł w 2008 r., 16.879,80 zł w 2009 r.),

- Działanie: Hodowla lasu (jednostka realizująca: DPN) - Prace pielęgnacyjne (wykaszenie roślinności na uprawach, odnowienia lasu i podsadzenia), ogółem na powierzchni: 125,80 ha. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 95.375,08 zł (w tym, w 2008 r.: 88.665,45 zł, z czego 21.720,57 zł dotacja NFOŚiGW), w 2009 r.: 6.709,63 zł (z czego 2.330,58 zł dotacja NFOŚiGW),
- Działanie: Ochrona i pielęgnacja ekosystemów leśnych poprzez cięcia i przebudowę drzewostanów (jednostka realizująca: DPN) - wykonanie cięć przebudowy, pielęgnacyjnych i sanitarnych. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 288.172,12 zł (z tym: 154.787,75 zł w 2008 r., 133.384,37 zł w 2009 r.).
- Działanie: Ochrona lasu przed pożarami (jednostka realizująca: DPN) - utrzymanie punktów czerpania wody, mineralizacja pasów przeciwpożarowych - 42,1 km i ich oczyszczanie - 35,90 ha. Realizacja: 2008-2009. Finansowanie i koszt: środki Gospodarstwa Pomocniczego przy DPN, 12.495,60 zł (z tym: 6822,19 zł w 2008 r., 5.673,41 zł w 2009 r.).

Zadanie 2. Inwentaryzacja stanu lasów.

- Działanie: Inwentaryzacja stanu lasów, stanowiących własność osób fizycznych i prawnych (jednostka realizująca: Starosta Choszczeński) - inwentaryzacja stanu lasów. Zinwentaryzowano: 36,9445 ha w 2008 r., 44,4758 ha, w 2009 r., 177,0861 zł w 2010 r., 103,9439 zł w 2011 r. Łącznie: 362,4503 ha. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: środki własne powiatu, 20.731,92 zł (w tym: w 2008 r. 2.700 zł, w 2009 r. 2.700 zł, w 2010 r. 9.739,74 zł, w 2011 r. 5.592,18 zł).

CEL STRATEGICZNY: WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA.

CEL 8. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zadanie 1. Monitoring i ocena jakości powietrza.

- Działanie: Aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji) i rozwój narzędzi prognostycznych, w tym modelowania stanu zanieczyszczenia powietrza jako elementu oceny (jednostka realizująca: Marszałek WZ, Starosta Choszczeński, WIOŚ) - Starosta nie realizował powyższego zadania. Brak informacji o realizowanych zadaniach przez WIOŚ i Marszałka WZ.

Zadanie 2. Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska.

- Działanie: Wyegzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spoczywających na prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego oraz zobowiązanych do posiadania pozwoleń w zakresie poszczególnych komponentów (jednostki realizujące: WIOŚ, organy wydające pozwolenie) - Starosta nie realizował takiego zadania, gdyż dotychczas nie wydał żadnego pozwolenia zintegrowanego. Brak informacji o realizacji zadań w tym zakresie przez WIOŚ i organy wydające pozwolenia,
- Działanie: Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów (jednostki realizujące: WIOŚ, organy wydające zezwolenie) - Starosta wykonywał kontrolę ww. podmiotów. Łącznie w latach 2008-2011 przeprowadzono 12 tego typu kontroli. Finansowanie i koszt: środki własne powiatu,
- Działanie: Ochrona zasobów wód, w szczególności podziemnych, stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarczych (jednostki realizujące:

RZGW) - zadanie przypisane do realizacji bezpośrednio RZGW. Brak informacji o realizowanych zadaniach,

- Działanie: Przestrzeganie przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (jednostki realizujące: Inspekcja Handlowa) - zadanie przypisane do realizacji bezpośrednio Inspekcji Handlowej. Brak informacji o realizowanych zadaniach,
- Działanie: Nadzór nad podmiotami uczestniczącymi w systemie handlu uprawnieniami do emisji (jednostki realizujące: WIOŚ, organy wydające pozwolenie) - Corocznie weryfikowano przedłożone przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Choszczynie raporty z wykorzystania przyznaných jednostek. Realizacja: 2008-2011. Finansowanie i koszt: w ramach pracy WOŚRiL Starostwa Powiatowego w Choszczynie,
- Działanie: Ograniczanie zagrożeń wynikających z działalności rolniczej (jednostki realizujące: WIOŚ, Inspekcja Ochrony Roślin) - zadanie przypisane do realizacji bezpośrednio Inspekcji Ochrony Roślin, oraz WIOŚ. Brak informacji o realizowanych zadaniach,
- Działanie: Przestrzeganie wymagań w zakresie postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska - PCB, azbest (jednostki realizujące: WIOŚ, organy wydające pozwolenia, gminy) - zadanie przypisane do realizacji bezpośrednio WIOŚ, organom wydającym pozwolenia, gminom powiatu. Brak informacji o realizowanych zadaniach.
- Działanie: Ograniczanie uciążliwości związanych z ponadnormatywną emisją hałasu i pól elektromagnetycznych (jednostki realizujące: WIOŚ, podmioty wydające pozwolenia, gminy, podmioty korzystające ze środowiska) - Starosta w ramach swoich zadań wykonywał kontrole interwencyjne i problemowe związane z emisją hałasu. W przypadku stwierdzenia na podstawie pomiarów wykonanych przez WIOŚ, że zostały przekroczone dopuszczalne poziomy hałasu wydawał decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. W 2008-2011 wykonano 6 kontroli, wydano 2 decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu. Ponadto od 2011 r. Starosta przyjmuje zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. W 2011 r. przyjął 26 tego typu zgłoszeń, do których załączano wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych,
- Działanie: Kontrola przestrzegania przepisów ustawy o produktach biobójczych (jednostki realizujące: WIOŚ, Inspekcja Handlowa, Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS), Państwowa Straż Pożarna (PSP)) - zadanie przypisane do realizacji bezpośrednio WIOŚ, Inspekcji Handlowej, PIS, PSP - Brak informacji o realizowanych zadaniach,
- Działanie: Kontrola wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, oraz kontrola wykonywania obowiązków użytkowników środowiska zgodnie z ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (jednostki realizujące: WIOŚ) - zadania przypisane do realizacji bezpośrednio WIOŚ. Brak informacji o realizowanych zadaniach.

Zadanie 3. Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji.

- Działanie: Opracowanie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej (jednostki realizujące: JST) - w latach 2008-2011 żadna z gmin powiatu nie opracowała programu edukacji ekologicznej. Powiat również nie opracowywał takiego programu.
- Działanie: Wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje (Jednostki realizujące: JST, DPN, Barlinecko - Gorzowski Park Krajobrazowy, Lasy Państwowe, administracja rządowa, organizacje pozarządowe) - Powiat: „Leśny Detektyw” konkurs pod patronatem Starostwa Powiatowego w Choszczynie dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Realizacja: 2008-2009. Koszt i finansowanie: PFOŚiGW, 1085 zł

(585 zł w 2008 r., 500 zł w 2009 r.); Współorganizacja konkursu ekologicznego towarzyszącego IX Wojewódzkiemu Turystycznemu Rajdowi po Ziemi Drawieńskiej. Realizacja: 2008-2010. Koszt i finansowanie: PFOŚiGW, budżet powiatu, 9000 zł (po 3000 zł w każdym roku); Współorganizacja konkursu przyrodniczego z okazji Światowego Dnia Ochrony Środowiska". Realizacja: 2008-2010. Koszt i finansowanie: PFOŚiGW, budżet powiatu 1200 zł (po 400 zł w każdym roku); Współorganizacja III Powiatowej Olimpiady Ekologicznej „Ekologia Dobrym Aniołem Ziemi”. Realizacja: 2009 r. Koszt i finansowanie: PFOŚiGW, 300 zł,

- Działanie: Egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy - wszyscy pracownicy sektora publicznego zajmujący się sprawami związanymi z szeroko pojętym środowiskiem, dla potrzeb związanych z wykonywaniem swojej pracy muszą posiadać wiedzę o środowisku i jego ochronie. Wiedzę tę egzekwują od nich zarówno pracodawcy jak i interesanci. Doskonalenie tej wiedzy odbywa się przede wszystkim przez samodoskonalenie, ale także poprzez uczestnictwo w szkoleniach branżowych z zakresu wykonywanych czynności.

8. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8.1. Cele ekologiczne dla Gminy Drawno

W celu realizacji przyjętych założeń ustalono główne zasady polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- **szczegółowych celów ekologicznych** - celów, po osiągnięciu, których ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska, stanowiących ostateczny efekt podejmowanych działań,
- **kierunków działań** - kierunków służących do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych,
- **zadań ekologicznych** - konkretnych przedsięwzięć, prowadzących do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter długookresowy, aż do osiągnięcia założonego celu.

Uwzględniając założenia wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego wyznaczono priorytety, cele oraz działania ekologiczne, których realizacja przyczyni się do poprawy poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego. Ogólną charakterystykę priorytetów oraz wyznaczonych celów operacyjnych dla Gminy Drawno przedstawiono poniżej:

PRIORYTET I. JAKOŚĆ POWIETRZA - POTENCJALNE MOŻLIWOŚCI OGRANICZENIA EMISJI GAZÓW DO POWIETRZA POPRZEZ ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Realizacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł.

- **Cele operacyjny:** Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza.
- **Cel operacyjny:** Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.
- **Cel operacyjny:** Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE).

PRIORYTET II. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE - JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH, ZAGROŻENIA JAKOŚCI WÓD

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, oraz ochrona jakości wód podziemnych.

- **Cele operacyjny:** Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
- **Cel operacyjny:** Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych.
- **Cel operacyjny:** Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie.
- **Cel operacyjny:** Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek.

PRIORYTET III. GOSPODARKA ODPADAMI

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

- **Cel operacyjny:** Działania związane z budową systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO 2014.
- **Cel operacyjny:** Działania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.
- **Cel operacyjny:** Działania w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

PRIORYTET IV. ZASOBY PRZYRODNICZE - PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY, LASY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych.

- **Cel operacyjny:** Udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych.
- **Cel operacyjny:** Stworzenie prawno - organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody.
- **Cel operacyjny:** Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk, oraz populacji gatunków zagrożonych.
- **Cel operacyjny:** Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska.
- **Cel operacyjny:** Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.
- **Cel operacyjny:** Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.
- **Cel operacyjny:** Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom.

PRIORYTET V. TURYSTYKA

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki.

- **Cel operacyjny:** Wdrożenie zasad zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych.
- **Cel operacyjny:** Promocja przyrodniczych walorów turystycznych.

PRIORYTET VI. KLIMAT AKUSTYCZNY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie poziomu hałasu do obowiązujących standardów.

- **Cel operacyjny:** Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas.
- **Cel operacyjny:** Ograniczenie uciążliwości akustycznych dla mieszkańców.

PRIORYTET VII. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

- **Cel operacyjny:** Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
- **Cel operacyjny:** Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych.

PRIORYTET VIII. ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Zmniejszenie skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, oraz ograniczanie ryzyka ich występowania.

- **Cel operacyjny:** Zmniejszenie zagrożenia i minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii.
- **Cel operacyjny:** Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych.
- **Cel operacyjny:** Wykreowanie właściwych postaw obywateli w sytuacji wystąpienia zagrożenia dla środowiska, np. w przypadku poważnej awarii przemysłowej.

PRIORYTET IX. KOPALINY

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

- **Cel operacyjny:** Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach, oraz ochrona środowiska naturalnego przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

PRIORYTET X. JAKOŚĆ GLEB

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem, oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

- **Cel operacyjny:** Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa, oraz działalności gospodarczej.
- **Cel operacyjny:** Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych.

PRIORYTET XI. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Cel perspektywiczny długoterminowy (do 2019 roku): Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

- **Cel operacyjny:** Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców.
- **Cel operacyjny:** Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem.

Realizacja poszczególnych priorytetów będzie się odbywała poprzez wyznaczenie poszczególnych celów operacyjnych i przypisanie im odpowiednich działań ekologicznych w okresach:

- krótkookresowym (lata 2013-2016),
- długoterminowym (lata 2017-2020).

8.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Gminy Drawno

PRIORYTET I. JAKOŚĆ POWIETRZA - POTENCJALNE MOŻLIWOŚCI OGRANICZENIA EMISJI GAZÓW DO POWIETRZA POPRZECZ ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Mając na względzie ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska jako całości, szczególnie ważna jest walka z emisjami zanieczyszczeń powietrza u źródła oraz identyfikacja i wdrażanie na szczeblu lokalnym, krajowym i wspólnotowym najskuteczniejszych środków mających na celu redukcję emisji. Z tego względu powinno się zapobiegać lub ograniczać emisję szkodliwych zanieczyszczeń powietrza oraz ustanowić właściwe cele dotyczące jakości powietrza,

z uwzględnieniem odpowiednich norm, wytycznych i programów Światowej Organizacji Zdrowia.

W celu polepszenia poprawy jakości powietrza na terenie Gminy Drawno wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Realizacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł.

Cele operacyjne:

- Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza.
- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE).

Cel operacyjny: Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza

Własne działania ekologiczne:

1. Opracowanie lub aktualizacja programów ograniczenia niskiej emisji (PONE).
2. Wdrożenie programów ograniczenia niskiej emisji np. dotacje na wymianę źródeł ogrzewania.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Wdrożenie działań wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza.

Cel operacyjny: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych

Własne działania ekologiczne:

1. Termomodernizacja budynków, w tym budynków użyteczności publicznej.
2. Podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej.
3. Zmiany systemów ogrzewania na sprzyjające środowisku - np. wymiana ogrzewania węglowego na bardziej ekologiczne (gazowe, olejowe, z odnawialnych źródeł energii), modernizacje istniejących kotłowni.
4. Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez budowę oraz modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych.
5. Tworzenie ścieżek rowerowych.
6. Promocja korzystania z publicznych środków transportu.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Prace inwestycyjne w obszarze sieci przesyłowych, w tym kontynuacja modernizacji istniejących sieci dystrybucyjnych, rozbudowa sieci dystrybucyjnej dla nowych odbiorców i potrzeb OZE, inwestycje w zakresie linii elektroenergetycznych.
2. Budowa, modernizacja urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń (pyłowo - gazowych) emitowanych do powietrza.
3. Prace inwestycyjne w zakresie gazownictwa.
4. Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych.
5. Monitoring jakości powietrza.

Cel operacyjny: Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)

Własne działania ekologiczne:

1. Upowszechnienie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystywania potencjału energetycznego i poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii.
2. Promocja oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.
3. Działania prowadzące do wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii, w tym:
 - ✓ biogazu - np. budowa biogazowni,

- ✓ biomasy - np. produkcja paliw z biomasy, wzrost wykorzystania biomasy jako źródła energii,
- ✓ energii słonecznej - np. wzrost stosowania przez użytkowników środowiska kolektorów słonecznych,
- ✓ energii wiatru - np. budowa farm wiatrowych,
- ✓ energii geotermalnej - np. poprzez wykorzystanie ciepła ziemi,
- ✓ energii spadku wód.

PRIORYTET II. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE - JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH, ZAGROŻENIA JAKOŚCI WÓD

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) ustalająca ramy działań w dziedzinie polityki wodnej za jeden z podstawowych celów stawia wdrożenie zintegrowanej polityki wodnej obejmującej całość wód śródlądowych oraz powiązanych z nimi ekosystemów (Dyrektywa 2000/60/WE). Operacyjnym elementem Dyrektywy jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w Państwach członkowskich do 2015 roku. W celu osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy Drawno wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, oraz ochrona jakości wód podziemnych.

Cele operacyjne:

- Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
- Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych.
- Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie.
- Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek.

Cel operacyjny: Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Własne działania ekologiczne:

1. Budowa, modernizacja istniejących systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, szczególnie na obszarach wiejskich.
2. Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków - na terenach gdzie jest to uzasadnione względami ekonomicznymi i środowiskowymi.
3. Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja istniejącej kanalizacji, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników.
4. Kontrola w zakresie zagospodarowania ścieków pochodzących z gospodarstw domowych i innych źródeł poprzez np. sprawdzenie podłączenia do sieci kanalizacyjnej, wyposażenia w oczyszczalnię przydomową lub zbiornik bezodpływowy i warunki jego opróżniania.
5. Rewitalizacja jezior oraz zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem.
6. Prowadzenie ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych na terenach gmin wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.
2. Działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych.
3. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.

Cel operacyjny: Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych

Własne działania ekologiczne:

3. Budowa zbiorników retencyjnych, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu małej retencji wód dla województwa zachodniopomorskiego do roku 2015.”

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Odbudowa, modernizacja koryt rzek, utrzymywanie koryt cieków naturalnych, kanałów w należyłym stanie (konserwacja, odmulenie itp.), zapewnienie należytego przepływu wód.

2. Budowa, remonty urządzeń wodnych.

3. Realizacja przez ZZMiUW zadań wytyczonych do wykonania na terenie powiatu choszczeńskiego w ramach PROW 2007-2013.

4. Modernizacja, konserwacja urządzeń melioracyjnych.

5. Uwzględnienie granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego w dokumentach planistycznych, takich jak plany zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, mpzp.

Cel operacyjny: Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie

Własne działania ekologiczne:

1. Kontynuacja budowy/modernizacji systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

2. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom podziemnym wykorzystywanym do celów pitnych.

3. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom śródlądowym, będącym środowiskiem bytowania ryb w warunkach naturalnych.

4. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom wykorzystywanym do kąpielii, w szczególności pod względem sanitarnym.

Cel operacyjny: Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Budowa oraz modernizacja istniejących budowli piętrzących, poprzez wyposażenie ich w przepławki, budowa nowych przepławek, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego.”

2. Zwiększenie możliwości retencyjnych, oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych, na obszarach cennych przyrodniczo, ochrona siedlisk wodnych.

3. Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych, oraz introdukcja rodzimych gatunków ryb.

PRIORYTET III. GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady stanowią jedno z najpoważniejszych zagrożeń środowiska przyrodniczego oraz stwarzają potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi. W powiecie należy zadbać o dobrze funkcjonujący system gospodarowania odpadami oraz rozwinąć selektywną zbiórkę odpadów, w szczególności zbiórkę odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych. W celu minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenia nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów w gminie wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

Cele operacyjne:

- Działania związane z budową systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO 2014.

- Działania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.
- Działania w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

Cel operacyjny: Działania związane z budową systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO 2014

Własne działania ekologiczne:

1. Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami.
2. Wdrażanie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym recyklingu, odzysku energii zawartej w odpadach.
3. Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
4. Zapewnienie dostępu do instalacji służącej do przetwarzania odpadów posiadającej odpowiednią przepustowość.
5. Rozwój rynku surowców wtórnych i produktów zawierających te surowce poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu, jednostek samorządu terytorialnego, oraz egzekwowanie obowiązków dotyczących odzysku i recyklingu odpadów.
6. Wydawanie decyzji w zakresie gospodarowania odpadami, spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.
7. Uczestnictwo w budowie/rozbudowie zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO) zgodnie z założeniami WPGO obejmujących regionalne instalacje:
 - ✓ mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcenia odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
 - ✓ składowania przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
 - ✓ kompostowania odpadów zielonych, sortowania poszczególnych frakcji odpadów komunalnych,
 - ✓ demontażu odpadów wielkogabarytowych,
 - ✓ przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
8. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Eliminacja praktyk niewłaściwej eksploatacji składowisk odpadów, oraz niewłaściwej ich rekultywacji.

Cel operacyjny: Działania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi

Własne działania ekologiczne:

1. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych - najpóźniej do 2015 roku.
2. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem selektywnego zbierania odpadów - najpóźniej do 2015 roku.
3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko odpadów, tak aby nie było składowanych: w 2013 r. więcej niż 50 %, w 2020 r. więcej niż 35 %, masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
4. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60 % wytworzonych odpadów do końca 2014 r.
5. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących z gospodarstw domowych, i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku.
6. Monitoring i bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów.

Cel operacyjny: Działania w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi

Własne działania ekologiczne:

1. Realizacja działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.”

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi.
2. Zwiększenie kontroli nad prowadzeniem gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi wytwarzanymi przez małych wytwórców (w małych ilościach).
3. Rozbudowa infrastruktury technicznej w zakresie: zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zbierania zużytych opon, selektywnego zbierania, przetwarzania wykorzystania odpadów z budowy remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej.
4. Prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących punkty zbierania pojazdów, stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
5. Zbieranie pojazdów usuniętych z drogi zgodnie z ustawą Prawo o ruchu drogowym, i przekazywanie do stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
6. Ograniczenie składowania osadów ściekowych.

PRIORYTET IV. ZASOBY PRZYRODNICZE - PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY, LASY

Zachowanie równowagi ekologicznej związane jest z ochroną wszystkich zasobów przyrodniczych. Ma to prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz ma stwarzać warunki do jak najlepszego jej rozwoju. W celu ochrony dziedzictwa przyrodniczego Gminy Drawno oraz zachowania równowagi ekologicznej, wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych.

Cele operacyjne:

- Udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych,
- Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych,
- Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska,
- Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych,
- Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych,
- Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom.

Cel operacyjny: Udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Kontynuacja inwentaryzacji przyrodniczej województwa (w tym Gminy Drawno), w szczególności obszarów Natura 2000 - inwentaryzacja pod kątem tworzonych Planów Zadań Ochronnych.
2. Edukacja mająca na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych, oraz w zakresie ochrony dziedzictwa ekologicznego.

Cel operacyjny: Stworzenie prawno - organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody

Własne działania ekologiczne:

1. Tworzenie nowych form ochrony przyrody.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Opracowanie planu ochrony dla Drawieńskiego Parku Narodowego.

2. Opracowanie Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000, zlokalizowanych w obrębie gminy.

3. Opracowanie planów ochrony dla istniejących w gminie rezerwatów przyrody, nie posiadających takich planów.

Cel operacyjny: Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk, oraz populacji gatunków zagrożonych

Własne działania ekologiczne:

1. Odtwarzanie cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych, terenów zieleni.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Monitoring stanu gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000, innych cennych przyrodniczo terenów, oraz przeciwdziałanie pogarszaniu się tego stanu.

2. Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo (np. terenów podmokłych, łąk, wrzosowisk).

3. Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, z dużym uwzględnieniem obszarów chronionych.

4. Opracowanie/wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych.

5. Opracowanie/wdrażanie systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo, wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej, oraz służącej ochronie przyrody.

6. Szkolenie i wsparcie rolników we wdrażaniu programów rolnośrodowiskowych.

Cel operacyjny: Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości.”

2. Zalesianie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków, przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczo - krajobrazowych.

3. Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej na obszarach leśnych.

4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.

5. Zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz zwiększenie rekultywacji terenów leśnych zdegradowanych, w tym: rekultywacja na cele przyrodnicze leśnych terenów zdegradowanych, odtwarzanie terenów leśnych zniszczonych przez katastrofy, oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych np. budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych wyznaczonych jako drogi pożarowe.

6. Renaturyzacja obszarów leśnych.

Cel operacyjny: Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Realizacja planów urządzania lasów.

2. Realizacja uproszczonych planów urządzania lasów, oraz zadań wynikających z decyzji określających zadania z zakresu gospodarki leśnej.

Cel operacyjny: Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnianie lasów - rozwój posiadanej infrastruktury (pola biwakowe, szlaki turystyczne), poszerzanie bazy edukacyjnej.
2. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających z wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.
3. Promocja turystyki związanej z korzystaniem z terenów leśnych, łowiectwem, turystyki ekologicznej i rowerowej.

Cel operacyjny: Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Monitorowanie i ograniczenie występowania szkodników owadzych w lasach.
2. Monitorowanie i ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach (np. poprzez modernizację/zakup sprzętu przeciwpożarowego, wczesnego wykrywania pożarów lasu, sprzętu patrolowo-gaśniczego).
3. Budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych uznanych za pożarowe.
4. Wykonanie sztucznych zbiorników na potrzeby gaśnicze na terenach leśnych, gdzie nie ma dostępu do naturalnych źródeł poboru wody.
5. Retencjonowanie wody na obszarach leśnych.
6. Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem, dewastacją).

PRIORYTET V. TURYSTYKA

Walory przyrodniczo - krajobrazowe, oraz dobrze rozbudowana baza turystyczna i agroturystyczna stwarzają wspaniałe warunki do czynnego wypoczynku w lesie, nad wodą, do uprawiania różnych form turystyki: pieszej, rowerowej, czy też sportów wodnych i wędkarstwa, dzięki licznym jeziorom. Promowanie walorów turystycznych gminy musi być ściśle powiązane ze zrównoważonym wykorzystaniem jej zasobów. W celu ochrony walorów turystycznych Gminy Drawno oraz zachowania równowagi ekologicznej, wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki.

Cele operacyjne:

- Wdrożenie zasad zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych.
- Promocja przyrodniczych walorów turystycznych.

Cel operacyjny: Wdrożenie zasad zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Określenie pojemności i chłonności turystycznej miejsc szczególnie cennych przyrodniczo.
2. Dostosowanie infrastruktury i zasad zarządzania ruchem turystycznym do oszacowanych poziomów chłonności i pojemności turystycznej.
3. Opracowanie koncepcji wykorzystania zasobów przyrodniczych regionu wraz z podziałem obszarów cennych przyrodniczo na strefy (w zależności od dostępności i zagospodarowania), przy uwzględnieniu bogactwa siedlisk, ich odporności na presję turystyczną.

Cel operacyjny: Promocja przyrodniczych walorów turystycznych

Własne działania ekologiczne:

1. Kampanie promocyjne podkreślające znaczenie walorów przyrodniczych.

Koordinowane działania ekologiczne:

1. Opracowanie i wdrożenie systemów informacyjnych o przyrodniczych walorach turystycznych uwzględniających walory powiatu choszczeńskiego, spójne z zintegrowanym systemem zarządzania obszarami chronionymi.

PRIORYTET VI: KLIMAT AKUSTYCZNY

Dominującym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch drogowy, który charakteryzuje się takimi czynnikami jak natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, płynność ruchu oraz jego organizacja. Najwyższe poziomy hałasu występują zazwyczaj przy ulicach o dużym natężeniu ruchu, o złym stanie nawierzchni, z zabudową położoną w niewielkiej odległości od jezdni. W celu zmniejszenia zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie poziomu hałasu do obowiązujących standardów.

Cele operacyjne:

- Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas,
- Ograniczenie uciążliwości akustycznych dla mieszkańców.

Cel operacyjny: Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas

Własne działania ekologiczne:

1. Opracowanie i realizacja wynikających z map akustycznych programów ochrony przed hałasem, jeżeli będą wymagane.

Koordynowane działania ekologiczne:

2. Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu.

Cel operacyjny: Ograniczenie uciążliwości akustycznych dla mieszkańców

Własne działania ekologiczne:

1. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem poprzez: budowę obwodnic i dróg alternatywnych do dróg istniejących (wraz z odpowiednim zabezpieczeniem akustycznym), przebudowę i remonty nawierzchni istniejących dróg, wprowadzenie ograniczeń prędkości,

2. Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu do środowiska, oraz utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania, w przypadku braku możliwości zastosowania rozwiązań technicznych ograniczających hałas.

3. Ograniczenie uciążliwości akustycznej w miejscach jej występowania (szczególnie w okolicach: szpitali, szkół, przedszkoli, internatów itd.) poprzez: budowę ekranów akustycznych, wałów ziemnych, tworzenie pasów zieleni ochronnej, szczególnie przy trasach komunikacyjnych, zwiększenie izolacyjności akustycznej budynków (np. poprzez wymianę okien).

4. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu np. poprzez modernizację tras komunikacyjnych, torów kolejowych itp.

5. Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanych funkcjach) w planowaniu przestrzennym, oraz wprowadzenie zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.

6. Edukacja ekologiczna i promocja korzystania z transportu rowerowego, komunikacji zbiorowej, oraz proekologicznego korzystania z samochodów.

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, że w wyniku działalności, poza zakładem przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu.

PRIORYTET VII. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Ilość źródeł promieniowania elektromagnetycznego w ostatnich latach znacznie wzrosła. Słuszne, zatem będzie ograniczenie oddziaływania promieniowania poprzez odpowiednie działania techniczne oraz administracyjne. W celu zmniejszenia wystąpienia negatywnego oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców proponuje się realizować następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Cele operacyjne:

- Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- Monitoring pól elektromagnetycznych.

Cel operacyjny: Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Własne działania ekologiczne:

- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzględnieniem walorów krajobrazowych).
- Ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska poprzez preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego.
- Podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Koordynowane działania ekologiczne:

- Prowadzenie kontroli przez organy i inspekcje ochrony środowiska w zakresie przestrzegania obowiązujących pomiarów prawem dotyczącym ochrony środowiska.
- Skuteczne uniemożliwianie dostępu do strefy o podwyższonym poziomie emisji pól elektromagnetycznych oraz informowanie o jej szkodliwości.
- Wnikliwe prowadzenie postępowań w sprawie oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć.

Cel operacyjny: Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych

Działania ekologiczne:

1. Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych.
2. Przyjmowanie i weryfikacja informacji zawartych w zgłoszeniach instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w szczególności sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych emitowanych w wyniku pracy instalacji.

PRIORYTET VIII. ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM

W brzmieniu ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150) poważną awarię nazywamy zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. W celu zapobiegania występowaniu poważnych awarii wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zmniejszenie skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, oraz ograniczanie ryzyka ich występowania.

Cele operacyjne:

- Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii,
- Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych,

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych.

Cel operacyjny: Zmniejszenie zagrożenia i minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Prowadzenie kontroli na terenie zakładów przemysłowych.
2. Wzmacnianie kadr pracowniczych prowadzących monitoring środowiska (straży pożarnej, WIOŚ).
3. Wyposażenie służb monitoringu w odpowiedni sprzęt umożliwiający podjęcie działań ratowniczych w przypadku wystąpienia zagrożenia, awarii, katastrofy.

Cel operacyjny: Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych

Własne działania ekologiczne:

1. Wspieranie działalności jednostek reagowania kryzysowego.

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Kontrole pojazdów przewożących substancje niebezpieczne.

Cel operacyjny: Wykreowanie właściwych postaw obywateli w sytuacji wystąpienia zagrożenia dla środowiska, np. w przypadku poważnej awarii przemysłowej

Własne działania ekologiczne:

1. Edukacja wśród mieszkańców w zakresie właściwego zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska.

PRIORYTET IX. KOPALINY

W myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. zabezpieczenie warunków do ich eksploatacji (obecnie lub w przyszłości). Aby przedsięwzięcia mające na celu ochronę, były skuteczne powinny uwzględniać specyficzne wymagania poszczególnych rodzajów metod wydobywczych. Przykładowo, jednym z czynników o istotnym znaczeniu dla wydobywania kopalin metodą odkrywkową, niekiedy wręcz przesądzającym o takiej możliwości, jest stan i sposób zagospodarowania powierzchni terenu w granicach udokumentowanego złoża. W celu ochrony złóż kopalin oraz właściwego sposobu gospodarowania zasobami geologicznymi wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cel operacyjny, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel operacyjny: Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach, oraz ochrona środowiska naturalnego przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego

Własne działania ekologiczne:

1. Współpraca w tworzeniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z uwzględnieniem kopalin i ich ochrony przed trwałym zainwestowaniem niegórnym.
2. Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego.

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin.
2. Kontrole w zakresie wykonywania udzielonych koncesji.

PRIORYTET X. JAKOŚĆ GLEB

Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa rekultywacja to nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu,

poprawienie własności fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi, dla realizacji ww. priorytetu wyznaczono następujący cel długoterminowy oraz cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem, oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cele operacyjne:

- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej,
- Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych

Cel operacyjny: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa, oraz działalności gospodarczej

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Szkolenia rolników dot. promocji rolnictwa ekologicznego.
2. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi.
3. Ochrona gleb przed erozją, ograniczanie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb, również w innych sektorach gospodarki.
4. Ochrona gleb przed zakwaszeniem, oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb.

Cel operacyjny: Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych

Własne działania ekologiczne:

1. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów.

Koordynowane działania ekologiczne:

1. Rozwój systemu monitoringu/identyfikacji terenów zdegradowanych, w tym: monitoring azotu mineralnego w glebie, monitoring azotu i fosforu w wodach do głębokości 90 cm pod powierzchnią gleby, monitoring siarki siarczanowej i ogólnej w glebie.
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych.

PRIORYTET XI. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Koncepcja kształcenia i wychowywania mieszkańców w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego jest znaczącym punktem w zapewnieniu odpowiedniego stanu środowiska przyrodniczego. Dzięki działaniom edukacyjnym propagowane są konkretne zachowania korzystne dla środowiska naturalnego. W celu podniesienia świadomości ekologicznej oraz wzmocnienia systemu zarządzania środowiskiem, na terenie Gminy Drawno realizowany będzie następujący cel długoterminowy oraz następujące cele operacyjne, tj.:

Cel długoterminowy (do 2019 roku): Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Cele operacyjne:

- Kształtowanie świadomości ekologicznej,
- Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem.

Cel operacyjny: Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców

Własne działania ekologiczne:

1. Działania dotyczące podnoszenia świadomości na temat możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii, właściwej gospodarki odpadami, wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej na jakość wód, właściwego nawożenia gleb, promowanie rolnictwa ekologicznego itd. (np. poprzez artykuły w prasie, Internecie).
2. Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu właściwego nawożenia, stosowania dobrych praktyk rolniczych i ochrony gleb oraz promocja rolnictwa ekologicznego.

Cel operacyjny: Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem

Własne działania ekologiczne:

1. Zamieszczanie na stronach internetowych informacji o środowisku, oraz linków do stron internetowych zawierających takie informacje.

8.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Gminy Drawno

Wyznaczone priorytety i cele operacyjne, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska, stanowią podstawę do realizacji konkretnych działań w okresie do 2020 roku. Spośród szeregu działań koniecznych do osiągnięcia wybrano zadania priorytetowe, do realizacji w okresie 2013-2016. Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów należy wymienić:

- wymogi wynikające z aktualnego prawa (ustawy: Prawo ochrony środowiska, o odpadach, Prawo wodne, o ochronie przyrody itd.),
- priorytetowy wymiar przedsięwzięcia w skali powiatowej i gminnej,
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia,
- zgodność przedsięwzięcia z zapisami „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno na lata 2008-2015”,
- zgodność przedsięwzięcia z zapisami „Wieloletniego Planu Finansowego Gminy Drawno na lata 2008-2015”,
- zgodność przedsięwzięcia z zapisami „Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Drawno na lata 2008-2015”
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- obecne zaawansowanie inwestycji.

Przedsięwzięcia priorytetowe są działaniami krótkoterminowymi, które będą realizowane na przełomie lat 2013 – 2016. Natomiast przedsięwzięcia które mają być wykonywane w kolejnych latach zostały ujęte w przedziale czasowym 2017-2020 i są nazwane działaniami długoterminowymi. Harmonogram działań krótkoterminowych na lata 2013-2016 oraz działań długoterminowych na lata 2017–2020 jest przedstawiony w postaci planu operacyjnego, który został ujęty w tabeli 39. Spośród określonych działań, występują te o charakterze ciągłym, które będą realizowane jako działania krótkookresowe (priorytetowe) oraz działania o charakterze długoterminowym, a więc obejmą horyzont czasowy od 2013 roku do 2020.

W harmonogramie program zadaniowy ujęto z podziałem na **działania własne** (przedsięwzięcia), realizowane na terenie gminy, które są własnymi działaniami i będą finansowane w całości lub częściowo ze środków budżetowych gminy, oraz **działania koordynowane** – realizowane na terenie gminy, które są zadaniami powiatu lub innych jednostek, które gmina może wspierać lub brać w nich udział i są one finansowane z powiatowych, wojewódzkich oraz krajowych środków budżetowych, ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla gminnego, wojewódzkiego i centralnego.

Tabela 39.

Krótkoterminowy i długoterminowy harmonogram – plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013 - 2016 z perspektywą na lata 2017 - 2020

Cel operacyjny	Działania ekologiczne	Jednostka realizująca	Okres realizacji							Źródła finansowania
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
PRIORYTET I. JAKOŚĆ POWIETRZA - POTENCJALNE MOŻLIWOŚCI OGRANICZENIA EMISJI GAZÓW DO POWIETRZA POPRZEZ ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII										
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Realizacja działań związanych z poprawą jakości powietrza, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł										
Opracowanie i realizacja programów służących ochronie powietrza	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Opracowanie lub aktualizacja programów ograniczenia niskiej emisji (PONE)	Gmina, Powiat, Marszałek								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Budżet JST, Fundusze unijne
	2. Wdrożenie programów ograniczenia niskiej emisji np. dotacje na wymianę źródeł ogrzewania	Gmina, Powiat, Marszałek								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Budżet JST, Fundusze unijne
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Wdrożenie działań wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza	Gmina, Powiat, Marszałek, podmioty odpowiedzialne za realizację działań, podmioty korzystające ze środowiska								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Budżet JST, Fundusze unijne

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u>	Gminy, Powiat, Administratorzy i właściciele budynków									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	1. Termomodernizacja budynków, w tym budynków użyteczności publicznej										Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	1.1. Remont budynku Urzędu Miejskiego	Gmina									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	2. Podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej	Gmina, Powiat, Przedsiębiorstwa energetyczne, administratorzy i właściciele budynków									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	3. Zmiany systemów ogrzewania na sprzyjające środowisku - np. wymiana ogrzewania węglowego na bardziej ekologiczne (gazowe, olejowe, z odnawialnych źródeł energii), modernizacje istniejących kotłowni	Gmina, Powiat, administratorzy i właściciele budynków									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez budowę oraz modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych	Gmina, Powiat, Wojewoda, Zarządcy dróg									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
4.1. Remont dróg gruntowych w gminie Drawno	Gmina, Powiat, Wojewoda, Zarządcy dróg									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne	

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	4.2. Utwardzenie dróg gruntowych nawierzchnia bitumiczna (naprawy, częściowe utwardzenie), tj.: droga do oczyszczalni ścieków, droga relacji Brzeziny – Podlesie, droga Święciechów – Zdanów	Gmina, Zarządcy dróg									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	4.3. Utwardzenie dróg, chodników kostka betonowa, naprawy, tj.: ul. Zdrojowa, Saperów, Piaskowa	Gmina, Zarządcy dróg									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	5. Tworzenie ścieżek rowerowych	Gmina, Powiat, Wojewoda, Zarządcy dróg									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	5.1. Budowa ciągu pieszo – rowerowego wraz z zagospodarowaniem nabrzeża nad jeziorem Grażyna	Gmina									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	6. Promocja korzystania z publicznych środków transportu oraz zakup pojazdów transportu publicznego o niskiej emisji spalin	Gmina, Zarządcy dróg, Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prace inwestycyjne w obszarze sieci przesyłowych, w tym kontynuacja modernizacji istniejących sieci dystrybucyjnych, rozbudowa sieci dystrybucyjnej dla nowych odbiorców i potrzeb OZE, inwestycje w zakresie linii elektroenergetycznych	Przedsiębiorstwa energetyczne									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	2. Budowa i modernizacja systemów i urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych	Przedsiębiorstwa										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Prace inwestycyjne w zakresie gazownictwa	Przedsiębiorstwa										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska pod kątem dotrzymywania standardów emisyjnych	WIOŚ										Budżet Państwa, Fundusze unijne
	5. Monitoring jakości powietrza	WIOŚ										Budżet Państwa, Fundusze unijne
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Upowszechnienie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystywania potencjału energetycznego i poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda, Prywatni inwestorzy	Zadanie ciągłe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Promocja oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda, Prywatni inwestorzy, Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

	3. Działania prowadzące do wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii, w tym: biogazu - np. budowa biogazowni, biomasy - np. produkcja paliw z biomasy, wzrost wykorzystania biomasy jako źródła energii, energii słonecznej - np. wzrost stosowania przez użytkowników środowiska kolektorów słonecznych, energii wiatru - np. budowa farm wiatrowych, energii geotermalnej – np. poprzez wykorzystanie ciepła ziemi, energii spadku wód	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda, Prywatni inwestorzy, Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
PRIORYTET II. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE - JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH, ZAGROŻENIA JAKOŚCI WÓD										
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, oraz ochrona jakości wód podziemnych										
Poprawa jakości wód, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Budowa, modernizacja istniejących systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, szczególnie na obszarach wiejskich	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Fundusze unijne, Pożyczki i kredyty, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1.1. Budowa kanalizacji aglomeracji Drawno: Zamek, Niemieńsko, Dominikowo, Chomętowo, Konotop, Barnimie, Podegrodzie, oraz modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Fundusze unijne, Pożyczki i kredyty, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	1.2. Remont i modernizacja miejskiej kanalizacji sanitarnej (likwidacja zbiorników bezodpływowych)	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Fundusze unijne, Pożyczki i kredyty, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków - na terenach gdzie jest to uzasadnione względami ekonomicznymi i środowiskowymi	Gminy, Właściciele nieruchomości	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gmin, Fundusze unijne, WFOŚiGW
	2.1. Dopłaty do budowy oczyszczalni przydomowych we wsi Rościn	Gminy, Właściciele nieruchomości									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gmin, Fundusze unijne, WFOŚiGW
	3. Budowa kanalizacji deszczowej, modernizacja istniejącej kanalizacji, budowa osadników i separatorów wód opadowych i roztopowych na wylotach sieci deszczowej do odbiorników	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Fundusze unijne
	3.1. Budowa, konserwacja i utrzymanie kanalizacji deszczowej	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Fundusze unijne

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	4. Kontrola w zakresie zagospodarowania ścieków pochodzących z gospodarstw domowych i innych źródeł poprzez np. sprawdzenie podłączenia do sieci kanalizacyjnej, wyposażenia w oczyszczalnię przydomową lub zbiornik bezodpływowy i warunki jego opróżniania	Gmina								Budżet Gminy
	5. Rewitalizacja jezior oraz zagospodarowanie terenów wokół jezior dla potrzeb turystyki i rekreacji w sposób zapewniający ochronę wód jeziornych przed zanieczyszczeniem	Zarządcy wód, Gmina, Właściciele ośrodków wypoczynkowych								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	6. Prowadzenie ewidencji wszystkich zbiorników bezodpływowych na terenach gmin wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania	Gmina	Zadanie ciągłe							Budżet Gminy
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych	Okręgowe Stacje Chemiczno –Rolnicze, RZGW	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa
	2. Działania podejmowane w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń związkami azotu pochodzących ze źródeł rolniczych	Okręgowe Stacje Chemiczno –Rolnicze, RZGW	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	3. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ, PiG	Zadanie ciągłe						Budżet Państwa
Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Budowa zbiorników retencyjnych, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu małej retencji wód dla województwa zachodniopomorskiego do roku 2015.”	Gmina, Powiat, ZZMiUW							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Fundusze unijne, WFOŚiGW
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Odbudowa, modernizacja koryt rzek, utrzymywanie koryt cieków naturalnych, kanałów w należytym stanie (konserwacja, odmulenie itp.), zapewnienie należytego przepływu wód	ZZMiUW, RZGW, Gmina, podmioty korzystające z wód	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet JST, Fundusze unijne, WFOŚiGW
	2. Budowa, remonty urządzeń wodnych	ZZMiUW, podmioty korzystające z wód							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Realizacja przez ZZMiUW zadań wytyczonych do wykonania na terenie powiatu choszczeńskiego w ramach PROW 2007-2013	ZZMiUW							Budżet Państwa, Środki zewnętrzne
	4. Modernizacja, konserwacja urządzeń melioracyjnych	ZZMiUW, podmioty odpowiedzialne	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	5. Uwzględnienie granic obszarów przedstawionych na mapach zagrożenia i mapach ryzyka powodziowego w dokumentach planistycznych, takich jak plany zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, mpzp	Wojewoda, Gmina	18 miesięcy od daty otrzymania map zagrożenia i map ryzyka powodziowego							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Kontynuacja budowy/modernizacji systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne								Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW
	2. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom podziemnym wykorzystywanym do celów pitnych	Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne, WIOŚ, PIS (w ramach czynności kontrolnych)								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie WFOŚiGW
	3. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom śródlądowym, będącym środowiskiem bytowania ryb w warunkach naturalnych	JST, Gmina, Przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW
	4. Utrzymanie/przywrócenie wymaganych standardów wodom wykorzystywanym do kąpielii, w szczególności pod względem sanitarnym	JST, właściciele ośrodków wypoczynkowych, Przedsiębiorstwa wodno - kanalizacyjne WIOŚ, PIS (w ramach czynności kontrolnych)								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej koryt rzek	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Budowa i modernizacja istniejących urządzeń piętrzących poprzez wyposażenie ich w przepławki, budowa nowych przepławek, w tym realizacja zadań zaplanowanych na terenie powiatu choszczeńskiego wynikających z „Programu budowy przepławek dla ryb na terenie województwa zachodniopomorskiego”	ZZMiUW, Gmina, Powiat, podmioty korzystające z wód										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, WFOŚiGW
	2. Zwiększenie możliwości retencyjnych, oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych, na obszarach cennych przyrodniczo, ochrona siedlisk wodnych	Lasy Państwowe										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	3. Renaturyzacja koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych, oraz introdukcja rodzimych gatunków ryb	RZGW, ZZMiUW, Gmina, Powiat, Lasy Państwowe, organizacje pożytku publicznego	Zadanie ciągłe					Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie				
PRIORYTET III. GOSPODARKA ODPADAMI												
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami												
Działania związane z budową systemu gospodarki odpadami zgodnego z KPGO 2014	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z odpadami	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda, Organizacje pozarządowe										Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	2. Wdrażanie efektywnych ekonomicznie i ekologicznych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym recyklingu, odzysku energii zawartej w odpadach	Gmina									Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
	3. Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	Gmina, WIOŚ, Starosta, Marszałek, RDOŚ	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy
	4. Zapewnienie dostępu do instalacji służącej do przetwarzania odpadów posiadającej odpowiednią przepustowość	Zarządcy instalacji, Gmina									Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW
	5. Rozwój rynku surowców wtórnych i produktów zawierających te surowce poprzez wspieranie współpracy organizacji odzysku, przemysłu, jednostek samorządu terytorialnego, oraz egzekwowanie obowiązków dotyczących odzysku i recyklingu odpadów	Gmina									Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
	6. Wydawanie decyzji w zakresie gospodarowania odpadami, spełniających założenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Gmina, Starosta, RDOŚ, Marszałek	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	<p>7. Uczestnictwo w budowie/rozbudowie zakładów zagospodarowania odpadów (ZZO) zgodnie z założeniami WPGO obejmujących regionalne instalacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcenia odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni, • składowania przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych, • kompostowania odpadów zielonych, • sortowania poszczególnych frakcji odpadów komunalnych, • demontażu odpadów wielkogabarytowych, • przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego 	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
	8. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów	Zarządcy składowisk, Gmina											Budżet Gminy, środki własne zarządców, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Eliminacja praktyk niewłaściwej eksploatacji składowisk odpadów, oraz niewłaściwej ich rekultywacji</p>	Marszałek, Powiat	Zadanie ciągłe									Budżet Państwa, Budżet JST, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
Działania w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi	<p><u>DZIAŁANIA WŁASNE</u></p> <p>1. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych - najpóźniej do 2015 roku</p>	Gmina											Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	2. Objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem selektywnego zbierania odpadów - najpóźniej do 2015 roku	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko odpadów, tak aby nie było składowanych: w 2013 r. więcej niż 50 %, w 2020 r. więcej niż 35 %, masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	4. Zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60 % wytworzonych odpadów do końca 2014 r.	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	5. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących z gospodarstw domowych, i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 roku	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	6. Monitoring i bieżąca likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów	Gmina, Podmioty odpowiedzialne za likwidację dzikich wysypisk	Zadanie ciągłe								Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne	
Działania w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Realizacja działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”	Gmina										Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne

	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u>										
	1. Monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi	WIOŚ	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa
	2. Zwiększenie kontroli nad prowadzeniem gospodarki odpadami medycznymi i weterynaryjnymi wytwarzanymi przez małych wytwórców (w małych ilościach)	WIOŚ, PIS (dla wytwórców odpadów medycznych)	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa
	3. Rozbudowa infrastruktury technicznej w zakresie: zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zbierania zużytych opon, selektywnego zbierania, przetwarzania wykorzystania odpadów z budowy remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej	Przedsiębiorcy, właściciele instalacji									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	4. Prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących punkty zbierania pojazdów, stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, w zakresie przestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	WIOŚ	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa
5. Zbieranie pojazdów usuniętych z drogi zgodnie z ustawą Prawo o ruchu drogowym, i przekazywanie do stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji	Powiat	Zadanie ciągłe								Środki właścicieli pojazdów, NFOŚiGW	

	6. Ograniczenie składowania osadów ściekowych	Zarządcy oczyszczalni ścieków	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Fundusze unijne
PRIORYTET IV. ZASOBY PRZYRODNICZE - PRAWNE FORMY OCHRONY PRZYRODY, LASY										
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych										
Udostępnianie wiedzy o zasobach przyrodniczych	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Kontynuacja inwentaryzacji przyrodniczej województwa (w tym Gminy Drawno), w szczególności obszarów Natura 2000 - inwentaryzacja pod kątem tworzonych Planów Zadań Ochronnych	RDOŚ, RDLP, Organizacje pozarządowe, dyrektor DPN, instytucje naukowe, JST								Budżet Państwa, Budżet JST, Fundusze unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	2. Edukacja mająca na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie prawnych i przyrodniczych podstaw funkcjonowania obszarów chronionych, oraz w zakresie ochrony dziedzictwa ekologicznego	RDOŚ, JST, Organizacje pozarządowe								Budżet Państwa, Budżet JST, Fundusze unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Stworzenie prawno-organizacyjnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Tworzenie nowych form ochrony przyrody	Rada Gminy, RDOŚ, Sejmik Województwa	Zadania ciągłe							Budżet JST, Budżet Państwa
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Opracowanie planu ochrony dla Drawieńskiego Parku Narodowego	Dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego								Budżet Państwa, Fundusze unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	2. Opracowanie Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000, zlokalizowanych w obrębie gminy	Dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego, RDOŚ,								Budżet Państwa, Fundusze unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	3. Opracowanie planów ochrony dla istniejących w gminie rezerwatów przyrody, nie posiadających takich planów	RDOŚ									Budżet Państwa, Fundusze unijne, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Odtwarzanie cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych, terenów zieleni	Gmina, Zarządcy dróg	Zadania ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Monitoring stanu gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000, innych cennych przyrodniczo terenów, oraz przeciwdziałanie pogarszaniu się tego stanu	RDOŚ, RDLP, Organizacje pozarządowe, Instytucje naukowe,	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Czynna ochrona siedlisk cennych przyrodniczo (np. terenów podmokłych, łąk, wrzosowisk)	RDOŚ, RDLP, Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, z dużym uwzględnieniem obszarów chronionych	RDLP, DPN	Zadanie ciągłe								Budżet Państwa, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Opracowanie/wdrażanie programów ochrony gatunków zagrożonych	RDLP, RDOŚ, Organizacje pozarządowe									Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	5. Opracowanie/wdrażanie systemów zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo, wraz z tworzeniem infrastruktury edukacyjnej, informacyjnej, turystycznej, oraz służącej ochronie przyrody	RDLP, RDOŚ, Organizacje pozarządowe										Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	6. Szkolenie i wsparcie rolników we wdrażaniu programów rolnośrodowiskowych	ZODR, ARiMR	Zadanie ciągłe									Fundusze unijne
Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, NFOŚiGW, Fundusze unijne
	2. Zalesianie nowych terenów, w tym gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków, przy uwzględnieniu uwarunkowań przyrodniczo - krajobrazowych	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych, właściciele gruntów										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, NFOŚiGW
	3. Prowadzenie waloryzacji przyrodniczej na obszarach leśnych	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych	Zadanie ciągłe									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, NFOŚiGW
	4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów	Lasy Państwowe										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	5. Zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz zwiększenie rekultywacji terenów leśnych zdegradowanych, w tym: rekultywacja na cele przyrodnicze leśnych terenów zdegradowanych, odtwarzanie terenów leśnych zniszczonych przez katastrofy, oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych np. budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych wyznaczonych jako drogi pożarowe	Lasy Państwowe, Właściciele gruntów										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	6. Renaturyzacja obszarów leśnych	Lasy Państwowe										Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Realizacja planów urządzania lasów	Lasy Państwowe	Zadanie ciągłe									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Realizacja uproszczonych planów urządzania lasów, oraz zadań wynikających z decyzji określających zadania z zakresu gospodarki leśnej	Właściciele lasów prywatnych	Zadanie ciągłe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia różnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnianie lasów - rozwój posiadanej infrastruktury (pola biwakowe, szlaki turystyczne), poszerzanie bazy edukacyjnej	Lasy Państwowe										Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	2. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających z wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem	Lasy Państwowe									Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	3. Promocja turystyki związanej z korzystaniem z terenów leśnych, łowiectwem, turystyki ekologicznej i rowerowej	Lasy Państwowe									Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u>										
	1. Monitorowanie i ograniczenie występowania szkodników owadzych w lasach	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie NFOŚiGW, WFOŚiGW
	2. Monitorowanie i ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach (np. poprzez modernizację/zakup sprzętu przeciwpożarowego, wczesnego wykrywania pożarów lasu, sprzętu patrolowo-gaśniczego)	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie NFOŚiGW, WFOŚiGW
	3. Budowa/przebudowa/modernizacja dróg leśnych uznanych za pożarowe	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie NFOŚiGW, WFOŚiGW
	4. Wykonanie sztucznych zbiorników na potrzeby gaśnicze na terenach leśnych, gdzie nie ma dostępu do naturalnych źródeł poboru wody	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie NFOŚiGW, WFOŚiGW
	5. Retencjonowanie wody na obszarach leśnych	Lasy Państwowe, Właściciele lasów prywatnych									Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie NFOŚiGW, WFOŚiGW

	6. Wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem, dewastacją)	Lasy Państwowe													Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW
PRIORYTET V. TURYSTYKA															
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki															
Wdrożenie zasad zrównoważonej turystyki na obszarach chronionych	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u>														
	1. Określenie pojemności i chłonności turystycznej miejsc szczególnie cennych przyrodniczo	ZPK, RDLP, RDOŚ, DPN, Organizacje pozarządowe													NFOŚiGW, WFOŚiGW
	2. Dostosowanie infrastruktury i zasad zarządzania ruchem turystycznym do oszacowanych poziomów chłonności i pojemności turystycznej	ZPK, RDLP, RDOŚ, DPN, Organizacje pozarządowe													
	3. Opracowanie koncepcji wykorzystania zasobów przyrodniczych regionu wraz z podziałem obszarów cennych przyrodniczo na strefy (w zależności od dostępności i zagospodarowania), przy uwzględnieniu bogactwa siedlisk, ich odporności na presję turystyczną	ZPK, RDLP, RDOŚ, DPN, Organizacje pozarządowe													NFOŚiGW, WFOŚiGW
Promocja przyrodniczych walorów turystycznych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u>														
	1. Kampanie promocyjne podkreślające znaczenie walorów przyrodniczych	Gmina, Powiat, DPN, Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe										Budżet JST, Fundusze unijne		

	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Opracowanie i wdrożenie systemów informacyjnych o przyrodniczych walorach turystycznych uwzględniających walory powiatu choszczeńskiego, spójne z zintegrowanym systemem zarządzania obszarami chronionymi</p>	ZPK, RDLP, RDOŚ, DPN, Organizacje pozarządowe										NFOŚiGW, WFOŚiGW, Interreg, Fundusze unijne
PRIORYTET VI. KLIMAT AKUSTYCZNY												
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie poziomu hałasu do obowiązujących standardów												
Rozpoznanie i ocena stopnia narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	<p><u>DZIAŁANIA WŁASNE</u></p> <p>1. Opracowanie wynikających z map akustycznych Programów ochrony przed hałasem</p>	Gmina, Marszałek, Wojewoda										Budżet JST, Fundusze unijne
	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Kontrola jednostek gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu</p>	WIOŚ, Starosta, Marszałek, RDOŚ	Zadanie ciągłe									Budżet Państwa
Ograniczenie uciążliwości akustycznych dla mieszkańców	<p><u>DZIAŁANIA WŁASNE</u></p> <p>1. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem poprzez: budowę obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (wraz ze skutecznymi zabezpieczeniami akustycznymi), przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg, zastosowanie zmniejszenia prędkości pojazdów</p>	Gmina, Zarządcy dróg, Policja										Budżet JST, Budżet Państwa, WFOŚiGW, Fundusze unijne

	2. Opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska oraz utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania (w przypadku braku innych technicznych możliwości)	Gmina, Zarządcy dróg								Budżet JST, Fundusze unijne
	3. Ograniczenie uciążliwości akustycznej w miejscach występowania szczególnych uciążliwości akustycznych dla mieszkańców (szczególnie w okolicach takich budynków jak: szpitale, szkoły, przedszkola, internaty, domy opieki społecznej itp.) poprzez: budowę ekranów akustycznych, stosowanie mat antywibracyjnych, wykopów, tuneli, tworzenie pasów zieleni przy głównych trasach komunikacyjnych, zwiększenie izolacyjności akustycznej budynków	Gmina, Zarządcy dróg, linii kolejowych oraz budynków								Budżet JST, WFOŚiGW, Fundusze unijne
	4. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu np. poprzez modernizację tras komunikacyjnych, torów kolejowych itp.	Gmina, PKP, PKM, Zarządcy dróg								Budżet JST, WFOŚiGW, Fundusze unijne
	5. Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanych funkcjach) w planowaniu przestrzennym, oraz wprowadzenie zapisów dotyczących standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	Gmina								Budżet JST

	6. Edukacja ekologiczna i promocja korzystania z transportu rowerowego, komunikacji zbiorowej, oraz proekologicznego korzystania z samochodów	Gmina, Powiat, Zarządcy dróg	Zadanie ciągłe	Budżet JST, WFOŚiGW, Fundusze unijne
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, że w wyniku działalności, poza zakładem przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu	Starosta, RDOŚ, Marszałek	Zadanie ciągłe	Budżet Powiatu
PRIORYTET VII. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE				
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi				
Ochrona mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi (w tym zasad lokalizacji instalacji emitujących pola elektromagnetyczne z uwzględnieniem walorów krajobrazowych)	Gmina	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	2. Ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska poprzez preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego	Gmina, Powiat, Zarządcy nieruchomości	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych	Gmina, Powiat, WIOŚ, Wojewoda Marszałek,	Zadanie ciągłe						Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze pomocowe UE, Programy operacyjne
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie kontroli przez organy i inspekcje ochrony środowiska w zakresie przestrzegania obowiązujących pomiarów prawem dotyczącym ochrony środowiska	WIOŚ, Inne organy kontrolne							Budżet Państwa, Fundusze unijne
	2. Skuteczne uniemożliwienie dostępu do strefy o podwyższonym poziomie emisji pól elektromagnetycznych oraz informowanie o jej szkodliwości	Podmioty gospodarcze							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Wnikliwe prowadzenie postępowań w sprawie oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć	Gmina, RDOŚ							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Monitoring pól elektromagnetycznych	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych	WIOŚ							Budżet Państwa, Fundusze unijne
	2. Przyjmowanie i weryfikacja informacji zawartych w zgłoszeniach instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w szczególności sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych emitowanych w wyniku pracy instalacji	Starosta, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

PRIORYTET VIII. ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM										
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zmniejszenie skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, oraz ograniczanie ryzyka ich występowania										
Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie kontroli na terenach zakładów przemysłowych	WIOŚ								Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	2. Wzmocnienie kadr pracowniczych monitoringu środowiska (straży pożarnej, WIOŚ)	JST, Służby interwencyjne, WIOŚ								Budżet Państwa, Budżet JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	3. Wyposażenie służb monitoringu w profesjonalny sprzęt umożliwiający prowadzenie działań ratowniczych dla wszystkich możliwych scenariuszy awarii i katastrofy	JST, Służby interwencyjne, WIOŚ								
Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Wspieranie działalności jednostek reagowania kryzysowego	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda								Budżet JST, Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne
	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Kontrole pojazdów przewożących substancje niebezpieczne	Policja	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie	

Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Edukacja wśród mieszkańców w zakresie właściwego zachowania się w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska</p>	Gmina, Powiat, Marszałek, Wojewoda, Służby interwencyjne, WIOŚ										Budżet JST, Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne
PRIORYTET IX. KOPALINY												
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi												
Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego	<p><u>DZIAŁANIA WŁASNE</u></p> <p>1. Współpraca w tworzeniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z uwzględnieniem kopalni i ich ochrony przed trwałym zainwestowaniem niegórnym</p>	Gmina, Organ administracji geologicznej, Okręgowy Urząd Górniczy										Budżet JST
	2. Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalni w procesie planowania przestrzennego	Gmina, Organy koncesyjne, OUG										Budżet JST
	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni</p>	Organy koncesyjne, Gmina, OUG										Budżet JST
	2. Kontrole w zakresie wykonywania udzielonych koncesji	Organy koncesyjne	Zadanie ciągłe				Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie					

PRIORYTET X. JAKOŚĆ GLEB										
Cel długoterminowy (do 2020 roku): Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem, oraz rekultywacja terenów zdegradowanych										
Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej	<u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Szkolenia rolników dot. promocji rolnictwa ekologicznego	ZODR								Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	2. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi	Zarząd województwa, ZODR, Właściciele gospodarstw rolnych								Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	3. Ochrona gleb przed erozją, ograniczanie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb, również w innych sektorach gospodarki	Zarząd województwa, ZODR, Właściciele gospodarstw rolnych								Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
	4. Ochrona gleb przed zakwaszeniem, oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb	ZODR, Właściciele i dzierżawcy gospodarstw rolnych								Budżet Państwa, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne
Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów	Gmina, Zarządcy składowisk								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, NFOŚiGW

	<p><u>DZIAŁANIA KOORDYNOWANE</u></p> <p>1. Rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych, w tym: prowadzenie monitoringu azotu mineralnego w glebie, prowadzenie monitoringu azotu i fosforu w wodach do głębokości 90 cm pod powierzchnią gleby, prowadzenie monitoringu siarki siarczanowej i ogólnej w glebie</p>	<p>Okręgowe Stacje Chemiczno - Rolnicze</p>	<p>Zadanie ciągłe</p>							<p>Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne</p>
	<p>2. Rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane</p>	<p>Podmiot odpowiedzialny za rekultywację</p>								<p>Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne</p>
<p>PRIORYTET XI. EDUKACJA EKOLOGICZNA</p>										
<p>Cel długoterminowy (do 2019 roku): Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska</p>										
<p>Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców</p>	<p><u>DZIAŁANIA WŁASNE</u></p> <p>1. Działania dotyczące podnoszenia świadomości na temat możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii, właściwej gospodarki odpadami, wpływu nieprawidłowej gospodarki ściekowej na jakość wód, właściwego nawożenia gleb, promowanie rolnictwa ekologicznego itd. (np. poprzez artykuły w prasie, Internecie)</p>	<p>JST, media, organizacje pozarządowe</p>								<p>Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie</p>

Program Ochrony Środowiska dla GMINY DRAWNO na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

	2. Organizowanie szkoleń dla rolników z zakresu właściwego nawożenia, stosowania dobrych praktyk rolniczych i ochrony gleb oraz promocja rolnictwa ekologicznego	JST, media, organizacje pozarządowe									Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem	<u>DZIAŁANIA WŁASNE</u> 1. Zamieszczanie na stronach internetowych informacji o środowisku, oraz linków do stron internetowych zawierających takie informacje	JST, media, organizacje pozarządowe									Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Fundusze unijne, Budżet JST, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

Źródło: Opracowanie własne

9. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań wytyczonych w Programie wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska (gospodarki odpadami, gospodarki wodnościekowej) wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców. Dlatego w przypadku Gminy Drawno należy dążyć aby podejmowane działania obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. międzygminne działania na rzecz ochrony środowiska, związkowy model gospodarki odpadami).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planującej czy opisującej dane przedsięwzięcie. Są to między innymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i strategię rozwoju powiatu lub gminy,
- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodnościekowej, Plan zalesiania itp.,
- projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową,
- Studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych),
- wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

Poniżej przedstawiono źródła pozyskiwania środków na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska.

9.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasady funkcjonowania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, tj. narodowego i wojewódzkich zostały określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska. Stanowią one jedno z najpoważniejszych źródeł dotacji i preferencyjnych kredytów dla pomiotów podejmujących inwestycje ekologiczne. Fundusze ochrony środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: celem jego działalności jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo, geologia i górnictwo, edukacja ekologiczna, Państwowy Monitoring Środowiska, programy międzydziedzinowe, nadzwyczajne zagrożenia środowiska oraz prowadzenie ekspertyz i prac badawczych.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa oraz osoby fizyczne. Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno-prawnej.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej: udziela dofinansowania na realizację przedsięwzięć i zadań zgodnych z obowiązującymi w danym roku kryteriami i zasadami oraz listą przedsięwzięć priorytetowych w zależności od możliwości finansowych Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Pomoc finansowa Funduszu może przyjmować następujące formy: pożyczki, dotacje, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, przekazania środków jednostkom budżetowym, umorzenia części udzielonej pożyczki, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Maksymalny udział środków Funduszu w finansowaniu zadań w odniesieniu do kosztów całkowitych wynosi: do 75% - przy dofinansowaniu w formie pożyczki, za wyjątkiem zadań współfinansowanych ze środków zagranicznych, dla których wysokość dofinansowania ustala się z uwzględnieniem wymogów i zasad zawartych w odpowiednich programach i mechanizmach finansowych, do 50% - przy dofinansowaniu w formie dotacji lub przekazania środków jednostkom budżetowym.

9.2. Emisja obligacji komunalnych

Emisja obligacji komunalnych jest to jeden ze sposobów gromadzenia środków finansowych, pozwala ona na pozyskanie środków w zamian za zapłatę niższego oprocentowania. Emisje obligacji komunalnych przeznaczone są do finansowania wydatków (bieżących i inwestycyjnych) jednostek samorządu terytorialnego oraz refinansowanie spłat dotychczasowego zadłużenia. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości.

Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu terenowego, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczną uciążliwość emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań przedmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich

spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami - dotąd znikome - będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

Emisje obligacji komunalnych niosą za sobą wiele korzyści, tj.:

- dysponowanie elastycznym źródłem finansowania wydatków - samorząd określa strukturę emisji, maksymalne terminy wykupu, okres karencji, możliwość rolowania zadłużenia,
- niskie koszty emisji i atrakcyjne oprocentowanie - konkurencyjne do kredytów bankowych,
- brak konieczności ustanawiania zabezpieczeń,
- swoboda w dysponowaniu środkami z emisji - maksymalnie uproszczone rozliczanie,
- ze środków z emisji obligacji komunalnych, jednostka samorządu terytorialnego może sfinansować realizację inwestycji współfinansowanej ze środków UE.

9.3. Finansowanie ochrony środowiska z Budżetu Powiatowego i Gminnego

Zadania powiatów i gmin w zakresie ochrony środowiska zostały określone w ustawie Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150). Do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie:

- przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska,
- wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- wspomaganie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- wspomaganie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- profilaktykę zdrowotną dzieci zamieszkałych na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- edukacje ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- przygotowywanie dokumentacji przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej,
- współfinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100),
- inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa.

Finansowanie ww. zadań określa art. 402 ust. 4-6 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150), tj.:

- wpływy z tytułu opłat i kar stanowią w 20% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6,
- wpływy z tytułu opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów stanowią w całości dochód budżetu gminy, z której terenu usunięto drzewa lub krzewy,
- wpływy z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów stanowią w 50% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, na których obszarze składowane są odpady. Jeżeli składowisko odpadów jest zlokalizowane na obszarze więcej niż jednego powiatu lub więcej niż jednej gminy, dochód podlega podziałowi proporcjonalnie do powierzchni zajmowanych przez składowisko na obszarze tych powiatów i gmin.

9.4. EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Finansów, dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Zadaniem Fundacji jest finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają nie tylko istotne znaczenie w skali regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych w skali europejskiej, a nawet światowej uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową.

W EkoFunduszu pięć sektorów uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza),
- ograniczenie doptywu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód),

- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu),
- ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody),
- racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej i stosują się do nich preferencje wynikające z obowiązujących przepisów. EkoFundusz nie dofinansowuje projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

9.5. Wsparcie finansowe UE

9.5.1. Fundusze strukturalne

W latach 2007-2013, w wyniku reformy polityki spójności, liczba Funduszy strukturalnych została ograniczona do dwóch: **Europejski Fundusz Społeczny** oraz **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**. Do głównego nurtu programowania został włączony również **Fundusz Spójności**, który w latach 2007-2013 będzie podlegał podobnym zasadom, jak Fundusze strukturalne.

Fundusz Spójności jest instrumentem finansowym UE, nienależącym do Funduszy strukturalnych i wdrażany jest na poziomie wybranych państw a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę sieci transportowych oraz obiektów ochrony środowiska o znaczeniu ponadregionalnym. Fundusz Spójności wspiera dwa sektory: środowisko i transport. Od daty akcesji Polska stała się największym beneficjentem środków z Funduszu Spójności spośród wszystkich krajów członkowskich UE. Środki z Funduszu Spójności pomogą Polsce wywiązać się ze zobowiązań akcesyjnych związanych z dostosowaniem do norm UE w najtrudniejszych i wymagających największych nakładów finansowych obszarach, w których Polska uzyskała najdłuższe okresy przejściowe. Wsparcie na duże projekty inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska mogą uzyskać jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne, np. przedsiębiorstwa komunalne będące własnością gminy. Współfinansowanie z Funduszu Spójności mogą uzyskać inwestycje z takich dziedzin jak: poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia, racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi, poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

9.5.2. Programy pomocowe-operacyjne

Programy pomocowe (tzw. programy operacyjne) stanowią narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności. NSS jest dokumentem strategicznym, który określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013. Celem strategicznym NSS jest **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy**

i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Regionalne programy operacyjne są zarządzane przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Infrastruktura i Środowisko – **EFRR i FS**,
- Program Innowacyjna Gospodarka – **EFRR**,
- Program Kapitał Ludzki – **EFRR**,
- 16 programów regionalnych – **EFRR**,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – **EFRR**,
- Program Pomoc Techniczna – **EFRR**,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – **EFRR**.

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około 85,6 mld euro, z tej sumy 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- Program Infrastruktura i Środowisko – 27,9 mld euro,
- 16 programów regionalnych – 16,6 mld euro,
- Program Kapitał Ludzki – 9,7 mld euro,
- Program Innowacyjna Gospodarka – 8,3 mld euro,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – 2,3 mld euro,
- Program Pomoc Techniczna - 0,5 mld euro,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej - 0,7 mld euro.

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania - 1,3 mld euro.

PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

W ramach programu realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego. Celem programu jest przede wszystkim poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,6 mld euro, z czego wkład unijny to 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- transport – 19,4 mld euro,
- środowisko – 4,8 mld euro,
- energetyka – 1,7 mld euro,
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro,
- kultura – 490,0 mln euro,
- zdrowie – 350,0 mln euro.

W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów w zakresie ochrony środowiska, tj.:

- I. Gospodarka wodno-ściekowa – 3.275,2 mln euro,
- II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1.430,3 mln euro,
- III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro,
- IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0mln euro,
- V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro,
- VI. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10.548,3 mln euro,
- VII. Transport przyjazny środowisku – 12.062,0 mln euro,
- VIII. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3.465,3 mln euro,
- IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1.403,0 mln euro,
- X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1.693,2 mln euro ,
- XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro,
- XII. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro,
- XIII. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro,
- XIV. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro,
- XV. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro,

Institucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V),
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII),
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X),
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI),
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII),
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

16 PROGRAMÓW REGIONALNYCH

Każde z 16 polskich województw posiada własny regionalny program rozwoju (tzw. regionalny program operacyjny), w ramach, którego o dotacje Unii Europejskiej mogą ubiegać się podmioty z danego województwa. Regionalny Program Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 jest narzędziem realizacji postulatów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013. Stanowi on dokument strategiczny, określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych – tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2007 – 2013. RPO WZ został oficjalnie zatwierdzony przez Komisję Europejską 11 października 2007 roku.

Celem głównym programu jest rozwój województwa zmierzający do zwiększenia konkurencyjności gospodarki, spójności przestrzennej, społecznej oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców. Cel główny osiągany jest poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa,
3. Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa.

RPO WZ określają ustanowione dla programu następujące osie priorytetowe:

- I. Gospodarka – Innowacje – Technologie,
- II. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej,
- III. Rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- IV. Infrastruktura ochrony środowiska,
- V. Turystyka, kultura i rewitalizacja,
- VI. Rozwój funkcji metropolitalny
- VII. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia
- VIII. Pomoc techniczna.

PROGRAM INNOWACYJNA GOSPODARKA

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, zarządzany przez Ministra Rozwoju Regionalnego, ma doprowadzić do zwiększenia spójności interwencji w ramach zakresu odpowiedzialności ministrów właściwych do spraw gospodarki, nauki i informatyzacji. Dzięki temu powstanie możliwość dostosowania oferty sektora nauki do potrzeb przedsiębiorstw, co przyczyni się do zwiększenia transferu nowoczesnych rozwiązań do gospodarki. W efekcie uzyskanej synergii powstanie dodatkowy impuls pozwalający przyspieszyć tempo wzrostu gospodarczego oraz stworzyć stabilne podstawy długotrwałej konkurencyjności polskiej gospodarki.

W ramach funkcjonowania Programu operacyjnego Innowacyjna Gospodarka określono następujące priorytety:

- Priorytet 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii,
- Priorytet 2. Infrastruktura strefy B+R,
- Priorytet 3. Kapitał dla innowacji,
- Priorytet 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
- Priorytet 5. Dyfuzja innowacji,
- Priorytet 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,
- Priorytet 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji,
- Priorytet 8. Społeczeństwo informacyjne – zwiększenie innowacyjności,
- Priorytet 9. Pomoc techniczna.

PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓŁPRACY TERYTORIALNEJ

W latach 2007-2013 przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

1. Współpraca transgraniczna:

- Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Niemcy (Meklemburgia/Pomorze Wschodnie-Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie) - Niemcy (Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie i Województwo Dolnośląskie) - Niemcy (Saksonia),

- Polska – Republika Czeska,
- Polska – Republika Słowacka,
- Polska – Litwa, Polska – Szwecja – Dania - Litwa - Niemcy (Południowy Bałtyk).

2. Współpraca transnarodowa:

- Region Morza Bałtyckiego - oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (wybrane regiony), Szwecja oraz 3 państwa spoza Unii Europejskiej: Białoruś (wybrane regiony), Norwegia i Rosja (wybrane regiony),
- Europa Środkowa- oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Austria, Czechy, Niemcy (wybrane regiony), Słowacja, Słowenia, Węgry, Włochy (wybrane regiony), Ukraina (wybrane regiony).

3. Program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE

W latach 2007-2013 na rozwój współpracy terytorialnej z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych zostanie łącznie 7,75 mld euro. Polska alokacja na realizację programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej wyniesie 557,8 mln euro. Dodatkowe 173,3 mln euro zostanie przeznaczonych przez Polskę na współpracę transgraniczną z państwami nie należącymi do Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP). Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa zastąpią przedsięwzięcia realizowane w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III 2004-2006. Komponentom INTERREG-u III będą odpowiadały trzy typy programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej:

- programy współpracy transgranicznej zastąpią INTERREG III A,
- programy współpracy transnarodowej zastąpią INTERREG III B,
- programy współpracy międzyregionalnej (INTERREG IV C) zastąpią INTERREG III C.

9.5.3. Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska

FUNDUSZ LIFE+

Program wnosi wkład w realizację, rozwijanie i doskonalenie wspólnotowej polityki i prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska oraz we włączanie kwestii ochrony środowiska do innych polityk UE. W ramach programu wspierane jest opracowanie nowych rozwiązań dla problemów środowiska naturalnego, w obliczu których stoi UE, oraz podejmowanie wysiłków zmierzających do realizacji polityki Wspólnoty określonej w szóstym wspólnotowym programie działań w zakresie środowiska naturalnego.

Do otrzymania dofinansowania z Programu LIFE + kwalifikują się następujące działania:

- działania operacyjne organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę i poprawę jakości środowiska na poziomie europejskim oraz w tworzenie i wdrażanie ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska unii europejskiej,
- tworzenie i utrzymywanie sieci, baz danych i systemów komputerowych związanych bezpośrednio z wdrażaniem ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska UE, w szczególności gdy działania te poprawiają publiczny dostęp do informacji o środowisku,
- analizy, badania, modelowanie i tworzenie scenariuszy,
- monitorowanie stanu siedlisk i gatunków, w tym monitorowanie lasów,

- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego,
- szkolenia, warsztaty i spotkania, w tym szkolenia podmiotów uczestniczących w inicjatywach dotyczących zapobiegania pożarom lasów,
- platformy nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany najlepszych praktyk,
- działania informacyjne i komunikacyjne, w tym kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej, a w szczególności kampanie zwiększające świadomość społeczną na temat pożarów lasów,
- demonstracja innowacyjnych podejść, technologii, metod i instrumentów dotyczących kierunków polityki,
- specjalnie w odniesieniu do komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”:
 - a. zarządzanie gatunkami i obszarami oraz planowanie ochrony obszarów, w tym zwiększenie ekologicznej spójności sieci Natura 2000,
 - b. monitorowanie stanu ochrony, w szczególności ustalenie procedur i struktur monitorowania stanu ochrony,
 - c. rozwój i realizacja planów działania na rzecz ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych,
 - d. zwiększenie zasięgu sieci Natura 2000 na obszarach morskich,
 - e. nabywanie gruntów pod następującymi warunkami:
 - nabycie to przyczyniłoby się do utrzymania lub przywrócenia integralności obszarów objętych siecią Natura 2000,
 - nabycie gruntu jest jedynym lub najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia pożądanego skutku w zakresie ochrony przyrody,
 - nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”, oraz
 - dane państwo członkowskie zapewnia długookresowe wyłączone przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

INICJATYWA LEADER+

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. Inicjatywa ta wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim „Lokalne Grupy Działania”, czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących innowacyjne działania związane z rozwojem obszaru wiejskiego. Aby skorzystać ze środków LEADER+, lokalna grupa działania, sformalizowane ciało odpowiedzialne za realizację konkretnego projektu, winna przedłożyć strategię dotyczącą jednego z tematów :

- wykorzystanie nowych sposobów i nowych technologii, aby produkty i usługi stały się bardziej konkurencyjne,
- poprawa jakości życia na obszarach wiejskich; ten temat jest skoncentrowany na innowacjach związanych z dostępem do usług,
- promocja lokalnych produktów, w szczególności wspieranie wspólnych działań; poprawa dostępu do rynku dla małych podmiotów produkcyjnych,
- waloryzacja zasobów naturalnych i kulturalnych,
- tworzenie i przyciąganie nowych podmiotów lokalnych i przedsiębiorstw,
- projekty dla młodzieży lub kobiet.

INICJATYWA JASPERS

Inicjatywa JASPERS dotyczy wsparcia dużych projektów od 25 mln euro w sektorze środowiska oraz od 50 mln w sektorze transportu i innych sektorach, które kwalifikują się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności. Wsparcie nie ma charakteru finansowego, ale doradczy. Przedmiotem wsparcia JASPERS jest pomoc techniczna w przygotowaniu dużych projektów inwestycyjnych w zakresie:

- weryfikacji przygotowanej dokumentacji (studium wykonalności, sposób wyliczenia poziomu dofinansowania, dokumentacja środowiskowa),
- analizy wybranych kwestii problemowych,
- doradztwa i wsparcia w rozwiązaniu kwestii istotnych dla przygotowania projektu (np. pomoc publiczna),
- wsparcia o charakterze horyzontalnym związanym z przygotowaniem dużych projektów (wytyczne dla projektów generujących dochód, programy pomocy publicznej),
- polepszenia jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzanych przez Komisję Europejską,
- wsparcia przy określaniu warunków dla konsultantów przygotowujących dokumentację (Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia),
- wsparcia na etapie koncepcyjnym przygotowania projektów (analiza optymalnych rozwiązań instytucjonalnych, niezależna ocena przy wyborze wariantu realizacji, weryfikacja przyjętych założeń),
- identyfikacja pominiętych lub niedostatecznie uwzględnionych elementów krytycznych, weryfikacja na wczesnym etapie kwalifikowalności.

PROGRAM INTERACT II

INTERACT II jest programem wsparcia technicznego, który ma na celu ulepszenie zarządzania i wdrażania programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Budżet tego programu na lata 2007-2013 wynosi 34 033 512 euro, w tym wkład Polski - 449 376 euro. Misją INTERACT II jest wspieranie Europejskiej Współpracy Terytorialnej, współfinansowanej przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w okresie programowania 2007–2013 w zapewnianiu usług dla grup docelowych. Usługi te mają na celu:

- zabezpieczanie i zwiększanie wydajności i efektywności programów i projektów Współpracy Terytorialnej, odnoszących się do konkretnych obszarów geograficznych lub dziedzin tematycznych,
- dążenie do poprawy jakości i know-how w wymianie transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej w Państwach Członkowskich UE i krajach stowarzyszonych Norwegii i Szwajcarii.

W programie uczestniczą wszystkie państwa Wspólnoty zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym nowe kraje członkowskie: Rumunia i Bułgaria oraz państwa sąsiadujące z UE, w tym Norwegia i Szwajcaria. Program INTERACT II składa się z dwóch priorytetów:

Priorytet 1: Rozwój i dostarczanie usług

Priorytet ten dotyczy generowania treści, dostarczania i rozpowszechniania usług i produktów w oparciu o najlepsze praktyki i zwiększoną wiedzę oraz w oparciu

o doświadczenia podmiotów, uczestniczących we współpracy terytorialnej.

Priorytet 2: Pomoc Techniczna

Zgodnie z artykułem 46 rozporządzenia WE 1083/06 pomoc techniczna powinna dotyczyć działań z zakresu: przygotowania, zarządzania, oceny, informacji i kontroli działalności programów operacyjnych oraz zawierać działania, które mają na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy. Dostępny budżet jest ograniczony do 6% całkowitej kwoty alokowanej w ramach EFRR. W ramach tego priorytetu realizowane będą następujące kategorie działań:

- działania zarządzające,
- działania monitorujące i oceniające,
- działania informacyjne,
- audyt.

9.5.4. Perspektywa finansowa na lata 2014-2020

Po opublikowaniu projektów rozporządzeń przez Komisję Europejską w październiku 2011 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego podjęło prace nad przygotowaniem procesu programowania dokumentów na perspektywę finansową UE na lata 2014-2020. W maju 2012 r. Rada Ministrów przyjęła dokument "Sposób organizacji prac nad dokumentami programowymi związanymi z perspektywą finansową UE 2014-2020", w którym Prezes Rady Ministrów powierzył ministrowi rozwoju regionalnego koordynację przygotowania dokumentów programowych oraz rozwiązań wdrożeniowych i instytucjonalnych. Harmonogram prac nad przygotowaniem dokumentów strategicznych na nową perspektywę finansową UE zakłada, że Ministerstwo Rozwoju Regionalnego do września 2012 r. przygotuje "Założenia Umowy Partnerstwa" oraz "System programowania i wdrażania dokumentów programowych związanych z perspektywą finansową 2014-2020". "Założenia Umowy Partnerstwa" dotyczą między innymi liczby i zakresu programów operacyjnych, ram instytucjonalnych systemu wdrażania, kluczowych kierunków interwencji, koncentracji tematycznej, warunkowości ex-ante, podziału interwencji pomiędzy kraj i region oraz stopnia uzupełniania się interwencji finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Rybackiej. Z kolei "System programowania i wdrażania dokumentów programowych związanych z perspektywą finansową 2014-2020" zawiera m.in.: wskazówki i rekomendacje dotyczące przygotowania programów operacyjnych, sposobu wyboru celów i kierunków rozwoju wspieranych w ramach 3 polityk unijnych (PS, WPR i WPRyb), zasady podziału środków oraz mechanizmy zapewnienia koordynacji i komplementarności interwencji z różnych programów, podstawowe zasady wdrażania w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020, założenia systemu monitorowania i kontroli, rozwiązania w zakresie układu instytucjonalnego.

Po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów "Założeń Umowy Partnerstwa" oraz "Systemu programowania i wdrażania", Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przystąpi do opracowania projektu "Umowy Partnerstwa". Równoległe do procesu przygotowania projektu "Umowy Partnerstwa" opracowane zostaną projekty programów operacyjnych. Negocjacje z Komisją Europejską Umowy Partnerstwa oraz programów operacyjnych planowane są w okresie październik-grudzień 2013 roku. Ponadto, równoległe do prac nad Umową Partnerstwa oraz programami operacyjnymi prowadzone będą prace nad przygotowaniem zmian prawnych, które będą dostosowane do zapisów rozporządzeń przyjętych przez Komisję Europejską.

W opracowanym dokumencie pn. „Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020” zaproponowano podstawowe założenia proponowanego podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, tj. zwiększenie przejrzystości zarządzania środkami unijnymi oraz wyeliminowanie znacznej części błędów systemu na lata 2007-2013. Najważniejsze zasady nowego podziału interwencji między poziom krajowy i regionalny:

- ✓ tam gdzie to możliwe, dążenie do określenia jednego poziomu interwencji dla danego priorytetu inwestycyjnego ewentualnie typu działań,
- ✓ odejście od stosowania kryterium kwotowego (które narażało wiele problemów w perspektywie 2007-2013),
- ✓ zastosowanie nie więcej niż dwu kryteriów podziału jednocześnie.

Najważniejsze kryteria podziału to: zasięg geograficzny wsparcia; beneficjent (typ beneficjenta/masowość beneficjenta/zdolność instytucjonalna); skala oddziaływania interwencji (znaczenie) oraz oczywiście kryteria charakterystyczne dla konkretnego typu interwencji. W związku z powyższym, w okresie 2014-2020 zakres decentralizacji funduszy WRS w Polsce będzie większy niż w obecnym zakresie. Nie oznacza to jednak całkowitej decentralizacji, ponieważ nadal istnieje uzasadnienie dla interwencji z poziomu krajowego, dotyczy to m.in. reform systemowych czy infrastruktury o znaczeniu lub zasięgu krajowym.

W latach 2014-2020 mocniejszy akcent zostanie położony na rozwój szeroko rozumianej innowacyjności, wzmocnione powinny zostać również działania związane z rozwojem kapitału ludzkiego (w szczególności z poprawą jakości edukacji na wszystkich poziomach i przygotowywaniem kadr dla B+R). Cele tematyczne w pakiecie legislacyjnym UE na lata 2014-2020:

- ✓ Cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji,
- ✓ Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- ✓ Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury,
- ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
- ✓ Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- ✓ Cel tematyczny 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów,
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych,
- ✓ Cel tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników,
- ✓ Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,
- ✓ Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- ✓ Cel tematyczny 11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Proponowane kierunki interwencji w ramach poszczególnych celów tematycznych związanych pośrednio lub bezpośrednio z ochroną środowiska:

1. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury: w obszarze tym szczególnie ważne jest wzmocnienie otoczenia biznesu -

rozwój inkubatorów przedsiębiorczości oraz wsparcie dla rozwoju firm; parki przemysłowe, technologiczno-naukowe. Konieczne jest jednak rozszerzenie i lepsze dostosowanie do potrzeb przedsiębiorców usług świadczonych przez IOB. Pomocą bezpośrednią będą objęte jedynie te przedsięwzięcia, które nie zostałyby zrealizowane bez wsparcia publicznego (minimalizacja efektu „jałowej straty”). Zastosowanie dotacji bezzwrotnych będzie stopniowo ograniczane i kierowane do tych beneficjentów, którzy mają utrudniony dostęp do instrumentów finansowych ze względu na stopień rozwoju przedsiębiorstwa (np. tworzące się mikroprzedsiębiorstwo), charakter lub miejsce jego działalności (np. obszary problemowe, przygraniczne, peryferyjne), beneficjent (długotrwale bezrobotni, niepełnosprawni itd.). Wsparcie bezzwrotne będzie również kierunkowane na wysoce innowacyjne projekty przed fazą komercjalizacji realizowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Forma pomocy powinna być m.in. uzależniona od fazy projektu (np. wsparcie bezzwrotne w fazie badawczo- rozwojowej, wsparcie zwrotne w fazie wdrożeniowej lub bezzwrotne w przypadku wysoce innowacyjnych projektów).

2. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach: podstawowymi barierami w tym obszarze jest słaba dywersyfikacja zarówno źródeł energii (przewaga węgla) jak i kierunków dostaw (kierunek wschodni). Nadal niewystarczające są zdolności magazynowania gazu ziemnego. W zakresie efektywności energetycznej problemem jest przestarzała – wymagająca wymiany – infrastruktura. Na wysoki poziom zanieczyszczeń wpływa również dominujący transport drogowy. Dotychczasowe trudności w sprawnej realizacji projektów w sektorze energetyki wynikają przede wszystkim ze złożoności procesu przygotowania inwestycji. Opóźnienia związane są z występującymi problemami z pomocą publiczną (konieczność notyfikacji oddzielnych projektów) oraz przepisami środowiskowymi (m.in. inwestycje przebiegające przez obszary chronione, konieczność ponownego przygotowania inwestycji zgodnie z nowymi przepisami środowiskowymi). Występują również problemy związane z uwarunkowaniami prawnymi związanymi z pozyskiwaniem gruntów pod inwestycje. W obszarze tym nacisk zostanie położony być na działania związane z ograniczeniem emisji we wszystkich sektorach gospodarki. Wiąże się to przede wszystkim ze zmianami struktury nośników energii (wzrost udziału OZE - identyfikacja, kompleksowa inwentaryzacja i wybór lokalizacji kluczowych), poprawą sprawności energetycznej procesów wytwarzania oraz przesyłu (modernizacja regionalnej i lokalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, w tym umożliwiająca wykorzystanie energii z OZE, rozwój energetyki rozproszonej poza istniejącą siecią energetyczną z wykorzystaniem lokalnych odnawialnych źródeł), ograniczeniem zużycia energii i paliw przez poszczególne sektory gospodarki (głównie transport, mieszkalnictwo, przemysł), jak również zwiększenie wykorzystania urządzeń i technologii energooszczędnych (wprowadzeni tzw. białych certyfikatów, wsparcie i wdrożenie zintegrowanych systemów zarządzania popytem na energię i ciepło). Na niższą emisyjność gospodarki wpływać będzie budowa instalacji przy wykorzystaniu „technologii czystego węgla”.

3. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem: trudności z wdrażaniem interwencji w sektorze zapobiegania zagrożeniom naturalnym wiążą się z przygotowaniem projektów do poziomu gotowości do realizacji. Głównymi przyczynami takiego stanu rzeczy są trudne kwestie środowiskowe i społeczne, problemy w dostępności gruntów, jak również pojawiające się problemy związane ze zdolnością instytucjonalną beneficjentów. Wsparcie koncentrować się będzie na wyspecjalizowanych inwestycjach służących dostosowaniu do zmiany klimatu - działania adaptacyjne w rolnictwie, leśnictwie, budownictwie, transporcie drogowym i infrastrukturze miejskiej

(m.in. programy zarządzania wodami opadowymi, budowa/modernizacja sieci kanalizacji deszczowej i burzowej o odpowiedniej przepustowości, wymiana nawierzchni na ażurową, budowa zbiorników z przesiąkliwym dnem i ścianami na wody opadowe z powierzchni szczelnych oraz przeciwdziałanie antropogenicznemu uszczelnianiu gruntów). Promowane będą inwestycje ukierunkowane na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniające odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi - kompleksowe projekty związane z oceną ryzyka powodziowego i zarządzaniem tym ryzykiem, ochroną przed suszą, budową i rozwojem efektywnych systemów ostrzegania i reagowania w ów sytuacji zjawisk ekstremalnych (system ostrzegania i ewakuacji poniżej zapory na wypadek jej katastrofy oraz osłona hydrologiczna powiązana z systemem prognozowania przepływów w zlewni zbiornika i sterowania falą powodziową); wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących (kompleksowe remonty, dostosowanie do obowiązujących standardów), rozbiórki obiektów, których żywotność techniczna dobiegła końca; działania infrastrukturalne mające wpływ na zwiększenie naturalnej retencji dolin rzecznych, zapobieganie suszy i zmniejszenie emisji z przesuszonych torfowisk; prowadzenie kampanii edukacyjnych. Wsparcie uzyska organizacja systemów wczesnego reagowania i ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych.

4. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów: istotne problemy występują z podażą projektów gotowych do realizacji, głównie ze względu na problemy środowiskowe i społeczne, związane z inwestycjami dotyczącymi termicznej utylizacji odpadów (tzw. spalarniami). W przypadku tego typu przedsięwzięć występuje ponadto kwestia tzw. „luki finansowej” – ze względu na dochodowość utylizacji odpadów trudno jest udowodnić zasadność uzyskania wsparcia wspólnotowego. Kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, w tym: rozwój kanalizacji (w tym kanalizacja deszczowa), podniesienie efektywności procesu oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych, wspieranie gospodarki osadami ściekowymi, przeciwdziałanie spływowi powierzchniowemu zanieczyszczeń. Wsparcie gospodarki odpadami - poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi, zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych przy zastosowaniu zaawansowanej technologii, działania umożliwiające kierowanie większej ilości odpadów ze składowisk do dalszej obróbki (budowa instalacji do odzysku, recyklingu i utylizacji odpadów), szczególnie w zakresie wykorzystania technologii związanych z zagospodarowaniem komunalnych osadów ściekowych (w tym spalarni). Ochrona różnorodności biologicznej, z uwzględnieniem rozwoju zielonej infrastruktury, w tym: tworzenie korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację fauny i flory w układach regionalnych, krajowym i międzynarodowym, ochrona gleby. Wspierane powinno być tworzenie tzw. zielonej infrastruktury na terenach poza systemem obszarów objętych ochroną, przyrodnicza rewaloryzacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów. Szczególne wsparcie dla rekultywacji terenów poprzemysłowych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery w obszarach miejskich. Wsparcie dla kultury powinno opierać się przede wszystkim na wzmacnianiu jej roli jako katalizatora kreatywności i innowacyjności społeczeństwa i gospodarki. W tym kontekście istotne jest wsparcie dla potencjału kulturowego przede wszystkim o znaczeniu światowym i europejskim, wykorzystującego nowoczesne osiągnięcia nauki i technologii, które zmieniają kanały dotarcia do kultury i sposobu uczestnictwa w niej z pasywnego odbioru na świadomą selekcję i wybór (cyfryzacja zbiorów, dostęp zdalny i multimedialny). Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych. Dostępność transportowa jest kluczowym czynnikiem konkurencyjności gospodarki. Podstawowe bariery, to przede

wszystkim brak spójnej sieci dróg i kolei. Inwestycje prowadzone są punktowo. Dodatkowo problemem jest jakość zarządzania w sektorze transportu – szczególnie na kolei. Główną przeszkodą w realizacji projektów mających na celu modernizację infrastruktury kolejowej jest niedostatek przygotowanych inwestycji liniowych. Przyczyną takiego stanu jest m.in. poziom złożoności inwestycji, kwestie środowiskowe, jak również zdolność instytucjonalna beneficjenta (PKP PLK S.A.). Dostępność międzynarodową i międzyregionalną zapewnią inwestycje w modernizację dróg głównie w ramach sieci TEN-T. Przede wszystkim wspierane będą inwestycje łączące Warszawę z miastami wojewódzkimi. Uzupełniająco prowadzone będą inwestycje modernizujące drogi drugo- i trzeciorzędne włączające w TEN-T. Prowadzone będą działania na rzecz usprawnienia połączeń kolejowych między głównymi miastami i dostosowanie ich do wysokich standardów, w tym dostosowanie CMK do prędkości min. 200 km/h. Uzupełniająco realizowane będą duże projekty modernizacyjne głównych linii kolejowych oraz infrastruktury uzupełniającej. Jednocześnie rozwijana będzie infrastruktura portów lotniczych (przede wszystkim w sieci TEN) i ich powiązania z innymi środkami transportu (drogi, a przede wszystkim kolej). Wzmacniana będzie infrastruktura i dostęp do portów morskich. Zapewnienie dostępności komunikacyjnej najważniejszych ośrodków miejskich oraz ich przepustowości wymaga inwestycji przede wszystkim na drogach krajowych w miastach na prawach powiatu oraz drogach wojewódzkich (budowa obwodnic miast). Zwiększenie przepustowości komunikacyjnej miast, przy jednoczesnym zmniejszeniu presji transportu samochodowego na środowisko przyrodnicze, możliwe będzie poprzez ukierunkowanie wsparcia na zwiększenie udziału transportu publicznego. Priorytetem w tym zakresie powinna być integracja obszarów funkcjonalnych miast poprzez wprowadzenie usprawnień z zakresu multimodalnego transportu zbiorowego (kolej, tramwaj, metro i inny transport publiczny, lotniska, systemy kierowania ruchem, obiekty „parkuj i jedź”).

Proponowany podział w ramach poszczególnych funduszy

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: zwiększenie kompetencji regionów w zakresie działań właściwych dla EFRR dotyczyć powinno tych działań, których zasięg nie wykracza poza terytorium województwa. Szczególnie dotyczy to tych sfer, które wymagają uwzględnienia różnicowań terytorialnych. Na poziomie krajowym powinny pozostać głównie:

- ✓ wzmacnianie infrastruktury B+R, centrów kompetencji o największym znaczeniu itd., tylko najważniejsze klastry i wspieranie przedsiębiorstw wysoko innowacyjnych - ewentualnie kilku kluczowych branż (cel tematyczny 1.),
- ✓ e-administracja i sieci szerokopasmowe (cel tematyczny 2.),
- ✓ internacjonalizacja MSP (cel tematyczny 3.),
- ✓ energetyka o znaczeniu/zasięgu ponadregionalnym (cel tematyczny 4.),
- ✓ horyzontalne rozwiązania dotyczące dostosowania do zmian klimatu i odporności na ryzyka - projekty przeciwpowodziowe (cel tematyczny 5.),
- ✓ ochrona bioróżnorodności, ekosystemów -NATURA 2000, najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego – lista UNESCO (cel tematyczny 6.),
- ✓ sieci komunikacyjne - TEN-T, SETA, kolej (cel tematyczny 7.).

Z poziomu regionalnego powinny być, zatem wspierane głównie:

- ✓ regionalna i lokalna infrastruktura naukowa, transfer technologii, regionalne badania i innowacje (cel tematyczny 1.),
- ✓ wspieranie przedsiębiorczości (cel tematyczny 3.),
- ✓ lokalne inwestycje energetyczne, strategie niskoemisyjne dla miast (cel tematyczny 4.),
- ✓ regionalna i lokalna infrastruktura środowiskowa, kultura, (cel tematyczny 6.),
- ✓ regionalna i lokalna infrastruktura transportowa (cel tematyczny 7.), transport publiczny w miastach,
- ✓ regionalna i lokalna infrastruktura edukacyjna, społeczna, rewitalizacja, lokalne strategie rozwoju, dostępność do usług (cel 9., cel 10.).

Europejski Fundusz Społeczny: rozwiązania systemowe i reformy będą wspierane na szczeblu krajowym, a na poziomie regionalnym prowadzona będzie pozostałe wsparcie (70 - 80% środków EFS). Kierunkiem zmian będzie unikanie stosowanych w obecnym okresie wyjątków od tej reguły, które wynikały z wcześniejszej praktyki, jak również z faktu istnienia na poziomie krajowym instytucji powołanych do realizacji zadań na rzecz indywidualnych osób i instytucji, jednak nie były to rozwiązania efektywne w stosunku do analogicznych funkcjonujących na poziomie regionów. Działania EFS realizowane na szczeblu krajowym będą dotyczyć:

- ✓ zwalczania różnego typu dyskryminacji (cel tematyczny 9.),
- ✓ poprawy jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć (cel tematyczny 10.),
- ✓ aktywnego i zdrowego starzenia się społeczeństwa, modernizacji i wzmocnienia instytucji rynku pracy (cel tematyczny 8.),
- ✓ inwestycji w zdolności instytucjonalne oraz efektywność administracji publicznej mając na względzie reformy, poprawę regulacji i dobre rządzenie, budowania potencjału dla instytucji związanych z zatrudnieniem, edukacją, usługami socjalnymi (cel tematyczny 11.).

Natomiast na szczeblu regionalnym działania EFS będą dotyczyć:

- ✓ zapewniania dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowania lokalnych inicjatyw, trwałej integracji na rynku pracy ludzi młodych, samozatrudnienia, przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy; wspierania zdolności przystosowania się przedsiębiorstw i pracowników do zmian oraz zwiększenia inwestycji w kapitał ludzki (cel tematyczny 8.),
- ✓ aktywnej integracji; integracji społeczności marginalizowanych; lokalnych strategii rozwoju, zwiększania dostępności, wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych przez rozwój kultury informatycznej, inwestycji w e-integrację (cel tematyczny 9.).

W niektórych działaniach (np. dotyczących ekonomii społecznej, zmian klimatu, wspierania dostępu do uczenia się przez całe życie oraz edukacji na różnych poziomach) działania będą realizowane jednocześnie na poziomie krajowym i regionalnym, w odniesieniu do zasięgu i typów działań (kraj – rozwiązania systemowe, region – konkretne indywidualne projekty). Europejski Fundusz Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Morski i Rybacki Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przyczynia się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w całej Unii w sposób uzupełniający inne instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej, natomiast Europejski

Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) realizuje cele nowej wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) oraz zintegrowanej polityki morskiej (IMP). Oba fundusze wspierać będą, podobnie jak obecnie, nie tylko sektor rolny i rybacki, lecz również działania środowiskowe oraz szeroko pojęty rozwój lokalny na obszarach wiejskich i zależnych od rybactwa, obejmujący – dywersyfikację gospodarczą, przedsiębiorczość, ograniczenie ubóstwa, zwiększenie dostępności itd. Ponieważ elementy te są wspierane w szerszym stopniu przez politykę spójności, dla zachowania komplementarności, harmonizacji wsparcia i zapobiegania nakładania się lub przeciwstawnych interwencji, nastąpi zwiększenie dopasowania terytorialnego tych działań poprzez zapewnienie wpływu władz regionalnych na programowanie i wdrażanie tych działań. Z poziomu krajowego zasadniczo będą realizowane działania dotyczące bezpośrednio sektora rolnego i rybackiego.

Fundusz Spójności: pomaga państwom członkowskim dokonywać inwestycji w zakresie sieci transportowych i środowiska naturalnego. Dotyczy to inwestycji o znaczeniu dla spójności całej Wspólnoty, zatem działania w zakresie transportu (sieci transeuropejskie) oraz środowiska współfinansowane z Funduszu Spójności stanowią najważniejsze i największe projekty w całym systemie wdrażania polityki spójności w kraju. Stąd, podobnie jak w obecnym okresie, całość działań współfinansowanych z Funduszu Spójności będzie wdrażana na poziomie krajowym.

9.6. Bank Ochrony Środowiska

Bank ochrony Środowiska udziela kredytów ze środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW z przeznaczeniem na inwestycje służące likwidacji degradacji i ochronę środowiska. Na bazie wieloletniego doświadczenia Bank realizuje zadania związane z jego proekologiczną misją, współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank udziela na cele proekologiczne następujących instrumentów:

- Kredyty z dopłatami NFOŚiGW,
- Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska,
- Kredyty termomodernizacyjne i remontowe,
- Kredyty w formule „trzeciej strony”,
- Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę,
- Kredyty we współpracy z WFOŚiGW,
- Kredyty z 5 linii KfW na długoterminowe inwestycje.

10. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Niniejszy Program stworzono w oparciu o kluczowe dokumenty dotyczące ochrony środowiska, tj.:

- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019,
- Strategia Rozwoju Powiatu Choszczeńskiego na lata 2007-2015,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2008-2013,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drawno na lata 2008-2015,
- Strategia Rozwoju Turystyki w Gminie Drawno na lata 2010-2015,
- Wieloletni Plan Finansowy Gminy Drawno na lata 2008 – 2015,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Drawno na lata 2008 – 2015.

10.1. Koncepcja systemu zarządzania Programem ochrony środowiska

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnego Programu ochrony środowiska jednostką, na której będą spoczywały główne zadania zarządzania tym programem będzie Gmina Drawno. Jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego jest jeszcze szczebel wojewódzki oraz powiatowy, obejmujący działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczebel jednostek organizacyjnych, obejmujący działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonanie środowiska i egzekwowanie prawa, mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

10.1.1. Instrumenty prawne

Program realizowany będzie w oparciu o polskie prawo kompatybilne z przepisami UE. Realizacja Programu odbywać się będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem. Składają się na nie w szczególności:

- decyzje reglamentacyjne - pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- zezwolenie na gospodarowanie odpadami,
- pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
- zezwolenia - koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
- uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
- decyzje „naprawcze” dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
- decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
- programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
- decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
- decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu,
- kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji.

Szczególnym instrumentem prawnym jest monitoring czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym. Wymienione instrumenty prawne będą stosowane przez: Wojewodę

Zachodniopomorskiego, Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Starostę Choszczeńskiego, Burmistrza Drawna, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Bardzo istotne są przepisy prawa miejscowego ustalone w szczególności:

- przez Wojewodę Zachodniopomorskiego, dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
- przez Radę Miejską, dotyczące miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo.

Na każdym stopniu samorządu terytorialnego funkcjonować będą programy ochrony środowiska, będące politykami ekologicznymi: Województwa Zachodniopomorskiego, Powiatu Choszczeńskiego oraz Gminy Drawno. Będą one kompatybilne z polityką ekologiczną Państwa. Wówczas, kiedy będą przekraczane standardy jakości środowiska, tworzone będą programy naprawcze (programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, program działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych).

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie ww. organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

10.1.2. Instrumenty finansowe

Do zarządzania Programem konieczne są instrumenty finansowe, do których zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wód, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów, za wycięcie drzew i krzewów), realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- opłaty podwyższone - płacone wówczas, kiedy podmioty funkcjonują bez stosownych pozwoleń ekologicznych,
- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

10.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Wiążą się one z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne. Instrumenty społeczne są to narzędzia służące usprawnieniu współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Edukacja ekologiczna jest istotnym elementem instrumentów społecznych. Są to różnorodne działania zmierzające do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą prowadzenia prawidłowych działań edukacyjnych jest rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na tematy związane z ochroną środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych inwestycji.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy lokalnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęta swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może dojść do sytuacji, że o planowanych zamierzeniach mieszkańcy dowiedzą się z „innych” źródeł, np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizację planowanych celów.

Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak, aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni co nie oznacza, że nie należy go prowadzić.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych dziedzinach, różnych formach oraz na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. W szczególności szkolenia ekologiczne powinny być organizowane dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

10.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem jest strategia rozwoju, która

wytycza główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach ochrony środowiska uwzględniono z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczono pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Ochrona środowiska na terenie powiatu wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jej mieszkańców.

11. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

11.1. Struktura organizacyjna zarządzania Programem

Nadzór nad realizacją Programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument realizacji prawa miejscowego, pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego, decyzjami o warunkach zabudowy oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodnościekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych. Władze samorządowe stają się świadome faktu, iż będąc kluczową stroną w działaniach dotyczących ochrony środowiska, mogą wpływać na jakość środowiska terenów przez siebie administrowanych. Realizacja szeregu zadań wymaga udziału administracji rządowej i samorządowej, tj. szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz gminnego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Burmistrz Drawna współdziała ze Starostwem Powiatu Choszczeńskiego oraz z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ Szczecin, WSSE w Szczecinie i Powiatowa SSE w Choszczynie), prowadzą monitoring wód. Realizacja Programu wymaga także udziału przedsiębiorców zakładów usługowych, podmiotów gospodarczych oraz szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 Prawa ochrony środowiska, Burmistrz Drawna jest odpowiedzialny za opracowanie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Raport z realizacji ww. dokumentu przygotowuje się raz na dwa lata i zostaje on przedstawiony Radzie Miejskiej w Drawnie. Zgodnie z Ustawą Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) pierwszy raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” winien być przygotowany do 31 grudnia 2015 roku, natomiast kolejny sporządzony zostanie z końcem 2017 roku.

Program ochrony środowiska powinien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa poprzez jego publikację i umieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej. Jednym z ważnych elementów procesu wdrożenia programu jest jego monitorowanie polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji zadań Programu.

11.2. Monitorowanie Programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska. Oznacza to konieczność monitorowania zachodzących zmian, poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem. Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- **monitoring środowiska** - system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiar poziomu emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim, jak np. Urzędy Gmin, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych.
- **monitoring programu** - najważniejszy wskaźnik monitorowania realizacji poszczególnych zadań, które powinno się odbywać np. co roku, na podstawie zestawienia planu działań przewidzianych do realizacji z postępem ich wdrożenia. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych,
- **monitoring odczuć społecznych** - jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

Harmonogram monitoringu realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawno na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020” przedstawiono w tabeli 40.

Tabela 40.
Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska

Monitoring	2014	2015	2016	2017	ltd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

obszar zaznaczony określa czas realizacji monitoringu

11.2.1. Mierniki realizacji Programu

Podstawą dobrego systemu oceny realizacji programu jest odpowiedni system sprawozdawczości oparty na wskaźnikach proponowanych do oceny gminnego programu ochrony środowiska. Wyróżniamy następujące wskaźniki do oceny gminnego programu ochrony środowiska, tj.:

- ✓ wskaźniki presji na środowisko - wskazujące główne źródła problemów i zagrożeń dla środowiska,
- ✓ wskaźniki stanu środowiska - odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów. Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów monitoringowych,
- ✓ wskaźniki reakcji działań zapobiegawczych - pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określone instytucje w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia presji na środowisko.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska na terenie Gminy Drawno. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji. Wyznaczone do oceny wskaźniki posłużą do sporządzania obowiązkowych raportów z realizacji programów ochrony środowiska na poziomie gminnym. Dla zachowania spójności tych danych przyjęto wskaźniki niezbędne do monitorowania założonych efektów ekologicznych takie same jak w wojewódzkim oraz powiatowym programie ochrony środowiska. Propozycje wskaźników obrazujących efektywność wykorzystanych zasobów naturalnych gminy oraz tendencje zmian w nawiązaniu do kryteriów zrównoważonego rozwoju przedstawiono w tabeli 41.

Tabela 41.

Wskaźniki proponowane do oceny gminnego programu ochrony środowiska

WSKAŹNIKI ŚRODOWISKA					
Wskaźnik presji	Dane wg stanu na ...	Wskaźnik stanu	Dane wg stanu na ...	Wskaźniki reakcji	Dane wg stanu na ...
JAKOŚĆ POWIETRZA					
Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza [tys. ton]: - źródła punktowe - źródła powierzchniowe - liniowe		Ocena jakości powietrza: - liczba stref w powiecie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza		Stopień redukcji w zakładach zanieczyszczeń (w %)	
Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza [tys. ton]: - źródła punktowe - źródła powierzchniowe - liniowe				- gazowych	
Emisja dwutlenku siarki [tys. ton]: - źródła punktowe - źródła powierzchniowe - liniowe				- pyłowych	
Emisja tlenków azotu [tys. ton]: - źródła punktowe - źródła powierzchniowe - liniowe				Odbiorcy gazu z sieci w % ogółem	
Emisja tlenku węgla [tys. ton]: - źródła punktowe - źródła powierzchniowe - liniowe					
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE					
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [hm ³]		Stan jakości wód według użytkowania wód		Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt.]: - oczyszczalnie mechaniczne - oczyszczalnie mechaniczno – chemiczne - oczyszczalnie biologiczne - oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	

Zużycie nawozów sztucznych [kg/h]: - ogółem (NPK), - azotowe (N), - fosforowe (P ₂ O ₅), - potasowe (K)					
Liczba zwierząt hodowlanych w przeliczeniu na DJP/ha użytków rolnych					Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków [wg projektu] [w m ³ /dobę]: - oczyszczalnie mechaniczne - oczyszczalnie mechaniczno – chemiczne - oczyszczalnie biologiczne - oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów
Ilość i rodzaj ferm IPPC					
Ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do Bałtyku rzekami [t/r]: - BZT ₅ - fosfor - azot					
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]: - BZT ₅ - ChZT - zawiesina - azot ogólny - fosfor ogólny					
Użytki rolne [tys. ha]: - ogółem - grunty orne - sady - łąki - pastwiska		Stan jakości wód pod względem podatności na eutrofizację		Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [hm ³): - odprowadzane ogółem oczyszczane razem, - oczyszczane mechanicznie, - oczyszczane chemicznie, - oczyszczane biologicznie, - oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	
				Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków w %, - ogółem, - mechanicznie, - chemicznie, - biologicznie, - z podwyższonym usuwaniem biogenów	

				Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności	
				Przemysłowe oczyszczalnie ścieków [szt.]: - mechaniczne, - chemiczne, - biologiczne, - z podwyższonym usuwaniem biogenów	
				Przepustowość przemysłowych oczyszczalni ścieków [wg projektu] [w m ³ /dobę]: - mechaniczne, - mechaniczno - chemiczne, - biologiczne, - z podwyższonym usuwaniem biogenów	
				Wodociągi: - długość czynnej sieci rozdzielczej [km], - woda dostarczona gospodarstwom, domowym [hm ³], - ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]	
				Kanalizacja: - długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km], - ścieki odprowadzone [hm ³], - ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]	
				Regulacja rzek [km]	
				Ochrona gruntów przed powodzią [ha]	
				Budowa/remont jazów [kpl]	
				Budowa przepławek [kpl]	
GOSPODARKA ODPADAMI					
Ilość wytworzonych odpadów komunalnych (Mg)		Gospodarowanie odpadami w (%), w tym: - unieszkodliwianie przez składowanie - odzysk		Ilość składowisk zlikwidowanych, w tym: - komunalnych - przemysłowych	
Ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg)		- unieszkodliwianie inaczej niż przez składowanie - magazynowanie		Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji: - przemysłowych - komunalnych	

Procentowy udział odpadów ulegających biodegradacji rocznie deponowanych na składowiskach (%)				Poziom odzysku odpadów przemysłowych z wyłączeniem fosfogipsów (%)	
Ilość odpadów unieszkodliwionych przez składowanie [Mg]				Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w gminach (%), w tym: - szkła - papieru i tektury - tworzyw sztucznych	
Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych [Mg]		Liczba składowisk odpadów ogółem (szt), w tym: - komunalnych - przemysłowych			
ZASOBY PRZYRODNICZE					
Prawne formy ochrony przyrody					
		Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w ha w podziale na poszczególne formy ochrony przewidziane prawem		Nowe obszary chronione (ha)	
				Liczba opracowanych planów ochrony	
				% udział obszarów N2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację	
				Przyrost powierzchni prawnie chronionej (%)	
Lasy					
Zanieczyszczenie powietrza (emisja, imisja) wg wskaźników presji dla jakości powietrza		Powierzchnia obszarów leśnych [ha]		Odnowienia i zalesienia w ha, z wyszczególnieniem obszarów sztucznych (tereny rolnicze) i naturalnych	
Struktura lasów (iglaste, liściaste) %		Zalesienie [%]		Powierzchnia lasów poddana renaturyzacji [ha]	
Liczba zarejestrowanych obszarów					
Pozyskanie drewna dam ³ z wyszczególnieniem drewna z obszarów zadrzewień [%] i tak zwanych cięć pielęgnacyjnych i porządkujących [%]					
Struktura użytkowania gruntów w %		Powierzchnia lasów zniszczona przez pożary [w ha]			

KLIMAT AKUSTYCZNY					
Stosunek liczby pojazdów do długości dróg na drogach krajowych i wojewódzkich				Długość wyremontowanych dróg na obszarach zabudowanych [km]	
Liczba ośrodków miejskich nie posiadających obwodnic przy drogach wojewódzkich i krajowych oraz liczba mieszkańców narażanych na ponadnormatywny hałas.				Długość wybudowanych obwodnic w województwie [km]	
				Liczba przygotowanych i realizowanych programów ochrony przed hałasem [szt.]	
				Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym [szt.]	
POLA ELEKTROMAGNATYCZNE					
Wyniki pomiarów dla stacji bazowych telefonii komórkowej (V/m)				Nakłady na ochronę przed polami elektromagnetycznymi	
Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych linii przesyłowej i stacji elektroenergetycznej (składowa elektryczna (kV/m) i składowa magnetyczna (A/m)					
ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU POWAŻNYCH AWARII PRZEMYSŁOWYCH					
Ilość podmiotów produkujących oraz importujących spoza terenu UE substancje chemiczne		Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie powiatu		Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń	
Ilość potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych					
KOPALINY					
		Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem jakich kopalin dotyczą i wielkości zasobów oraz wydobycia		Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami	

GLEBY					
		Gleby zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, w tym w wyniku wydobywania kopalin [ha]		Powierzchnia zrehabilitowana terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim [ha]	

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą na lata 2016-2019"

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Opracowanie gminnego Programu Ochrony Środowiska wynika z przepisów Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). Niniejszy Program został przygotowany zgodnie z ww. ustawą, aktualną Polityką ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, a także z Programem Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 – 2019 oraz Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019.

Gminny Program ochrony środowiska jest opracowaniem, które ma na celu umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska na terenie gminy. Jego przyjęcie pozwala na rozwiązywanie zaistniałych problemów w zakresie efektywnego zarządzania ochroną środowiska, ale także wskazuje niezbędne kierunki działań mające poprawić stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy. Program ten przeciwdziała także zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości na terenie całej gminy.

W opracowanym programie uwzględniono zagadnienia związane z ochroną środowiska oraz dziedzinami bezpośrednio z nią powiązanymi, co może ukierunkować gminę w obraniu właściwych działań mogących przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Program zawiera diagnozę stanu obecnego środowiska, która obejmuje charakterystykę:

- rzeźby terenu i powierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej,
- gleby,
- powietrza atmosferycznego,
- wód podziemnych,
- wód powierzchniowych,
- klimatu akustycznego,
- promieniowania elektromagnetycznego,
- form ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami.

Z przeprowadzonej diagnozy środowiska wynika, że:

- jakość powietrza na terenie Gminy Drawno jest zadawalająca, a istniejące zanieczyszczenie emitowane jest głównie przez lokalne kotłownie oraz transport drogowy,
- z dostępnych informacji wynika, że pomimo lokalizacji w gminie masztów telefonii komórkowej oraz linii energetycznych średniego i niskiego napięcia, natężenie pól elektromagnetycznych nie przekracza dopuszczalnych norm,

- klimat akustyczny na terenie gminy w latach 2010-2012 nie był poddawany ocenie, jednak można określić iż hałas motoryzacyjny jest ponadnormatywny i kwalifikujący klimat akustyczny jako uciążliwy dla ludzi, jedynie na terenach wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- zgodnie z badaniami jakości gleb przeprowadzonymi w 2012 roku wykazano, iż 70% gleb gminy charakteryzowało się odczynem kwaśnym i lekko kwaśnym. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania tylko w 17% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania jest ograniczony w przypadku 32% gleb znajdujących się na terenie gminy, natomiast zbędny w przypadku 24% gleb. Zasoby gleby do produkcji rolnej są ograniczone i nieodnawialne i powinny one podlegać szczególnej ochronie. Zgodnie z badaniami jakości gleb prowadzonymi w 2012 roku wykazano, iż 57% gleb gminy wykazuje średnią oraz wysoką zawartość fosforu. Natomiast niską oraz bardzo niską zawartością fosforu charakteryzuje się około 37% powierzchni gleb analizowanego obszaru. Bardzo niską i niską zawartością potasu (K_2O) cechuje się około 20% badanych gleb gminy, a 35% wykazuje wysoką i bardzo wysoką zasobność w potas. Wysoką i bardzo wysoką zawartością magnezu charakteryzuje się 65% gleb, natomiast niską i średnią zawartością 29% powierzchni przebadanych gleb analizowanego obszaru. Dodatkowo Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Gorzowie Wlkp. przebadła gleby gminy pod względem zawartości mikroelementów. W wyniku prowadzonych badań wykazano, iż gleby gminy charakteryzowały się w większości średnią zawartością manganu, miedzi, cynku oraz żelaza i dodatkowo niską i średnią zawartością boru.
- W 2011 roku Państwowy Instytut Geologiczny nie prowadził badań monitoringowych wód podziemnych na terenie Powiatu Choszczeńskiego. Ostatnie badania wód podziemnych na terenie powiatu wykonane zostały przez PiG w roku 2010 w ramach monitoringu diagnostycznego w 3 punktach pomiarowych w miejscowościach Wardyń – punkt nr 298 (Gmina Choszczno), Łasko – punkt nr 1161 (Gmina Bierzwnik) oraz Niemieńsko – punkt nr 2022 (Gmina Drawno). Ocena wyników badań przeprowadzonych przez PiG wykazała występowanie w badanym punkcie Niemieńsko (Gmina Drawno) wód zadowalającej jakości (III klasa), reprezentujących dobry stan chemiczny. Głównym wskaźnikiem decydującym o jakości wód były związki manganu. Dodatkowo w punkcie Niemieńsko nie stwierdzono zanieczyszczenia wód azotanami (stężenie azotanów powyżej 50 $mgNO_3/l$) i zagrożenia takimi zanieczyszczeniami (stężenie azotanów od 40 do 50 $mgNO_3/l$). Stężenie azotanów kształtowało się na bardzo niskim poziomie odpowiadającym I klasie jakości wód podziemnych tj. poniżej 10 mg/dm^3 .
- w latach 2010-2011 wody powierzchniowe Gminy Drawno nie były objęte programem monitoringu. Wody były badane w 2012 roku, natomiast wyniki badań są w trakcie opracowywania przez Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Szczecinie i nie są aktualnie dostępne. W 2011 roku prowadzono badania JCW „Ina od źródeł do Stobnicy”. Według wykazów KZGW stanowiących zbiór danych referencyjnych w gospodarowaniu wodami na lata 2010 - 2015 jest to silnie zmieniona jednolita część wód (regulacja spadku, gospodarka stawowa, magazynowanie wody dla celów energetycznych). W obrębie badanej JCW zlokalizowano trzy punkty pomiarowe; na Inie poniżej Recza Pomorskiego oraz w przekrojach ujściowych Stobnicy i Wardynki. Punktu były zlokalizowane poza terenem analizowanej gminy. Natomiast analiza badań pozwoliła na ukazanie ogólnego stanu wód powierzchniowych w regionie. JCW Ina od źródeł do Stobnicy

należy do wód silnie zmienionych w związku z czym oceniany jest potencjał ekologiczny JCW (na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych). Ocena elementów biologicznych przeprowadzona została w oparciu o wyniki badań fitobentosu (wskaźnik okrzemkowy) i makrofitów (makrofitowy indeks rzeczny). Wyniki oceny wskaźnika okrzemkowego i indeksu makrofitowego w wodach Iny poniżej Recza Pomorskiego mieszczą się w granicach klasy II, natomiast jakość elementów biologicznych badanych przy ujściu Wardynki (fitobentos) i Stobnicy (makrofity) klasyfikuje wody tych cieków do klasy III. Ocena JCW sporządzona na podstawie wartości uśrednionych ze wszystkich punktów wskazuje na umiarkowany (III klasa) potencjał ekologiczny JCW „Ina od źródeł do Stobnicy”. Ocena elementów hydromorfologicznych została wykonana zgodnie z wytycznymi GIOŚ oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska. Jednolitej części wód Ina od źródeł do Stobnicy - wyznaczonej na podstawie przeglądu warunków hydromorfologicznych jako silnie zmieniona – przypisano II klasę. Ocena elementów fizykochemicznych przeprowadzona została w oparciu o wyniki badań wskaźników wymienionych w załączniku 5 i 6 do rozporządzenia. Jakość oznaczanych elementów fizykochemicznych w poszczególnych punktach pomiarowych oraz w ocenianej JCW spełnia wymagania określone dla dobrego potencjału (II klasa). W rezultacie na podstawie elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych jednolitą część wód „Ina od źródeł do Stobnicy” zaliczono do klasy III oznaczającej umiarkowany potencjał ekologiczny. Dodatkowo w 2011 roku w JCW Ina od źródeł do Stobnicy na wszystkich stanowiskach prowadzono monitoring obszaru ochrony gatunków ryb (wody przeznaczone do bytowania ryb) oraz monitoring na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Badania w zakresie wymaganym do oceny wód będących środowiskiem życia ryb w warunkach wykazały, że jakość wód nie spełniała wymagań dla tego typu obszarów chronionych ze względu na zanieczyszczenia organiczne (Wardynka i Stobnica), zawartość azotu amonowego (Stobnica) oraz ilość zawiesin w Inie. Ponadto w Wardynce nie były spełnione wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545) oraz wytycznymi GIOŚ stan jednolitej części wód „Ina od źródeł do Stobnicy”, której potencjał ekologiczny został sklasyfikowany jako umiarkowany oraz nie zostały spełnione dodatkowe wymagania dla obszarów chronionych oceniono jako zły.

Określone priorytety, cele operacyjne i kierunki działań ekologicznych planowanych do realizacji w okresie krótkoterminowym obejmującym lata 2013-2016 oraz w okresie długoterminowym obejmującym lata 2017 – 2020 nazwane Planem operacyjnym dla Gminy Drawno zaprezentowano w tabeli 39.

W Programie zostały także określone metody finansowania realizacji poszczególnych zadań związanych z poprawą stanu środowiska, tj.:

- Środków budżetowych,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Funduszy unijnych,

- Innych instrumentów finansowych,
- Instytucji finansujących (Banki).

Monitorowanie wdrażania programu odbywać się będzie przez Burmistrza Drawna, przy stałej współpracy z Starostą Powiatu Choszczeńskiego oraz Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego, Wojewodą Zachodniopomorskim, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Wdrażanie Programu powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania działań lub przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętym, a wykonanym programem i analizie tych rozbieżności. Z wykonania Programu, Burmistrz Drawna co dwa lata sporządza raporty, które przedstawia Radzie Miejskiej.

